

PATVIRTINTA
Vilkaviškio vaikų lopšelio-darželio „Eglutė“
direktoriaus 2018 m. balandžio 11 d.
įsakymu Nr. (1.3.)-V-1-41

PRITARTA
Vilkaviškio rajono savivaldybės administracijos
direktoriaus 2018 m. balandžio 11 d.
įsakymu Nr. B-IV-393

VILKAVIŠKIO VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „EGLUTĖ“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

VILKAVIŠKIS
2018 m.

TURINYS

I.	BENDROSIOS NUOSTATOS	3
	Duomenys apie įstaigą. Misija ir paskirtis	3
	Įstaigos modelis	3
	Mokytojų ir kitų specialist pasirengimas	3
	Vaikų ugdymo filosofinė kryptis	3
	Požiūris į vaiką ir jo ugdymą, remiantis dokumentais	5
	Vaikai ir jų poreikiai	6
	Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai	7
	Įstaigos savitumas	7
II.	UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI	8
III.	UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	8
IV.	UGDYMO MODELIS, TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS	9
V.	UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	74
VI.	NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	74

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

DUOMENYS APIE ĮSTAIGĄ, MISIJA IR PASKIRTIS

Vilkaviškio vaikų lopšelis-darželis „Eglutė“ – savivaldybės biudžetinė švietimo įstaiga, įsteigta 1975 m. vasario 25 d.

Lopšelio-darželio steigėjas – Vilkaviškio rajono savivaldybė.

Grupė – ikimokyklinio ugdymo įstaiga.

Kodas – 190480176

Tipas – lopšelis-darželis.

Adresas – S. Nėries 31A, LT-70163, Vilkaviškis.

El. pašto adresas – ldeglute@vilkaviskis.lt.

Misija – teikti šeimoms ankstyvojo, ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros ir ugdymo paslaugas, padedant tinkamai pasirengti ugdymui(si) priešmokyklinėje grupėje.

ĮSTAIGOS MODELIS

Įstaigoje yra dešimt grupių į kurias priimami vaikai nuo 2 metų. Tėvai (globėjai) įstaigoje pasirašo sutartį, kurioje apibrėžiamos jų bei įstaigos darbuotojų teisės ir pareigos.

Lopšelio-darželio grupės turi žaismingus pavadinimus: „Kiškučiai“, „Pelėdžiukai“, „Skruzdėliukai“, „Drugeliai“, „Žvirbliukai“, „Voveriukai“, „Boružėlės“, „Ežiukai“, „Bitutės“, „Saulutės“.

MOKYTOJAI IR KITI SPECIALISTAI

Lopšelyje-darželyje „Eglutė“ dirbantys pedagogai – auklėtojos, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, logopedas, socialinis ir meninio ugdymo pedagogai, kūno kultūros pedagogai yra šios srities specialistai, turi reikiamą išsilavinimą, nuolatos kelia savo kvalifikaciją seminaruose, kuria grupės aplinką, atitinkančią vaiko amžių, poreikius, palaiko glaudų ryšį su šeima.

Grupių pedagogai ir specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje: kartu rengia ugdomosios veiklos planus, integruoja veiklas, rengia projektus, akcijas, parodas, šventes.

Pedagogai veda seminarus, konferencijas, atviras veiklas Vilkaviškio rajono bei apskrities ir respublikos pedagogams, inicijuoja, organizuoja ir dalyvauja apskrities, respublikos, tarptautiniu mastu organizuojamuose renginiuose (konkursuose, parodose, akcijose, projektuose, varžybose ir kt).

Visi pedagogai yra atviri naujovėms, siekia tobulėti, sistemingai kelia kvalifikaciją.

Su vaikais, turinčiais kalbos problemų, dirba logopedas.

VAIKŲ UGDYMO FILOSOFINĖ, PSICHOLOGINĖ, PEDAGOGINĖ KRYPTIS

Rengiant ir įgyvendinant ikimokyklinio ugdymo programą, vadovaujamosi tokiomis ugdymo filosofijos idėjomis:

Sociocentrinėmis (orientuotos į visuomenės poreikius):

PROGRESYVIZMU:

Pritariama, kad pasaulis yra nuolat tekantis, kintantis, todėl ir žinojimas apie pasaulį turi būti nuolat atsinaujinantis.

Įstaigos bendruomenė drąsiai įsileidžia į savo gyvenimą naujoves, jas pritaiko kasdieniame gyvenime.

Istaigos tikslas – suteikti visas galimybes vaikui būti laisva, kūrybinga asmenybe, turinčia teisę į pilnavertį vaikišką gyvenimą.

Ugdymas organizuojamas ne kaip ugdytinio rengimas suaugusiojo gyvenimui, o taip, kad atsiskleistų ugdytinio galios ir jis galėtų realizuoti save.

REKONSTRUKTYVIZMU:

Švietimas turi ugdyti kartą, kuri sugebėtų spręsti aštriausias savo meto problemas.

Humanistinėmis (orientuotos į vaiką):

HOLIZMU:

Kūrybinė įgytų žinių interpretacija, ugdymas orientuojamas į žmogaus ir pasaulio esmės pažinimą.

Svarbiausia ugdyme – vaiko interesai, saviraiškos poreikių paisymas ir kritinio, kūrybiško mąstymo ugdymas.

Ugdymas orientuojamas į globalines nūdienos pasaulio problemas ir asmeninės atsakomybės už pasaulio ateitį ugdymą.

Asmenybės, kaip dvasinio universumo, ugdymas per kultūrą, siekiant geriausių žmonijos kultūrinių tradicijų puoselėjimo ir tęstinumo.

Svarbiausias švietimo tikslas – puoselėti vaiko unikaliuosius bruožus, sudaryti galimybes jo talentų, kūrybiškumo sklaidai, ugdyti bendrumo su visu pasauliu jausmą.

Būtinai įvairiapusis mažo vaiko ugdymas.

Svarbu daug dėmesio skirti meninių ir kitų gabumų užuomazgoms plėtoti.

Kiekvienas vaikas turi individualų patirties kaupimo stilių, prie kurio suaugusysis turėtų prisitaikyti.

Ugdytojui svarbiausia ne tai, ko ir kiek vaikas išmoksta, bet tai, kaip jis suvokia, interpretuoja ir aktualizuoja įgytas žinias, vadovaudamasis vidinės refleksijos galia.

EGZISTENCIALIZMU:

Pagrindinis dėmesys – asmenybės savivokos bei saviraiškos ugdymui, visų jos savirealizacijos apraiškų skatinimui.

Ugdymo esmė – padėti ugdytiniui suvokti savąjį „aš“ ir jo kūrybinę raišką.

Prioritetas teikiamas individualizuotam ugdymui.

Ugdytojui svarbiausia ne tai, ko ir kiek vaikas išmoksta, bet tai, kaip jis suvokia, interpretuoja ir aktualizuoja įgytas žinias, vadovaudamasis vidinės refleksijos galia.

KONSTRUKTYVIZMU:

Tėvų, globėjų, pedagogų vaidmuo – sudaryti aplinką, kurioje vaikas randa iššūkių savo žinojimui, kuri teikia įvairių progų tyrinėti, pažinti, kurti.

Ugdytojai privalo modeliuoti specialias ugdymo situacijas, skatinančias sudėtingesnių mąstymo gebėjimų radimąsi.

Labai svarbus aktyvus bendravimas su vaiku, užduodant atvirusius, probleminius klausimus, komentuojant vaiko tyrinėjimų, eksperimentavimo eigą ir rezultatus, spėliojant, numatant, įsivaizduojant.

Ugdytojų tikslas:

palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi ir aplinkiniu pasauliu;

sudaryti palankias aplinkybes svarbiausiems vaiko pažinimo pasiekimams;

padėti atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus ir t. t.

Socialinė vystymosi teorija:

L. S. Vygotskis pabrėžė, kad vaikas mokosi iš: aplinkinių žmonių, socialinio pasaulio, kuris yra jo sąvokų, minčių, mokėjimų, nuostatų šaltinis.

Vaiko artimiausio vystymosi zonoje esančius gebėjimus vaikas įgyja lengviau nei kitus.

Suaugusysis intuityviai jaučia, ką vaikas geba pats, ir čia skatina jo savarankiškumą.

Ugdytojas vaikui nuolat pasiūlo veiklos, kuri tuo metu jam dar sudėtinga, kad būtų progu tobulinti gebėjimus.

Savivokos ir savęs realizavimo teorija:

Jei tenkinami pagrindiniai vaiko poreikiai, vaikas pripažįstamas kaip unikali individualybė, sudaromos sąlygos jo asmenybės vystymuisi kai vaikas realizuoja save, geba veikti autonomiškai ir kūrybingai.

Įstaiga pripažįsta ir vadovaujasi **šiomis pedagoginių krypčių idėjomis:**

Humanistinė-demokratinė pedagogika:

Pagarba vaiko individualybei, savitumui.

Vaiko teisių pripažinimas: teisė turėti savo poreikius, teisė reikšti savo nuomonę ir kt.

Dialogo pedagogika:

Įstaigoje labai aktyviai veikia tėvų, įstaigos darbuotojų bendruomenė. Nuolat organizuojami bendri renginiai.

Tikima, kad būtinas:

Vaiko saviraidą skatinantis dialogas tarp vaiko ir tėvų, vaiko ir pedagogų, vaiko ir socialinės aplinkos.

Dialogas tarp suaugusiųjų kultūros ir vaikų subkultūros: vyksta vaikų grupės susitikimai su tėvais, susipažįstama su jų profesijomis ir t. t.

Dialogas tarp vaikų atsinešamo ugdymo(si) turinio ir suaugusiųjų siūlomo ugdymosi turinio: stengiamasi atsižvelgti į vaikų siūlymus, pageidavimus, jų gyvenimo aktualijas.

Įstaigoje naudojami dialogo metodai ugdymo(si) procese: diskusija; bendradarbiavimas; mąstymas drauge ir kt.

Interpretacinė-kūrybiškumą skatinanti pedagogika:

Skatinama vaiko kūrybiška saviraiška „šimtu kalbų“: dailės užsiėmimai, muzikos pamokos, vaidyba bendruomenės renginių metu ir t. t.

Pripažįstama ankstyvojo vaikų gabumų ugdymo svarba tolimesniam vaiko ugdymuisi ir gyvenimo sėkmei.

Palaikoma kūrybiška vaikų veikla bei skatinamos, pedagogo pasiūlytų idėjų savitos interpretacijos.

Kuriama vaikų, pedagogų, bendruomenės kūrybiškumui palanki aplinka.

Žaidimo pedagogika:

Įstaigoje didelis dėmesys skiriamas laisvam žaidimui, vaikų ugdymuisi per žaidimą.

Vaikų žaidimas traktuojamas kaip jų gyvenimo būdas ir natūralus ugdymosi būdas.

Žaisdamas vaikas atskleidžia savo norus, interesus, jausmus, požiūrį į pasaulį, savo problemas.

Stebėdamas vaiko žaidimą pedagogas turi galimybę perprasti jo unikalų pasaulį.

POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ, REMIANTIS DOKUMENTAIS

Šiuolaikinį vaikų ugdymą reglamentuoja tarptautiniai ir Lietuvos dokumentai.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įsakymu Nr. 1-983) 12 straipsnyje teigiama, kad „Valstybės dalyvės garantuoja vaikui, sugebančiam formuoti savo pažiūras, teisę laisvai jas išreikšti visais jį liečiančiais klausimais; be to, daug dėmesio skiriama vaiko pažiūroms atsižvelgiant į jo amžių ir brandumą <...>“. Šiame straipsnyje pabrėžiama vaiko teisė dalyvauti priimant su savo gyvenimu susijusius sprendimus. Kadangi įstaiga laikosi nuostatos garantuoti vaiko teisę būti aktyviu įstaigos dalyviu, tai vaikui suteikiama galimybė:

Įvairios veiklos metu („ryto rato“, žaidimų ir kt.) reikšti savo mintis, nuomonę, siūlyti idėjas veiklai, diskutuoti ir pan.

Tartis su pedagogais ir grupės draugais įvairiais klausimais, pvz. dėl grupės aplinkos keitimo, pasirošimo šventei ir kt.

Rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą.

Dalyvauti įvairiuose renginiuose, ekskursijose, varžybose, konkursuose ir kt.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 16 straipsnyje teigiama, kad „nė vienas vaikas negali būti savavališkos ar neteisėtos kišimosi į jo teises į asmeninį <...> gyvenimą“. Ši nuostata pabrėžia konfidencialumo svarbą bendraujant su vaiku ir jo artimaisiais. Kad nebūtų pažeidžiamas konfidencialumas yra susitarimai:

Apie vaikų ir šeimos problemas kalbama tik individualiai;

Apie vaiko pasiekimus kalbama tik individualiai, vaiko pasiekimo rodikliai nėra lyginami su kitų vaikų pasiekimais;

Vaiko vertinimo duomenys nėra viešinami, garantuojamas jų laikymo saugumas;

Numatoma, koku tikslu ir kaip bus naudojami vaiko pasiekimų vertinimo rezultatai. Pavyzdžiui, kokia informacija ir kaip bus pasiekiami vaiko tėvams (teiktina tiesiogiai bendraujant bei perduodant informaciją raštu), kas ir kaip bus sakoma vaikui.

Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569, bendruosiuose nuostatuose teigiama, kad vaikui garantuojamos teisės ir galimybės augti kiek įmanoma sveikiau. Įstaigos pedagogai nuo 2003 m. dalyvauja „Sveikatą stiprinančių mokyklų projekte“, nuo 2008 m. yra Respublikinės ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ nariai.

Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667 patvirtinta Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija įgalina diferencijuoti ugdymo turinį, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes, puoselėti individualius gabumus.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 3 straipsnyje aprašyti švietimo tikslai, pabrėžiant svarbą ugdyti smalsų, savarankišką, atsakingą, patriotiškai nusiteikusį žmogų.

Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu nurodyta integruoti etninę kultūrą į švietimo įstaigų ugdymo programas: vaikų ugdymo turinio pagrindą turi sudaryti tautos kultūra, nes ikimokykliniame amžiuje formuojasi individo ir kultūros integravimosi prielaidos.

VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Įstaigą lanko vaikai nuo 2 metų.

Vaikų gimtoji kalba – lietuvių.

Įstaigą lanko maždaug vienodas skaičius berniukų ir mergaičių, tačiau grupėse proporcijos skiriasi.

Beveik ketvirtadaliui įstaigą lankančių vaikų reikalinga logopedo pagalba.

Dalis darželį lankančių vaikų turi elgesio, emocinių, bendravimo problemų.

Didelis gyvenimo tempas, telekomunikacinių įspūdžių perteklius ***suaktualina tokius vaiko poreikius***, kaip:

Laisvai žaisti, judėti saugioje, estetiškoje, kūrybiškoje aplinkoje, gamtoje, pabūti tyloje.

Veikiant kartu, komandoje, mokantis vienas iš kito, tyrinėti, pažinti artimą ir tolimą aplinką.

Bendrauti su vaikais ir suaugusiais, turėti draugų, būti pripažintam.

Gyventi ir veikti savo ritmu, pagal savo galimybes, polinkius ir gabumus.

Savitai, intuityviai, spontaniškai ir sąmoningai reikštis kasdieninėje ir meninėje veikloje.

Būti su visais (inkliuzinis ugdymas) ir kaip visi (paremiantis ugdymas).

Gauti reikiamą pagalbą iš ugdytojų, specialistų.

Perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus per regiono kultūros tradicijas, tautosaką, tautodailę ir kt.

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Tėvams ir personalui svarbus tinkamas vaiko pasirengimas tolimesniam ugdymui(si) priešmokyklinėje grupėje, mokykloje.

Įstaigos bendruomenei svarbus bendravimas ir bendradarbiavimas: vaikai, jų tėvai, personalas organizuoja, dalyvauja įvairiuose bendruose renginiuose (šventėse, koncertuose, konkursuose ir pan.). Vaikai, tėvai siūlo idėjas vaikų veiklai įstaigoje; pedagogai deleguoja su tėvais aptartas užduotis vaikams atlikti namuose ir pan.

Tėvų ir pedagogų santykiai pagrįsti partneryste.

Lopšelio-darželio bendruomenė inicijuoja, aktyviai įsitraukia į regiono aplinkos priežiūrą (per akcijas, projektinę veiklą).

ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Komplektavimas.

Lopšelyje-darželyje „Eglutė“ vaikai ugdomi nuo 2 metų. Beveik visi vaikai auga palankioje socialinėje aplinkoje. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai integruojami į įprastos raidos vaikų grupes.

Įstaigoje grupės komplektuojamos pagal vaikų amžių. Priimant vaikus į lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo grupes, pirmenybė teikiama šeimoms, gyvenančioms įstaigai priskirtoje aptarnavimo teritorijoje.

Edukacinė aplinka

Aplinka – vidaus ir išorės, kuriama, turtinama, keičiama, atsižvelgiant į taikomą pedagoginę sistemą. Kūrimo procese aktyvūs yra visi bendruomenės nariai: vaikai, tėvai ir ugdytojai.

Siekama, kad vidaus ir išorės aplinka būtų:

- atitinkanti tradicinę kultūros dvasią;
- skatinanti vaiko gabumų skleidimąsi;
- funkcionali;
- saugi;
- moderni;
- estetiška, jauki.

Ypatingas dėmesys skiriamas palankaus emocinio klimato kūrimui ir palaikymui.

Ugdytojų ir vaikų siūlymais ir nutarimu įstaigoje įkurtos edukacinės erdvės lauke: futbolo aikštė, „Vabalų viešbutis“, „Pasakų šaly buvau“, „Sodo laboratorija“, „Sveikatos žolynėlis“, „Miško paunksmėje“, „Linksmosios pėdutės“, „Natūrali pieva“, „Šachmatų lenta“, saugi erdvė aktyviam vaikų judėjimui. Vaikų ugdymas praplečiamas išvykose į:

- Vilkaviškio kultūros centre organizuojamus kultūrinius renginius;
- Vilkaviškio jaunimo centrą;
- Vilkaviškio miesto biblioteką;
- Priešgaisrinę gelbėjimo tarnybą;
- Policijos komisariatą;
- paštą;
- odontologijos kliniką „Neodenta“ ir kt.

Prioritetas teikiamas tautiškumo, kūrybiškumo, ekologinės, sveikos gyvensenos inspiravimo bendruomenei projektų rengimui ir įgyvendinimui.

Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais.

Vilkaviškio vaikų lopšelis-darželis „Eglutė“ – tai įstaiga atvira naujovėms, bendradarbiaujanti su Vilkaviškio ikimokyklinėmis įstaigomis, lopšeliais-darželiais „Pasaka“, „Buratinas“, Marijampolės lopšeliu-darželiu „Vaivorykštė“, Alytaus lopšeliais-darželiais „Girinukas“ ir „Du gaideliai“.

Regiono savitumas

Lopšelis-darželis „Eglutė“ yra Vilkaviškio miesto pakraštyje. Netoli nuo įstaigos yra miesto stadionas, upelis Vilkauja, skulptūrų parkas šalia Kultūros centro, kuriuose vaikai tenkina natūralius tyrinėjimo, eksperimentavimo ir atradimų poreikius.

Sudarytos galimybės vaikams susipažinti su Vilkaviškio miesto ir rajono kultūriniais ir istoriniais objektais (Paežerių dvaro kraštotyros muziejumi, S. Neries gimtine, J. Basanavičiaus tėviške, V. Kudirkos klėtele, paminklais J. Basanavičiui, V. Kudirkai). Vaikai gali apsilankyti spaustuveje „Olimpija“, viešojo miesto bibliotekoje, Katedroje, parodose ir kt.

Ekskursijos, dalyvavimas organizuojamose edukacinėse valandėlėse yra naudingas mažiesiems, todėl jis įtrauktas į programos turinį.

Visa tai padeda vaikams ugdytis pilietiškumo ir visuomeninio aktyvumo pradus.

II SKYRIUS UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

Programa pagrįdžiama šiais principais, kurie atskleidžia įstaigos savitumą:

Humaniškumo principu – tai besąlygiška pagarba vaikui, tinkama vaiko psichinių ir fizinių galių plėtotė, prasmingas vaiko asmeninių poreikių tenkinimas bei vaiko pasitikėjimo suaugusiuoju ugdymas(is).

Sveikatingumo principu – kiekvienam vaikui užtikrinama fiziškai ir psichologiškai saugi aplinka, laikomasi aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo.

Individualumo principu – atsižvelgiama į vaiko individualias galimybes, sveikatos būklę, gyvenimo ritmą, turimą savaiminę patirtį bei skirtingus pasaulio pažinimo būdus.

Tautiškumo principu – ugdymo(si) procese remiamasi tautos specifiniais ypatumais: menu, gamta ir aplinka, žodine kultūra, šventėmis, atributika. Svarbiausia – ugdoma gimtoji kalba.

Integralumo ir lankstumo principu – į vaiko ugdymo(si) procesą integruojama jo, tėvų bei specialistų patirtis.

III SKYRIUS UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo programos tikslas. Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, bendradarbiaujant su šeima, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.

Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgiant į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.

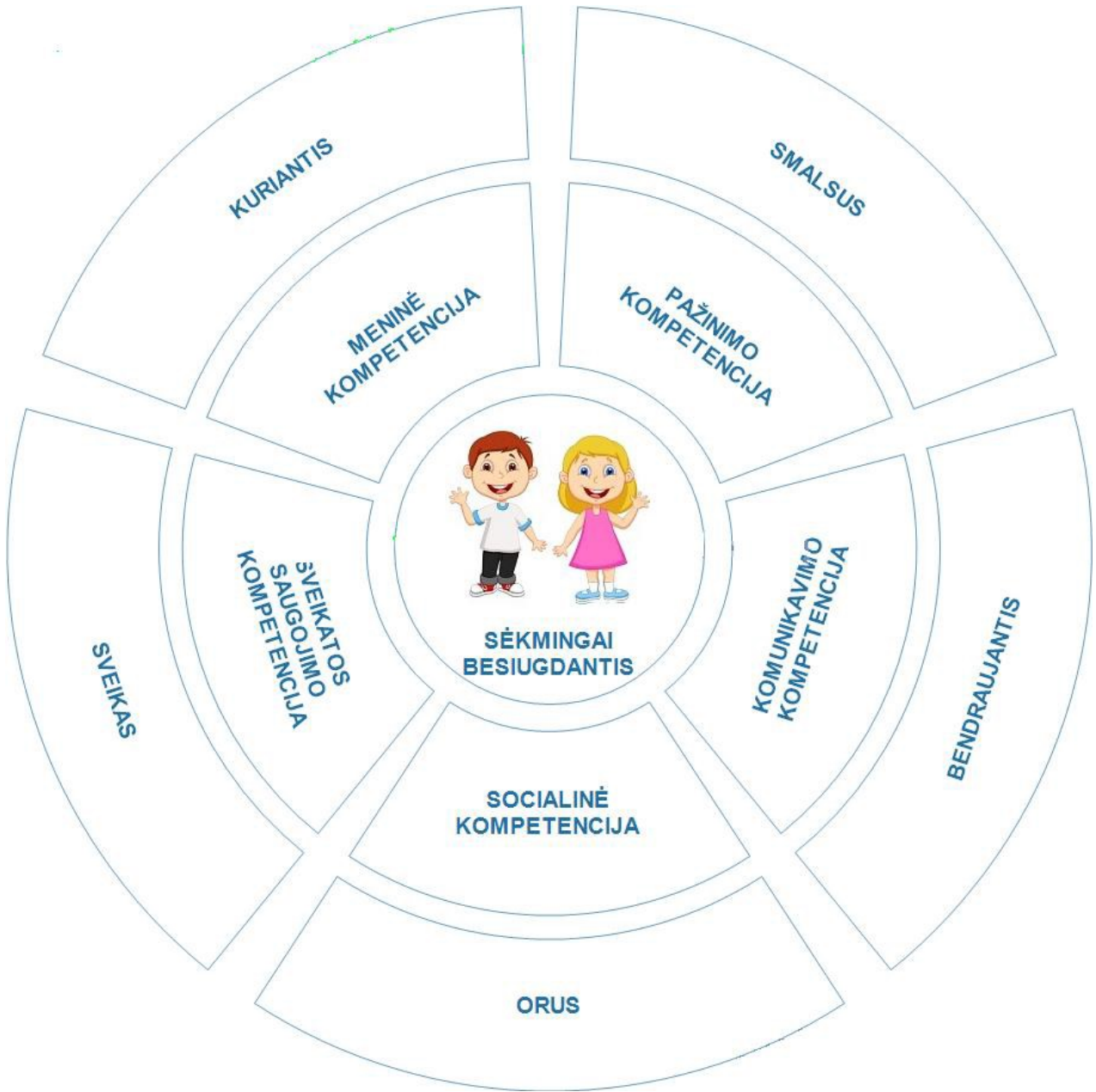
Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.

Mokytojai pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėti, rinkti veiklos būdus ir priemones, samprotauti apie tai, ko išmoko, numatytą tolesnės veiklos žingsnius.

IV SKYRIUS

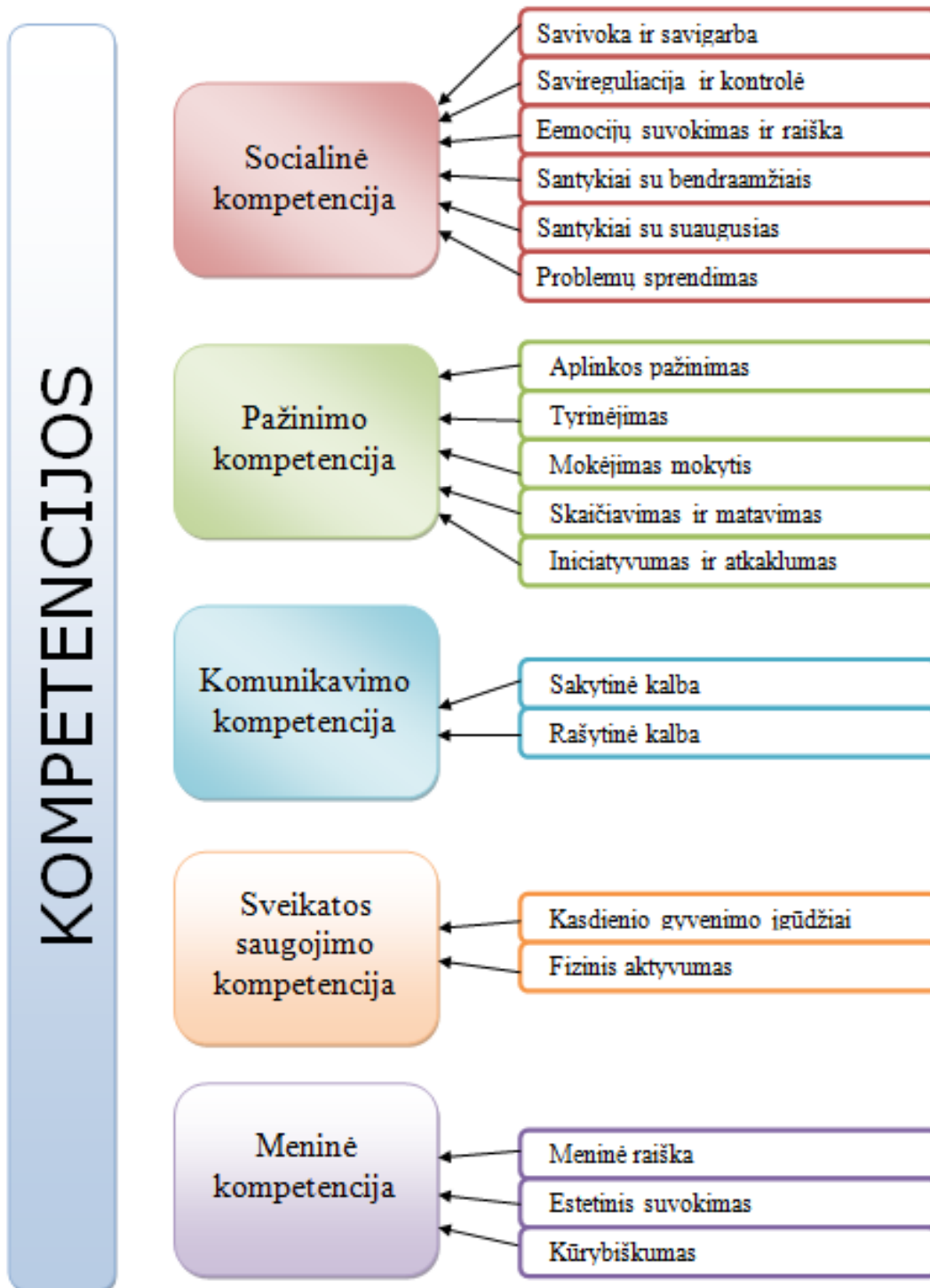
UGDYMO MODELIS, TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Naudojamas projektų metodas suteikia ugdymo turiniui lankstumo. Pedagogas turi teisę jį modeliuoti, keisti, pritaikyti kiekvienam vaikui ar visai vaikų grupei. Metodinė veikla padeda individualizuoti ugdymą, siekiant pažinti kiekvieno vaiko individualius gebėjimus bei raidos tempą. Pagrindinis ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymo(si) metodas yra žaidimas – svarbi vaiko kultūros dalis. Ugdymosi procese plačiai naudojame eksperimentavimą, tyrinėjimą, išvykas, ekskursijas. Kad vaikai galėtų išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, vyksta pokalbiai, diskusijos, interpretacijos. Dažnai taikome informacines technologijas, dėl to lavėja vaikų gebėjimas ieškoti informacijos ir ja naudotis. Įstaiga dirba sveikatingumo kryptimi, todėl naudojame sportinės veiklos metodus: kūno kultūros užsiėmimai, veikla baseine, krepšinis, dalyvavimas sportinėse olimpiadose rajono bei respublikos mastu. Nuolat taikome vaikų sveikatinimo priemones (grūdinimas oru bei vandeniu, judrieji žaidimai lauke, sveikatingumo valandėlės).

Orientuojamasi į 5 kompetencijas: sveikatos saugojimo, socialinę, pažinimo, komunikavimo ir meninę.

Vaiko pasiekimų apjungimas į kompetencijas

1. Ugdymo turinys kūrybinio visuminio ugdymo sistema taikomose grupėse

Socialinė kompetencija.

1. Emocijų suvokimas ir raiška.
2. Savireguliacija ir kontrolė.
3. Savivoka ir savigarba.
4. Santykiai su suaugusiais.
5. Santykiai su bendraamžiais.
6. Problemų sprendimas.

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
1. Emocijų suvokimas ir raiška: <ul style="list-style-type: none"> • atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, • įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, • žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Ilgesnį laiką pabūna linksmas ir ramus, lengviau išvelgiamos pasikeitusių nuotaikų priežastys. - Parodo paveikslėlį su besijuokiančiu, su verkiančiu vaiku. - Rodo užuojautą kitam vaikui paglostydamas, duodamas savo žaislą 	<p>Suteikti galimybę vaikui matyti save ir savo veido išraiškas veidrodyje. Pavadinti jo reiškiamas emocijas.</p> <p>Naudoti skirtingas nuotaikas vaizduojančius paveikslėlius, dainuoti skirtingų nuotaikų daineles.</p> <p>Žaisti žaidimus apie skirtingas emocijas, jausmus, elgesį.</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Stebi veidrodyje savo veido išraiškas, vaizduoja mimika pikta, linksmą, liūdną ir kt. - Dėlioja nuotaikų veidelius, atpažįsta, kokia nuotaika pavaizduota, įvardija nuotaiką: linksmas, supykęs ir kt. - Apkabina, glosto nuliūdušį vaiką, pasitraukia šalin, jei šis piktas. - Žaidžia su draugu, dalinasi žaislais. Prašo, laukia suaugusiojo pagalbos, jei draugas atima žaislą - Apžiūrėdamas knygutėse iliustracijas, pasako veikėjų nuotaikas 	<p>Sudaryti sąlygas naudotis nuotaikų simboliais, atrasti knygelėse įvairių nuotaikų veikėjus ir kt., stebėti save veidrodyje.</p> <p>Jautriai reaguoti į vaiko rodomus emocijų ženklus – veido mimika, komentuoti emocijas ar jausmus, juos pavadinti.</p> <p>Pastebėti vaiko emocijų ir jausmų kaitą ir skirtingai į ją reaguoti.</p> <p>Padėti atrasti naujų emocijų raiškos būdų. Vartyti ir skaityti</p>

			<p>vaikui „nuotaikų knygeles“.</p> <p>Būti vaikui pavyzdžiu, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas.</p> <p>Mokyti atsiprašymo ir susitaikymo.</p>
4	<ul style="list-style-type: none"> - Klausosi pasakų, istorijų (pvz., knygelės „Spalvų monstriukas“) apie jausmus: džiaugsmą, liūdesį, pyktį, baimę, ramybę. Įvardina, kaip jaučiasi skaitomos knygelės herojus (ai). - Savo nuotaiką išreiškia simboliniu veido išraiškos piešiniu, komentuoja žodžiu. Atpažįsta, pastebi draugų nuotaikas - Žaidžia žaidimą „Komplimentas draugui“. Pasako, kaip žodžiai veikia draugo nuotaiką ir savijautą. - Žaidžia didaktinius žaidimus, aptaria veikėjų emocijas, kurias mato paveikslėliuose. Išgirsta ką sako kitas. - Ryto rate pasakoja apie savo emocijas, kurias patyrė dienos, savaitgalio metu. - Draugiškai pakviečia kitą žaisti kartu (jei kitas liūdi šalia). - Vaidybinių žaidimų metu stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką. - Piešiant, aplikuoju ar kitomis dailės priemonėmis, atvaizduoja veikėjų nuotaiką. 	<ul style="list-style-type: none"> Sudaryti sąlygas naudotis nuotaikų simboliais, piešiniais, paveikslukais vaizduojančiais įvairias emocijas. Skatinti vaikus kalbėtis apie skirtingas emocijas, jausmus, išreikšti juos mimika, balsu, kūno poza ir kt. Skaityti knygeles apie jausmus ir jų išraišką, atkreipti dėmesį į veikėjų nuotaikas. Paskatinti bendrus žaidimus, kuriuose reikia suprasti kito jausmus, nuotaiką. 	
5	<ul style="list-style-type: none"> - Kalba apie savo jausmus, jų nesidrovi, nebijo juos parodyti. Pasako, kaip jaučiasi, paaiškina situacijas, kuriose jie kyla. - Atpažįsta neigiamas emocijas, žino kaip jas valdyti (piešia pyktį, nusiramina, kalbasi su draugais, suaugusiais), kartais taiko nusiramavimo būdus. - Piešia (įv. technikomis) savo artimiausią aplinką: šeimą, draugus, augintinius ir kt. Įvardija, kokius jausmus jaučia ir kt. - Žaidžiant žaidimus, pastebi kito emocijas iš veido 	<ul style="list-style-type: none"> Pasiūlyti vaikui žaidimų, kuriuose jis būtų skatinamas išreikšti savo jausmus. Skatinti vaikus emocijas reikšti dainuojant, piešiant, šokant, komentuoju jausmų paveikslėlius, darant dovanėles artimiesiems ir kt. Kalbėtis su vaikais apie jausmus, emocijas. Skaityti vaikams knygeles apie 	

	<p>mimikos, gestų ar žodžių, atitinkamai reaguoja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Susipykus su draugu, padedamas auklėtojos, pasako ko nori, įvardija savo jausmus, ieško sprendimo būdų kartu su kitu vaiku (-ais). - Pastebi šalia esančio draugo emocijas, kreipiasi pagalbos. Padeda draugui pasijusti geriau, jį pralinksmina, paguodžia. - Savo emocijas išreiškia vaidindamas (vaidina įvairias situacijas su draugais, parodo save supykusį, linksmą, susijaudinusį). 	<p>jausmus.</p> <p>Sudaryti sąlygas žaisti vaidmenų žaidimus, įsijaučiant į kito savijautą.</p> <p>Paskatinti vaikus žodžiais išreikšti jausmus, kilusius skirtingose situacijose: kai nesidalina žaislu ar draugu, yra nepriimamas į žaidimą ir pan. Skaitant įvairius tekstus kuo raiškiau intonuoti, išryškinant veikėjų nuotaikas, būdo bruožus, poelgius.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams jaustis laisviems, nebijoti reikšti savo emocijas.</p> <p>Kalbėti su vaikais kaip padėti draugui patekusiam į bėdą, kaip rasti tinkamų išeičių, sprendimo būdų.</p> <p>Vaidinti kartu su vaikais įvairias situacijas, reiškiant skirtingas emocijas.</p>
6	<ul style="list-style-type: none"> - Pokalbių, diskusijų metu vaikai apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas, nusako priežastis. - Aiškina, pasako kaip jaučiasi kitas, stengiasi padėti. - Pasako, kas padeda pasijusti geriau, nusiraminti, dažnai taiko žinomus nusiramavimo būdus. - Apžiūrint nuotraukas, pasako kaip jautėsi tose situacijose ir kodėl. - Vaikai klausosi pasakų, pasakojimų, kalbasi apie tai, kokios situacijos buvo linksmos, kada buvo liūdna, kas papiktino, kodėl? - Žaidžia stalo žaidimus, pvz.: „Emocijos“, įvardina veido mimikas, pastebi nusiminusį, linksmą veidą, 	<p>Sudaryti sąlygas vaikams kalbėti, komentuoti jausmus bei juos sukėliančias situacijas.</p> <p>Skaityti „Jausmų knygeles“, istorijas, terapines pasakas.</p> <p>Parūpinti stalo žaidimų apie jausmus.</p> <p>Organizuoti bendrus žaidimus, skatinančius bendradarbiauti.</p> <p>Aptarti konfliktines situacijas ir būdus kaip jų išvengti.</p> <p>Klausyti muzikos, apibūdinti kokius jausmus sukelia.</p> <p>Aprūpinti dailės priemonėmis,</p>

		<p>pasako kaip jaučiasi kitas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dailės technikomis atvaizduoja savo jausmus, įsimintinus įvykius, situacijas ir pan. - Vaidina vaidmenų žaidimus, įsijausdamas į kito savijautą. 	<p>lėlėmis vaidmeniniams žaidimams.</p> <p>Žiūrėti ir aptarti filmukus apie jausmus.</p>
Vertybinė nuostata – domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
<p>2. Savireguliacija ir savikontrolė:</p> <ul style="list-style-type: none"> • geba nusiraminti, atsipalaiduoti. • bando kontroliuoti savo žodžius, veiksmus, elgiasi mandagiai. • laikosi susitarimų, taisyklių. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Pargriuvęs parodo, kur skauda ir raminamas nustoja verkti. - Pavargęs migdosi, apkabinęs savo mėgstamą žaislą 	<p>Į vaiko išreikštus poreikius reaguoti nuosekliais ir pastoviais veiksmais bei intonacijomis.</p> <p>Nustatyti vaiko ir jo veiklai būtinus apribojimus, nuosekliai jų laikytis.</p> <p>Suteikti galimybę reikšti savo emocijas</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia pirštukų žaidimus, dainuoja daineles, klausosi skaitomų kūrinių ir kt. būdami drauge. - Laikosi taisyklių, žaidžiant judrius, ramius žaidimus. - Susiranda grupėje draugą ir su juo žaidžia pasirinktais žaislais. - Sėdasi su vaikų grupe prie stalo ir pietauja, ramiai ruošiasi pietų miegui. - Sutinka su suaugusio nuomone, kai netinkamai pasielgia. - Pasitraukia iš žaidimo, jei kas nepatinka. - Suaugusio paprašytas priima atstumtą draugą į žaidimą 	<p>Taikyti priimtina dieną ritmą, nusiramavimo būdus.</p> <p>Sudaryti galimybes vaikams imituoti, atliepti, atkartoti plastiškus, ramius, lėtus gyvūnų judesius, gamtos reiškinius, įsiklausyti į įvairius garsus.</p> <p>Skatinti vaikus veikti su įvairaus veikimo žaislais (pasukti ratuką, patemti virvelę, įtempti spyruoklę, liesti įvairią medžiagą ir kt.).</p> <p>Pasirūpinti įvairiomis skraistėmis, žaislų, daiktų rinkiniais</p>
	4	<ul style="list-style-type: none"> - Aptaria, prisimena, primena draugams kasdienes elgesio taisykles grupėje, saugaus elgesio taisykles išvykose ir ekskursijose (apžiūrint darželio patalpas, parodas, vykstant į teatrą ir kitur). 	<p>Sudaryti sąlygas vaikams atliepti pratimus pagal „Animacinę mankštą“.</p> <p>Sudaryti galimybes vaikams</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Klauso netrukdydami vienas kitam suaugusiojo skaitomų kūrinių, dalyvauja diskusijose, kantriai laukia savo pasisakymo eilės. - Dėlioja dėlionės, mozaikas, daro įvairius dailės darbelius, užduotėles ir pan., stengiasi atlikti iki galo. - Priminus, susitvarko veiklos vietą, žaislus, rūbus ir kt. - Atlieka atsipalaidavimo pratimus kartu su „Sveikatos princu“. - Žaidžia ramius žaidimus po fizinio krūvio. - Kuria spalvų, smėlio ir kt. improvizacinius paveikslus ant šviesos stalo, žaidžia su vandeniu, muilo burbulais ir kt. - Žaidžiant įvairius žaidimus, iškilus konfliktinėms situacijoms, aiškinasi tinkamus elgesio būdus ir pasekmes. Bando taikyti nusiramavimo būdus: pasėdi ramiai ant kėdutės; nuramina save plėšydamas popierių; kalbasi su suaugusiuoju. 	<p>reaguoti į girdimuosius signalus, regimus simbolius, ženklus, daiktus ir kt.</p> <p>Aprūpinti įvairiomis priemonėmis veiklai su šviesos stalu.</p> <p>Siūlyti vis daugiau kantrybės reikalaujančių dėlionių, žaidimų su taisyklėmis.</p> <p>Taikyti paskatinimo, pagyrimo, loginių pasekmių metodus, padedančius kontroliuoti emocijų raišką.</p> <p>Kalbėtis su vaikais apie tinkamus emocijų reiškimo būdus. Skatinti vaikus naudoti nusiramavimo būdus supykus.</p>
5	<ul style="list-style-type: none"> - Kuria grupės taisykles kartu su suaugusiuoju ir jų laikosi. - Klauso ilgų skaitomų tekstų, išsako savo nuomonę. - Dažniausiai be priminimo po žaidimo, veiklos susitvarko savo daiktus, veiklos vietą, pastebi kai kiti nesilaiko taisyklių ir pasako auklėtojais. - Norėdamas kartu žaisti su kitais vaikais, siūlo savo pagalbą, žaislus ar idėjas. Susidūręs su sunkumais, siūlo sprendimo būdus, susitarimus. - Pavargęs eina pagulėti, pailsėti poilsio kampelyje, pavartyti knygelį, paklaustyti raminančios muzikos. - Valgant laikosi mandagumo taisyklių, pagal paskirtį naudojami stalo įrankiais. - Žaidžiant žaidimus, laikosi taisyklių. 	<p>Įkurti grupėje poilsio erdvę su minkštais žaislais ar vandens žaidimų kampelį prausykloje, kurioje vaikas galėtų nusiraminti. Skatinti vaiko pastangas pačiam spręsti problemas ir nesutarimus, ieškoti taikių išeičių.</p> <p>Leisti vaikui pačiam spręsti problemas, neskubėti patarinėti, nurodinėti.</p> <p>Pastebėti vaiko pastangas, pagirti. Rodyti tinkamo, mandagaus elgesio pavyzdį</p>	
6	<ul style="list-style-type: none"> - Kuria grupės taisykles, aptaria, diskutuoja, dėl ko jos reikalingos. - Stebi filmukus apie saugų eismą, aptaria matytas situacijas, samprotauja, kodėl reikalingos taisyklės gatvėje, transporte ir pan. 	<p>Žiūrėti ir aptarti filmus apie saugų eismą.</p> <p>Skaityti terapines pasakas apie konfliktus ir jas nagrinėti.</p> <p>„Auginti“ gerų darbų medį.</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> - Atlieka relaksacinius kūno pratimus, klausosi raminančios muzikos. - Žaidžia, atlieka užduoteles visi ar nedidelėmis grupelėmis, pristato atliktus darbus. - Valgydamas laikosi mandagumo taisyklių, taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. - Išvykose laikosi saugaus eismo taisyklių. - Žaidžia judrius žaidimus, futbolą, ramius ir kitus žaidimus, laikosi žaidimų taisyklių 	<p>Pasirūpinti, kad būtų priemonių: CD, šviesos stalas, žaislų, kurie padeda suvaldyti emocijas ir nusiraminti. Aprūpinti serijiniais veiksmy-pasekmių paveikslėliais.</p> <p>Girti vaikus už taisyklių ir tvarkos laikymąsi</p>
Vertybinių nuostata – nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
3. Savivoka ir savigarba: <ul style="list-style-type: none"> • supranta savo asmens tapatumą, lytį, • save sieja su šeima, grupe, žino tautybę, • save, savo gebėjimus vertina pozityviai. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Parodo save nuotraukose, pasako savo vardą. - Žiūrėdamas į veidrodį, supranta, kad tai tik jo atvaizdas. - Sulaikius bėgantį, įnirtingai veržiasi iš rankų, reiškia protestą. - Parodo, ko išmoko, pagirtas – krykštuoja. 	<p>Žaisti žaidimus, suteikti galimybę pasivartyti kamuoliukų dėžėje, pasiūlyti žaisti su drabužiais, jų detalėmis. Žaidimuose, pokalbiuose vartoti kūno dalių pavadinimus.</p> <p>Vaiko protestus suprasti kaip jo poreikių ir norų išraišką, o ne kaprizus. Naudoti tik būtinus draudimus.</p> <p>Skirti pakankamai individualaus dėmesio, pasidžiaugti pasiekimais</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Pasako kuo vardu, kalba pirmuoju asmeniu (aš matau, aš einu...), pasako, kas esąs – berniukas ar mergaitė. - Tarp kitų daiktų atpažįsta savo atsineštą žaislą, ir jį parodo, atpažįsta savo drabužius, savo darytą darbelį (rodo tėveliams). - Žaidžia vardų „mano – tavo“ žaidimus. - Piešia, štampuoja pirštais, delnu ir pan. Džiaugiasi savo darbeliu. - Žiūrėdamas nuotraukas, atpažįsta save, mamą, tėtį, kitus artimuosius 	<p>Dažnai įvardyti daiktus, kurie priklauso vaikui, paminint jo vardą. Komentuojant vaiko veiklą, būtinai paminėti vaiko vardą. Pasiūlyti žaidimų:</p> <p>„Mano – tavo“, „Mano kūnas“, „Mano žaidimai“ ir kt.</p> <p>Bendraujant su vaikais tinkamose situacijose paminėti lytį. Kalbėtis su vaikais, ką mėgsta žaisti mergaitės ir berniukai</p>

	4	<ul style="list-style-type: none"> - Pasakoja apie savo šeimos narius, ką mėgsta drauge veikti, ką veikė darželyje, kaip jautėsi. - Kalba, pasakoja apie mėgstamą veiklą, knygeles, pasakas, žaidimus ir kt. - Siūlo draugams pasiklausti savo mėgstamų dainelių, pataria draugui „paskaityti“ patikusią knygą ir kt. - Žaidžia didaktinius žaidimus, padedančius atrasti žmonių panašumus ir skirtumus, išsiaiškinti pomėgius; tyrinėti kūną ir pan. 	<p>Pasiūlyti veiklos tyrinėjimams: „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“, „Mano ir kitų pomėgiai“, „Mano ir kitų jausmai“.</p> <p>Kurti sąlygas, vaikams demonstruoti savo žinias, išmonę, savitumą, kūrybą ir kt. Skatinti vaikus kalbėti apie save, jų įspūdžius, jausmus.</p> <p>Skaityti knygeles, istorijas apie veikėjų pomėgius, jausmus</p>
	5	<ul style="list-style-type: none"> - Atpažįsta save nuotraukose, pasakoja, kaip keitėsi jo išvaizda, elgesys augdamas. - Rato pokalbiuose pristato savo šeimos narius, pasakoja, ką mėgsta kartu veikti, ką veikia atskirai, ką tėvai veikia darbe, ką veikia broliai, seneliai. - Piešia šeimos narius, atvaizduodamas charakteringas detales (akių, plaukų spalvą, nešiojamus aksesuarus ir kt.). - Kuria plakatus apie savo pomėgius, mėgstamus vaisius, daržoves ir pan. - Dalyvauja šventėse kartu su tėveliais, kitais artimaisiais. - Žemėlapiuose atranda, kokiame mieste gyvena jis pats, seneliai, kiti artimieji. - Žaidžia su 1–2 pastoviais draugais, pasako, kodėl jie draugai 	<p>Siūlyti veiklas tyrinėjimams: „Mano kūnas“, „pomėgiai, norai gebėjimai praeityje, dabar, ateityje“.</p> <p>Kalbėtis su vaikais apie jų šeimas, tėvelių darbus. Organizuoti išvykas į darbovietes, organizuoti šventes kartu su šeimomis. Skatinti ir girti vaiką, tai siejant su jo asmeniu, išsakyti pastabas konkrečiam jo poelgiui ar veiksmui, nesiejant su jo asmenybe. Paskatinti vaikus dažniau keisti žaidimų partnerius, įtraukti į savo žaidimus mažiau populiarius vaikus</p>
	6	<ul style="list-style-type: none"> - Rato pokalbiuose, išvykose pristato, pasakoja apie save, darželį grupės naujokams, svečiams ir pan. - Vartant knygas, žiūrint paveikslėlius, žemėlapius, pasakoja, kokiame mieste, šalyje gyvena tėvai, seneliai, krikšto tėvai, kiti artimieji, koks to miesto 	<p>Inspiruoti pokalbius apie save, šeimą, tėvynę.</p> <p>Eksponuoti vaikų darbų parodas tema: „Aš“, „Šeima“, „Mano miestas“, „Mano</p>

		herbas ir kt. - Žiūrint šeimos nuotraukas, pasakoja, ką mėgsta veikti artimieji, ką dirba, kokias šventes švenčia ir kt. - Naudodamas įvairias dailės priemones, kuria šeimos herbą, artimų giminaičių gyvenamų vietų žemėlapi, šeimos knygą, savo, šeimos narių portretus ir kt. - Kuria miesto rajono, kuriame gyvena planą, kelionės pas senelius maršrutą ir pan.	Gimtinė“ ir kt. Šeimos nuotraukų eksponavimas ir aptarimas. Organizuoti šeimos popietes, šventes, veiklas. Inspiruoti bendras veiklas – užduotėles šeimai savaitgaliui.
Edukacinės išvykos	4–6	- Vaikai vyksta į tėvų, senelių darbovietes.	Sudaryti sąlygas saugiai keliauti.
Vertybinė nuostata – save vertina teigiamai			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
4. Santykiai su suaugusiais <ul style="list-style-type: none"> • Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje. • Reiškia pedagogams savo nuomonę, tariasi, derasi. • Žino, kaip saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiais. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Verkia ar sunerimsta, atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau raminamas glaudžiasi prie auklėtojos, susidomi kitais vaikais, žaidimais. - Rodo suaugusiajam stiprius jausmus, išprašo to, ko jam norisi. - Mėgsta, kai suaugusysis stebi jo žaidimą, juo žavisi ir jam pritaria. - Reaguoja į suaugusiojo veido išraišką ir atitinkamai elgiasi. - Bijo eiti iš grupės į salę, pravirksta spektaklių metu dėl nepatrauklių personažų. 	<p>Sukurti ir laikytis atsisveikinimo su tėvais ritualų. Leisti turėti žaislą ar nuotrauką iš namų.</p> <p>Pažaisti su vaiku individualiai, sudominant žaislu ar priemone, kol nusiramins ir įsitrauks į grupės veiklą.</p> <p>Pastebėti, kada vaikui reikia dėmesio ir jį suteikti padrašinant, paskatinant. Vaikui supykus, reaguoti pozityviai.</p> <p>Žaisti su vaiku taip, kad jis lyderiautų, auklėtojai tapti informacijos teikėja, pagalbininke.</p> <p>Aprodyti vaikams kitas aplinkas: salę, koridorių, edukacines erdves už grupės ribų, nuteikti pozityviai, einant žiūrėti spektaklio.</p> <p>Pristatyti vaikams naujus žaislus bei žaidimus ir pažaisti kartu su</p>

		jais, paaiškinant kaip kas veikia ir tik po to skatinti žaisti savarankiškai.
3	<ul style="list-style-type: none"> - Suaugusiajam rodo stiprius jausmus, apsikabina ar myluoja, jei pyksta, nusisuka, siekia parodyti suaugusiajam ko jis nori, kad jį dabar reikia nuraminti, ar pralinksminėti. - Būdamas grupėje jaučiasi ramiau, kai šalia yra auklėtoja. Tuomet užsiima įvairiais žaidimais, kviečia auklėtoją kartu prisijungti prie žaidimo, pvz. rodo ką pastatė, prašo padėti pastatyti aukštesnį bokštą, ar perskaityti knygutę. - Rodo neigiamas emocijas: pyktį, liūdesį trumpam dingus auklėtojai iš akiračio. - Džiaugiasi, kai auklėtoja pasiūlo įdomią veiklą, noriai prisijungia ir išbando naujus veikimo būdus su grupėje esančiais žaislais ar dailės priemonėmis. - Ištikus nesėkmei, prašo pagalbos, išklauso suaugusiojo, stengiasi suprasti ir reaguoja į pateiktus siūlymus, patarimus. - Prieštarauja, kai veikla nepatinka, aiškiai įvardina „Nenoriu, man nepatinka“. Ir savo noru nedalyvauja bendroje veikloje. - Žaisdamas kartu su suaugusiuoju tariasi, kaip kitaip galima pastatyti bokštą ar piešdamas guašu pasiūlo, kad dar nori piešti ir kreidelėmis. Taip stengiasi išreikšti savo norus ir naujai kilusias idėjas. - Norėdamas greitai pakeisti veiklą, pribėga prie auklėtojos ir derasi, kad dabar ten žais kitas vaikas, o jis jau nori eiti žaisti į kitą grupėje esantį kampelį. - Sulaukęs auklėtojos pritarimo, džiaugsmą išreiškia žodžiais, veiksmais: linkteli galvą, suploja rankomis. Ir atvirkščiai nuleidžia galvą ir pan. - Į grupę atėjus nepažįstamam žmogui, ieško auklėtojos, nedrąsiai stebi ką daro nepažįstamas suaugusysis. - Pasisveikina, kai į grupę ateina nepažįstamas 	<p>Žaisti kartu su vaiku įvairiuose grupėse esančiuose kampeliuose. Nuolat kalbinti vaiką, leisti kad jis pajaustų, jog yra čia nuolat laukiamas, kad yra visų mylimas ir gerbiamas.</p> <p>Paaiškinti vaikui, jei reikia trumpam išeiti, kad vaikas nerimautų ir jaustųsi saugus, kol auklėtojos nebus šalia.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams leisti reikšti savo nuomonę, suteikti pasirinkimo laisvę. Kalbėtis, klausyti vaikų nuomonės, tartis kartu, ką šiandien norėsime veikti.</p> <p>Pasakoti vaikams apie tai, kaip reikia elgtis su nepažįstamaisiais</p>

		suaugęs, kalbinamas atsako į jo klausimus, bet vis tiek žvalgosi, kur yra auklėtoja,	
4	<ul style="list-style-type: none"> - Renkasi veiklą, įgyvendina pasirinktas idėjas. Pabaigus veiklą, imasi kitos ar prašo suaugusiųjų pagalbos, patarimo. - Sveikinasi, pasakoja, ką veikia, atsako į klausimus, dalijasi dienos įspūdžiais su į grupę atėjusiais suaugusiais. - Bendrauja su į grupę pakviestais žmonėmis, klausosi jų pasakojimų, skaitomos literatūros, stebi pristatymus, atlieka siūlomas užduotėles, klausinėja ir kt. - Išvykų metu domisi veikla, tačiau laikas nuo laiko žvalgosi, kur yra auklėtoja, stengiasi būti prie jos. 	<p>Skatinti vaikus išsakyti savo norus, sumanymus, idėjas. Atliepti vaikų žaidimus ir kūrybą reikiamomis priemonėmis, daiktais ir kt.</p> <p>Kviesti į grupę vaikams įdomius žmones ir skatinti vaikus veikti drauge.</p>	
5	<ul style="list-style-type: none"> - Sako nuomones, tariasi su auklėtoja, kokias veiklas, žaidimus nori plėtoti, kokių žaislų, tyrinėjimo priemonių, knygų ir kt. reikia įsigyti. - Pasako auklėtojui, kas elgiasi netinkamai ir laukia suaugusio reakcijos. - Prašo, siūlo įtraukia suaugusį į savo žaidimus („Šeima“, „Ligoninė“, „Parduotuvė“ ir kt.), pasiūlo vaidmenį. - Išsako auklėtojui savo nuogąstavimus, baimes, nerimus ar džiaugiasi savo pasiekimais, naujais žaislais, daiktais ir pan. - Paaiškina, kodėl be gerai pažįstamo suaugusio negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. 	<p>Vaikams prašant įsitraukti į jų žaidimus, atlikti antraeilius vaidmenis, palaikyti jų sumanymus, paskatinti plėtoti žaidimą, užduodant klausimus. Kalbėtis su vaikais apie taisykles, kurių reikia laikytis, kas atsitinka, jei jų nesilaikoma. Būti tinkamo elgesio modeliu vaikams.</p> <p>Suprasti vaiko priešinimosi priežastį ir jam padėti įveikti kylančias problemas.</p> <p>Paskatinti grupės vaikus bendrauti su grupės svečiais, papasakoti apie juos daugiau, kartu su vaikais sugalvoti jiems klausimų apie jų gyvenimą</p>	
6	<ul style="list-style-type: none"> - Drauge su auklėtoja kuria ir įgyvendina projektus; išsako savo nuomonę gyvenimo grupėje klausimais. - Stebi, aptaria matytą vaizdinę medžiagą, kaip saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiais („Amsio“ 	<p>Organizuoti diskusijas, leisti kiekvienam išsakyti nuomonę apie gyvenimą grupėje, grupės taisykles neįžeidžiant kitų.</p>	

		filmukai); aiškinasi, kokius pavojus gali kelti nepažįstami žmonės, kur galima kreiptis pagalbos. - Įstaigos svečiams pristato darželį, grupę, pasakoja, ką veikia, rodo savo darbelius, piešinius ir kt.	Peržiūrėti filmus apie galimus pavojus, atsitikimus su nepažįstamais. Aiškintis bendravimo su nepažįstamais žmonėm taisykles, pavojus. Skaityti knygas apie gerą elgesį ir aptarti aprašomas situacijas.
Edukacinės išvykos	4–6	- Vaikai lankosi darželio darbuotojų kabinetuose, apžiūri aplinką, klauso pasakojimų apie darbą ir kt.	Skatinti vaikus drąsiai mandagiai bendrauti su darželio personalu.
Vertybinė nuostata – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
5. Santykiai su bendraamžiais: <ul style="list-style-type: none"> geba užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais, geba mokytis bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti tarpusavio nesutarimus, užmezga ir palaiko artimesnius asmeninius santykius su vienu ar keliais vaikais. 	2	<ul style="list-style-type: none"> Drąsiai stebi kitą vaiką, žiūri į akis. Būtinai nori to paties žaislo, kurį turi kitas vaikas. Ramiai žaidžia greta nepažįstamo vaiko, bet, pastebėjęs, kad nėra auklėtojos, bėga jos ieškoti. Atima žaislą iš kito vaiko, suduoda kitam vaikui. 	Skatinti vaikus žaisti greta, komentuoti jiems kilusius norus, emocijas, veiksmus, skatinti geranoriškumą. Stebėti vaikus, stabdyti netinkamus veiksmus ir paaiškinti, kodėl negalima taip elgtis.
	3	<ul style="list-style-type: none"> Pastebėjęs kitą vaiką prieina šalia, bando atkartoti jo veiksmus. Domisi, kuo jis užsiima, ką jis veikia, pradeda jį kopijuoti. Norėdamas susidraugauti su kitu vaiku, atneša žaisliuką, duoda knygutę, parodo gestais ar pasako, kad nori kartu pažaisti. Patikusį grupėje esantį vaiką stengiasi kopijuoti, atlieka tuos pačius veiksmus, kartoja tuos pačius žodžius, siekia jo palankumo. Nepasidalinus žaislu, siekia kad jį gautų. Sako „Atiduok, čia mano“ arba bando tartis, kad „aš truputį pažaisiu ir tada duosiu tau“, nors dažnai prireikia ir auklėtojos įsikišimo. 	Skatinti bendrus vaikų žaidimus ir kitas veiklas. Stebėti, kaip vaikai bendrauja tarpusavyje, kaip jie sprendžia nesutarimus, padėti juos išsiaiškinti, patarti kaip elgtis kitą kartą, kad išvengtų konfliktinių situacijų. Organizuoti veiklas grupelėje, iš kurių vaikai mokytųsi bendradarbiauti, dalintis žaislais ar priemonėmis. Pasakoti vaikams, kaip draugiškai sutarti

		<ul style="list-style-type: none"> - Žaisdami vaikų grupelėje stengiasi dalintis žaislais. - Pravirkus ar nusiminus kitam grupės draugui prieina, paglosto, stengiasi nuraminti, atneša jo mylimą žaisliuką, stengiasi būti geranoriškas ir supratingas kitam. - Susipykus su kitu grupės draugu, stengiasi atsiprašyti, siekiant susitaikyti pasiūlo naują žaidimą ar kitą veiklą. - Apsidžiaugia, kai ryte į grupę ateina grupės draugas, jį apsikabina, kviečia iš karto žaisti, pasakoja jam ką nors įdomaus. - Išsirenka sau grupėje labiausiai patinkantį vaiką, siekia su juo kuo daugiau praleisti laiko, kartu sugalvoja neįprastus veikimo būdus. - Mokosi dirbti komandoje, piešdami bendrą piešinį, tariasi kur kiekvienas pieš, kokias spalvas rinksis, stengiasi kartu bendradarbiauti. - Klausosi pasakų apie draugystę, pasakoja grupėms draugams ką išgirdo ir suprato. - Kartu su kitais vaikais analizuoja knygų iliustracijas, paveikslėlius, aiškinasi tarpusavyje ką jie daro, kaip gyvūnai ar žmonės bendrauja, draugauja, kartu sutaria. 	<p>ir bendrauti tarpusavyje.</p> <p>Skaityti vaikams pasakas, istorijas apie draugystę, geranorišką elgesį su kitais.</p> <p>Kartu su vaikais analizuoti iliustracijas ir kitus paveikslėlius, kaip gyvūnai, žmonės bendrauja tarpusavyje.</p>
4		<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia bendrus žaidimus su grupės vaikais: pirštukų, judrius, raminančius ir kt. - Pasiskirsto vaidmenimis, tariasi dėl siužeto ir žaidžia vaidmeninius žaidimus. - Stato statinius, varto knygeles, atlieka užduoteles, buitines darbus su vienu ar keliais vaikais. 	<p>Skirti pakankamai laiko ir vietos vaikų bendriems žaidimams. Aprūpinti žaidimams reikalingomis priemonėmis.</p> <p>Komentuoti priimtinius ir nepriimtinius vaikų veiksmus, priminti elgesio taisykles.</p> <p>Naudoti smėlio laikrodį, susitarimus ir kitus būdus, padedančius vaikams palaukti savo eilės.</p> <p>Žaisti kartu su vaikais, rodant bendravimo būdus. Skatinti ir palaikyti vaikų draugystes.</p>

	5	<ul style="list-style-type: none"> - Pamatęs žaidžiančius vaikus, pasiprašo į žaidimą arba pats sugalvoja žaidimą ir pakviečia kitus žaisti. - Siūlo savo sumanymus, gerbia draugo nuomonę, kartu kuria, fantazuoja. - Įvairias užduotis: stalo serviravimo, tvarkymosi darbus ir kt. atlieka dviese ar grupelėse. - Stoja ginti kito vaiko, jei mato, jog su juo elgiasi neteisingai. Pakviečia auklėtoją į pagalbą. - Dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda draugams, nežiūrint į kalbinius, socialinius, tautinius skirtumus. - Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas, suvokia skirtingo elgesio pasekmes. - Nuolat veikia dviese ar su keliais pastoviais žaidimo draugais. 	<p>Skatinti įsitraukti į bendras veiklas, žaidimus pasyvesnius vaikus.</p> <p>Siūlyti įvairios veiklos, turinančios vaiko patirtį apie bendruomenę, žmones, jų veiklą, panašumus ir skirtumus.</p> <p>Tarpininkauti vaikams ieškant išeičių konfliktinėje situacijoje. Pasiūlyti veiklos, kurioje keliems vaikams reikia siekti vieno tikslo, skatinti bendradarbiavimą.</p> <p>Pagiriam pastiprinti tinkamą, draugišką vaikų elgesį.</p>
	6	<ul style="list-style-type: none"> - Diskutuoja, tariasi dėl žaidimų ar kitos bendros veiklos. - Klausosi pasakojimų, stebi filmukus apie draugus, draugystę, bendraudami stengiasi taikyti išmokus būdus draugystei palaikyti. Palaiko draugystę mažiausiai su vienu vaiku. - Aptaria, diskutuoja apie veiksmų pasekmes sau ir kitiems. - Kuria ir įgyvendina grupės projektus pasiskirsto veiklas. 	<p>Kalbėtis apie tai, kaip susirasti draugus, draugauti, išlaikyti draugystę.</p> <p>Organizuoti kūrybines užduotis, žaidimus, grupelėms vaikų.</p> <p>Apie draugystę skaityti istorijas, žiūrėti filmukus, aptarti.</p> <p>Parūpinti naujų žaislų, skatinti jais dalintis, bendradarbiauti.</p>
Edukacinės išvykos	4–6	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikai lankosi grupėse, kaimyniniame lopšelyje-darželyje „Buratinas“ bei šalia darželio esančiose žaidimų aikštelėse. Su vaikais žaidžia, vaidina ar plėtoja kitas veiklas. 	<p>Sudaryti sąlygas vaikams bendrauti, siūlyti patrauklias idėjas bendroms veikloms.</p>
Vertybinių nuostatų – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
6. Problemų sprendimas: <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ką nors veikiant 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Veikia su daiktais įvairiai juos išbandydamas, stebi suaugusiojo veiksmus su daiktais. - Bando sudėti korteles ar žaislus į jiems skirtas 	<p>Drąsinti vaiką, rodyti būtinus veiksmų su daiktais būdus, patarti kaip elgtis sudėtingose</p>

<p>kilsius iššūkius bei sunkumus, supranta jų kilimo priežastis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ieško tinkamiausio sprendimo, jį įgyvendina. • Pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes 		<p>dėžutes įdėdamas ir vėl išimdamas, atlieka 5–6 veiksmus, bet taip ir nesudeda</p>	<p>situacijose, komentuoti veiksmų pasekmes.</p> <p>Šiek tiek padėti įveikti kliūtį ar sunkumą, sudėtingesnę veiklą, kad stiprėtų pasitikėjimo savimi jausmas</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Žaisdamas, veikdamas ir susidūręs su kliūtimi mojuoja, kviečia auklėtoją ar grupės draugą. - Statydamas iš trinkelio bokštą ir jam vis nugriūnant, įvardija kas nutiko, teiraujasi kaip išspręsti problemą. - Nepasisekus atlikti tam tikro veiksmo / veiklos, prašo pedagogo pagalbos. Ieško naujų būdų įgyvendinti idėją, mėgdžioja bendraamžį. - Pastebėjęs, kad kitas grupės draugas susidūrė su problema, prieina ir stengiasi jam padėti, pataria arba parodo kaip reikia išspręsti iškilusį sunkumą. - Žaisdamas stengiasi įvairiais būdais įgyvendinti savo sumanymą, nors ir kyla sunkumų, kartoja veiksmus daug kartų, kol pavyksta. Pirmiausia išbando senus veikimo būdus, jei nepavyksta galvoja kaip galima išspręsti problemą naujai, kitaip 	<p>Būti tarpininku tarp vaikų ir aplinkos. Jei ugdytiniui nepavyksta įgyvendinti idėjos, pagalbėti vaikams pasiūlyti įvairių veiklos būdų ir priemonių.</p> <p>Skatinti vaikus spręsti problemas naujais veikimo būdais, juos pasiūlyti, parodyti, ar tiesiog išprovokuoti, kad vaikas pats sugalvotų ir išbandytų sprendžiant konkrečią problemą.</p> <p>Drąsinti vaiką, kad jis pats spręstų problemą.</p>
	4	<ul style="list-style-type: none"> - Žaisdamas, konstruodamas, atlikdamas buitines darbus, kitos veiklos metu išbando matytus, žinomus veikimo būdus ar taiko naujai sugalvotus. - Ištikus nesėkmei, bando pats rasti išeitį, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. - Stebi filmukus, klausosi pasakų, kitų grožinių kūrinių apie veikėjams iškilusius sunkumus, išsako nuomones, kas veikėjams sekėsi, kodėl. 	<p>Komentuoti vaikams iškilusių problemų sprendimo veiksmus ir jų pasekmes, kad vaikai suprastų, kodėl pavyko įveikti sunkumus.</p> <p>Drąsinti vaikus kartu ieškoti išeities iš susidariusios probleminės situacijos.</p> <p>Aprūpinti reikalingomis darbo priemonėmis.</p>
	5	<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžiant, atliekant užduoteles, atsiradus kliūtims, sunkumams, bando pats išsiaiškinti jų priežastį, rasti tinkamą sprendimo būdą, bando atlikti kelis kartus. - Susipykus su draugu, ir praėjus kuriam laikui, 	

		<p>bando vėl prie jo prieiti ir siūlyti savo žaislą ir kad jis gali būti žaidimo vadovu, leidžia pasirinkti vaidmenį pirmam.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia, dėlioja priežasčių-pasekmių serijinius paveikslėlius, kalbasi su draugais apie tai, dalijasi savo patirtimi. - Kuria pasakojimus, piešinių knygeles-istorijas, dėlioja nutikimo turinį nuo „kas įvyko“ iki „kuo visa tai baigėsi“. 	
	6	<ul style="list-style-type: none"> - Klausosi pasakojimų, istorijų, pasakų, stebi filmukus, diskutuoja, kokie sunkumai iškilo herojams, kodėl vieniems pasiseka įveikti sunkumus, ką jie daro, kad pasiekė tikslą. - Vaidina problemines situacijas, aptaria, kaip jautėsi, įvairius kliūčių įveikimo būdus, išrenka priimtinausius. - Diskutuoja, kokie suaugusieji ir kokiais būdais gali padėti vaikams įveikti iškilusias problemas (policininkai, gydytojai ir pan.), kaip gali vaikai padėti vieni kitiems. 	<p>Siūlyti probleminių užduočių, kurias turės įveikti patys, drąsinti imtis veiklos, bandyti, eksperimentuoti, tartis su kitais.</p> <p>Užduoti atvirus klausimus, kurie padeda apmąstyti ir išspręsti problem.</p> <p>Patarti, kaip elgtis įvairiose sudėtingose situacijose.</p>
Vertybinė nuostata – nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti			

Pažinimo kompetencija.

1. Aplinkos pažinimas.
2. Skaičiavimas ir matavimas.
3. Iniciatyvumas ir atkaklumas.
4. Tyrinėjimas.
5. Mokėjimas mokytis.

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
1. Aplinkos pažinimas. <ul style="list-style-type: none"> • Įvardija, apibūdina gyvosios ir negyvosios gamtos 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Pamėgdžiodami suaugusiuosius bando šukuotis, valgyti su įrankiais, valyti dantis, pašerti naminius gyvūnus, palaistyti augalus ir pan. 	<p>Skatinti vaikus išbandyti daiktus, įrankius, pavadinti juos, parodyti, kas su jais daroma ir pavadinti veiksmą.</p>

<p>objektus, bando paaiškinti gamtos reiškinius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvardija, bando paaiškinti socialinius reiškinius, žino informaciją apie save, šeimą, artimuosius. • Bando tausoti aplinką, pritaikydami žinias. 			<p>Inicijuoti klausimus apie tai, kodėl kas nors vyksta, atsitinka, atsakyti į juos.</p> <p>Sudaryti galimybes žaisti su įvairiausiais daiktais, žaislais, įrankiais.</p> <p>Suteikti progą dalyvauti prižiūrint augalus bei gyvūnus.</p> <p>Pratinti plautis rankas, šveistis dantis, rengtis, tvarkytis.</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Vartant knygeles, apžiūrint paveikslus atpažįsta ir taisyklingai įvardija keletą dažniau sutinkamų, darželio teritorijoje augančių augalų, medžių, jų vaisių. - Žaidžiant paveikslėlių žaidimus, klausant gyvūnų skleidžiamų garsų įrašuose, atpažįsta ir įvardija keletą naminių gyvulių, imituoja jų balsus garsažodžiais. - Drauge su suaugusiuoju prižiūri grupėje ar aikštelėje augančias gėles, sodinukus, pasako keletą pavadinimus. - Apžiūri, liečia, uosto, skanauja dažniausiai sutinkamas daržoves, vaisius, pavadina juos, pasako spalvą. - Žaidžiant judrius, kitus žaidimus, atvaizduoja gyvūnų judesius, veiksmus. - Stebi ir pasako, koks yra oras (pvz.: lyja, sninga, šviečia saulė ir kt.). - Vardija savo šeimos narius, pasako savo vardą, pavardę; parodo pirštukais, pasako, kiek yra metų. - Orientuojasi savo grupės, darželio aplinkoje. <p>Atpažįsta savo asmeninių daiktų, žaislų vietas.</p>	<p>Skatinti vaikus kalbėti apie augalų, medžių, vaisių, daržovių išvaizdą, skonį, kvapą.</p> <p>Parinkti knygeles, paveikslus ir kt. apie naminius gyvūnelius ir žvėrelius.</p> <p>Sukurti žaidybines situacijas, įvardijant gyvūnų kūno dalis, ryškiausias jų savybes, imituoju balsus, judėjimo ypatumus ir kt.</p> <p>Sudaryti galimybę stebėti gamtos reiškinius, dalyvauti prižiūrint kambarines ar lauko gėles.</p> <p>Mokyti savo kūno dalių pavadinimų, aptarti jų paskirtį, priežiūrą</p>

	4	<ul style="list-style-type: none"> - Atpažįsta ir įvardija, artimiausioje aplinkoje esančius objektus: parduotuves, vaistinę, spaudos kioską ir kt. Stato, konstruoja, piešia šiuos objektus. - Renka medžių lapus, vaisius (giles, kaštonus), daro iš jų darbelius, štampuoja, žaidžia. - Žaidžia augalų didaktinius žaidimus, apžiūrinėja paveikslus, paveikslėlius, nuotraukas, parodo kamieną, stiebą, lapus, žiedus. - Gamina daržovių, vaisių salotas, sumuštinukus, nusako skonius. - Drauge su pedagogu sodina svogūnus, pupeles, žirnius, prižiūri juos, skanauja svogūnų laiškus. - Lipdo iš plastilino apvalios, pailgos formos vaisius, daržoves (obuolį, slyvą, agurką, bulvę ir kt.) - Atpažįsta knygelėse, paveiksluose, nuotraukose, filmukuose naminius gyvulius, jų jauniklius, kai kuriuos miško gyvūnus. Žaidimuose atvaizduoja jų judesius, balsus ir kt. - Stebi orą pro langą, žiūrint filmukus apie gamtą bei gamtos reiškinius, aptaria būnant lauke, atvaizduoja dailės priemonėmis. - Tyrinėja, kaip daiktai juda, ir kaip juos galima judinti: pučia, traukia, stumia, pasuka, merkia, skandina, plukdo ir kt. - Tyrinėja medžiagų savybes įvairiais būdais: šlapina, plėšia, glamžo, kerpa, minko ir kt. - Nuotraukų albumuose, enciklopedijose, filmuotoje medžiagoje apžiūri Vilkaviškio vaizdus, įvardija žinomas vietas. Pasakoja apie savaitgalio veiklą su tėveliais mieste, savo gatvėje. 	<p>Skatinti vaikus kalbėtis, samprotauti apie aplinkos objektus, jų reikalingumą, svarbą, paskirtį.</p> <p>Parinkti knygas, nuotraukų albumus su Vilkaviškio miesto vaizdais.</p> <p>Sudaryti galimybę stebėti augalus, medžius gamtoje. Žiūrėti filmus, paveikslėlius apie gamtą.</p> <p>Parinkti knygas skaitymui apie naminius ir laukinius gyvūnus. Skatinti stebėti dienos orus, metų laikų kaitą.</p> <p>Sudaryti galimybes, ką mato – pavaizduoti piešiniu, vaidinimu, dainele ir kt.</p> <p>Skatinti vaikus kalbėti apie stebimų gyvūnų ar augalų dalis, išvaizdą, apie tai ko jiems reikia, kas augtų, kaip juos saugoti, prižiūrėti.</p>
	5	<ul style="list-style-type: none"> - Apžiūrinėja paveiksluose gyvūnus, jų jauniklius. Aiškinasi kokiomis sąlygomis jie gyvena, kuo minta. - Žiūrėdami trumpus filmukus apie gyvūnus, aiškinasi kuo skiriasi laukiniai ir naminiai gyvūnai. - Į grupę atsineša vaisių, daržovių, ragauja ir pasako skonį. 	<p>Vaikams sukurti situacijas: ragauti, apžiūrėti, liesti, uostyti vaisius, daržoves.</p> <p>Įtraukti vaikus į pokalbius, diskusijas apie daržovių, vaisių, uogų naudą, jų paruošimo galimybes.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Iš daržovių, vaisių, prieskoninių žolelių gamina salotas, kepa pyragus ar gamina desertus ir kt. - Darželio prieskonių darže apžiūrinėja, laisto, tyrinėja su padidinamuoju stiklu, ragauja prieskonines žoleles ir kt. - Mokosi stebėti orą ir įvardinti koks jis. Pastebi kas vyksta kai aplinkui lyja, žaibuoja, griaudžia. - Žiūri įvairius vaizdo įrašus apie neįprastus gamtos reiškinius, katastrofas, kurios vyksta pasaulyje ir kt. - Mokosi fotografuoti su telefonu, fotoaparatu (didesniu ir mažesniu) ir kt. - Pasakoja apie savo šeimą, jos tradicijas. - Pasako kur gyvena, kokiam mieste. Pasakoja apie gimtojo miesto aplankytas žymias vietas. - Savarankiškai nueina į muzikos salę, pasakoja kur darželyje yra virtuvė, skalbykla, direktorės kabinetas ir kt. - Po veiklos rūšiuoja atliekas: popierių, plastiką. - Pasakoja, kaip reikia elgtis gamtoje, mieste. 	<p>Kviesti tėvus, kad papasakotų apie savo profesiją, hobį.</p> <p>Skatinti domėtis šeimos tradicijomis ir apie jas kalbėti. Parodyti, kad ir darželyje laikomasi tradicijų, švenčiamos šventės. Įtraukti į pasiruošimą joms visus vaikus, sudaryti jiems sąlygas dalyvauti, klausytis vaikų idėjų ir padėti jas įgyvendinti.</p> <p>Aprūpinti vaikus eksperimentams, tyrinėjimams reikalingomis priemonėmis, knygomis.</p>
	6	<ul style="list-style-type: none"> - Diskutuoja, pasakoja kur gyvena laukiniai ir naminiai gyvūnai; skirsto gyvūnus, augalus pagal išorinius požymius. - Sėja daržovių, gėlių sėklas, stebi ir žymi jų augimą, eksperimentuoja, tyrinėja vandens, šviesos poveikį augalams. - Ruošia daržovių, vaisių salotas. - Žaidžia didaktinius žaidimus, padedančius suvokti daikto pagaminimo seką (lino augalas, verpiami siūlai, audžiamas audeklas ir pan.). - Gamina darbelius, panaudodami antrines žaliavas, rūšiuoja atliekas į spalvotus konteinerius pagal paskirtį (popieriui, plastikui, stiklui). - Klauso pasakų, pasakojimų, apžiūri senovinius daiktus, bando naudoti pagal paskirtį, lygina su dabartiniais. Išbando dabartinius buitines technikos daiktus (mikserį, lygintuvą ir kt.), diskutuoja apie dabartinių pranašumus. 	<p>Kalbėtis su vaikais apie gyvūnus, jų išvaizdą, kūno dalis, apie tai, ko jiems reikia, kad augtų, kaip juos saugoti, prižiūrėti.</p> <p>Supažindinti su augalais. Parūpinti sėklų, įrankių sodinimui, prietaisų tyrinėjimams. Pavasarį su vaikais daiginti sėklas, sukurti „Žaliąją palangę“.</p> <p>Supažindinti su atliekų panaudojimo galimybėmis, siūlyti įvairius darbelius iš jų.</p> <p>Kviesti tėvelius pasakoti apie savo profesijas, pomėgius, šeimos tradicijas.</p> <p>Turėti aplinkoje Lietuvos</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Ieško informacijos apie dangaus kūnus knygos, enciklopedijose; atlieka bandymus, klausosi pasakų, pasakojimų. - Pasakoja apie tėvų ar kitų artimų žmonių profesijas, kur ir ką dirba, žaidžia profesijų žaidimus. - Tyrinėja Lietuvos žemėlapi, miestų herbus, atranda miestus, kur gyvena seneliai, kiti giminaičiai; pasakoja, kokia upė teka prie nurodytų miestų ar miestelių. - Ruošiasi ir švenčia tradicines šventes darželyje, pasakoja, kokias šventes švenčia namuose, stebi filmuotą medžiagą apie Lietuvoje švenčiamas tradicines šventes: Tris Karalius, Užgavėnes ir kt. 	<p>atributikos, Lietuvos žemėlapi, miestų herbų plakata ir kt.</p> <p>Švęsti tradicines šventes įstaigoje.</p> <p>Aprūpinti senoviniais daiktais.</p> <p>Lyginti juos su dabartine technika.</p> <p>Sudaryti galimybes žaisti stalo žaidimus „Rūšiuoju atliekas“.</p> <p>Rūšiuoti atliekas grupėje ir darželyje. Rodyti vaizdinę medžiagą apie atliekų rūšiavimą ir gamtos tausojimą.</p>
Edukacinės išvykos	4–6	- Vaikai keliauja į Kultūros centrą, biblioteką, priešgaisrinę tarnybą, parduotuvę, vaistinę.	Organizuoti netolimas išvykas keliauti pėsčiomis ir autobusu. Skatinti stebėti aplinkos pokyčius įvairiais metų laikais.
Prieskonių daržas	4–6	- Sodina, prižiūri, stebi augančius, uosto žydinčius prieskoninius augalus, juos džiovina ir kt.	Parūpinti darbo įrankių, lupų saugiai veiklai, skatinti vaikus atrasti augalų panašumus, skirtumus.
„Vabzdžių viešbutis“	4–6	- Vaikai stebi, kas išskrenda ir atskrenda į „vabzdžių viešbutį“, kuriomis kryptimis skrenda, kuriose „viešbučio“ dalyse kokie vabzdžiai apsigyvena.	Skatinti ir sudaryti sąlygas vaikams ilgesniems stebėjimams, dalintis vienas su kitu sukaupta informacija.
Vertybinė nuostata – nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
2. Skaičiavimas ir matavimas. <ul style="list-style-type: none"> • Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, 	2	SKAIČIAVIMAS <ul style="list-style-type: none"> - Paklaustas, kiek turi metų, parodo pirštais, rodydamas daug – tiesia rankas į šonus. MATAVIMAS <ul style="list-style-type: none"> - Tokios pat spalvos ar formos daiktus sudeda į atskiras dėžutes. 	<p>Žaisti žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama, randama dar ir dar.</p> <p>Kurti aplinką, kurioje vaikas galėtų vartyti tas pačias knygeles storais viršeliais, nevaržomai</p>

<p>sudaryti sekas. (skaičiavimas)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. (matavimas) • Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę. (matavimas) 		<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia su vienas į kitą sudedamais indeliais, iš kelių dėžutės skylių suranda tą, pro kurią telpa kaladėlė. - Paprašytas atneša didelį arba mažą kamuolį 	<p>ardyti ir surinkti daiktus, tyrinėti dydžių santykius, eksperimentuoti su spalvomis, formomis. Darant pauzes, pakartojant žodžius ir judesius, skatinti vaiką juos įsidėmėti</p>
	3	<p>SKAIČIAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suaugusiojo paprašytas, atneša vieną žaisliuką, knygelę ir kt. - Ryto/popiečio rate pasako, kiek šiandien yra vaikų – daug / mažai. - Vartant knygeles, pasako ir parodo, kur yra mažai/daug daiktų. - Paklaustas pasako, kiek jam yra metų, parodo pirštukais. - Žaislus, daiktus surikiuoja į eilę, veria grandinėle, stato bokštelį ir kt. <p>MATAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stato stabilius bokštus iš vienodo, skirtingo dydžio trinkelų, sugriuvus – bando dar kartą ar kitą variantą. - Žaidžia stalo žaidimus: grupuoja daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal dydį, formą, spalvą. - Žaidžia su vienas į kitą įdedamais žaislais 	<p>Mokyti vaikus paduoti, padėti po vieną / du daiktus, sudėti į eilę, sudėti į grupes vieną ir daug.</p> <p>Skatinti vaikus vartoti paprastus žodelius, apibūdinant daiktų skaičių ar kiekį. Kaskart klausti vaikų, kiek jiems metų, ar kiek daiktų matote prieš save, knygelėje, paveikslėlyje ir pan.</p> <p>Skatinti vaikus komentuoti savo žaidimus, užduodant įvairius provokuojančius klausimus apie daiktų matavimą (didelis, mažas, aukštas, žemas);</p> <p>Akcentuoti aplinkoje esančius įvairių spalvų daiktus, kad vaikai patys juos atrastų, pastebėtų, ir gebėtų atskirti spalvas.</p>
	4	<p>SKAIČIAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atlieka užduotėles, pažymėdami daiktus, kurių yra po vieną, du; daiktų grupes – vienas ir daug. Rūšiuoja giles, kaštonus, kankorėžius, akmenėlius, lygina, kurių yra daug, o ko – po vieną. - Žaidžia stalo teatrą „Pirštinė“, „Ropė“ ir kt., aptaria, kokių ir po kiek yra veikėjų. - Žaidžia judrius žaidimus, išsiskaičiuoja skaičiuočių pagalba, vartoja sąvokas „vienas“, „pirmas“, „antras“ ir kt. <p>MATAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia domino su žaislų, daržovių, vaisių, 	<p>Pasirūpinti gamtine medžiaga, smulkiais skirtingų dydžių, ilgio, formos žaisliukais, daiktais (šiaudeliais, juostelėmis, pagaliukais ir pan.), kad vaikai galėtų lyginti, rūšiuoti. Siūlyti išmatuoti atstumą tarp aplinkoje esančių daiktų.</p> <p>Mokyti skaičiuočių, taikyti jas žaidžiant judriuosius žaidimus ar kitos veiklos metu.</p> <p>Skatinti pasakoti, ką vaikas</p>

	<p>transporto priemonių, gyvūnų ir kt. paveikslėliais, atpažįsta vienodus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lygina daiktus: šiaudelius, pagaliukus, kaspinus, juosteles, virveles ir kt. pagal ilgį, nustato ilgiausiu/trumpiausius; pagal dydį: lėles, bokštelius, mašinas ir kt., nustato mažiausią / didžiausią. - Žaidžia pirštų, judriuosius žaidimus, atlieka judesius nusakius kryptį (pirmyn / atgal, aukštyn / žemyn ir kt.). - Sudeda veiksmo – veiklos paveikslėlių seką iš atskirų paros dalių. Pasakoja, kuo skiriasi kiekviena paros dalis, ką tuo metu veikia. - Piešia paros dalis ir jas pavadina: naktį miega, dieną būna darželyje, vakare namuose žiūri filmukus, o ryte valo dantis. - Žaidžia didaktinius žaidimus: dėlionės metų laikų tematika, dėlioja paveikslėlius su būdingais metų laikui požymiais. - Aplikuoja, ant šviesos stalo dėlioja iš geometrinių formų įvairius daiktus, pvz.: namą, saulę, gėlę, besmegenį ir t.t. - Kartu su auklėtoja kuria grupės vaikų gimtadienių kalendorių, svarsto, kuriuo metų laiku yra daugiausiai švenčiančių gimtadienį. 	veikia įvairiu paros, metų laiku.
5	<p>SKAIČIAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia didaktinius žaidimus su užduotimi, kur skaičiuoja iki 5. - Skaičiuoja, kiek kokių daiktų yra eilėje, dėžėje ir pan., kur yra daugiau, kur mažiau, dešinėje ar kairėje. Paima prašomą (reikiamą) kortelių. Žodžiais paaiškina, ką reikėtų daryti, kad visi turėtų po lygiai. - Atlieka užduotėles, padedančias suvokti skaičių iki 5 sandarą: kerpa ir klijuoja reklaminius paveikslėlius, piešia, lipdo ir pan. - Žaidžia judrius žaidimus, atlikdami veiksmus porose ar nusakius tam tikrą skaičių eiliškumo 	<p>Skatinti vaikus žaisti įvairius stalo žaidimus, kur jie galėtų palyginti arba suskaičiuoti iki 5. Pasiūlyti vaikams dalyvauti žaidimuose, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojami du trys skirtingi judesių ar garsų elementai, kur vaikai turėtų keisti savo ar daikto padėtį erdvėje.</p> <p>Sudaryti sąlygas karpyti, piešti, lipdyti, spalvinti geometrines figūras; kurti, aplikacijas,</p>

		<p>suvokimui.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Serviruoja stalą, išdėlioja indus, stalo įrankius reikiama tvarka. - Ryto / popiečio rato metu skaičiuoja vaikus: mergaites, berniukus, kiek tą dieną nėra; pasako, kelinta savaitės diena. - Suveria pakaitomis dviejų spalvų karoliukus, paeiliui, dėlioja geometrines figūras, naudojant gamtinę medžiagą ar smulkius daiktelius ir kt. <p>MATAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rūšiuoja smulkius daiktus, žaislus: sagas, geometrines figūras pagal kelis požymius, pvz.: spalvą ir formą; grupuoja žaislus, daiktus pagal tai iš ko jie pagaminti: medžio, plastmasės, metalo ir kt. - Dėlioja įvairius daiktus: šakeles, šiaudelius, pieštukus ir kt. nuo trumpiausio iki ilgiausio; akmenėlius, kankorėžius, obuolius ir kt. nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. - Diskutuoja, surikiuoja grupės berniukus, mergaites nuo žemiausio iki aukščiausio. - Atlieka užduotėles įvairiose lapo dalyse: centre, lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir kt. 	<p>ornamentus iš jų.</p> <p>Skaityti knygas, demonstruojant skaitymo kryptį, aptarti iliustracijų vietą lape.</p> <p>Domėtis ką vaikai veikė vakar, kalbėti apie tai, kas bus rytoj. Žaisti žaidimus, padedančius suvokti laiko trukmę</p>
	6	<p>SKAIČIAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skaičiuoja iki 10. Sudarytas daiktų grupes ar objektą (vaisių, daržovę) dalina pusiau, po lygiai, į 2 ar 4 dalis. Objektų skaičių susieja su skaičiaus simboliu. Rankų pirštais parodo, koks skaičius užrašytas. - Gamina mišraines, pjaustydami vienodą ar skirtingą skaičių vaisių, daržovių; vaišina vaikus, dalindami vienodą skaičių šaukštelių, šaukštų gauto gardėsio. - Komponuoja, aplikuoja, piešia ornamentus iš 2–3 pasikartojančių elementų. <p>MATAVIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia judrius, didaktinius žaidimus, inspirovančius atpažinti ir įvardinti plokštumos 	<p>Pasiūlyti kuo įvairesnės veiklos, kuria vaikas galėtų išbandyti matytus ir paties sugalvotus sekų sudarymo būdus.</p> <p>Aprūpinti stalo žaidimais, kurie skatintų vaikus skaičiuoti, lyginti, dalinti. Grupės aplinkoje turėti skaičių simbolius.</p> <p>Parūpinti skirtingos formos daiktų, kurie būtų tos pačios talpos ir masės; skirtingų svarstyklių, laiko matavimo prietaisų.</p> <p>Žaisti žaidimus skatinančius</p>

	<p>geometrinės figūras: skritulį, kvadratą, trikampį, stačiakampį.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gamina pagal trafaretą erdvinę figūrą – kubą; lygina su plokštumine – kvadratu. - Atlieka užduoteles, ieškant grupės aplinkoje, žaidimo aikštelėje ar paveikslėliuose trikampio, stačiakampio, kvadrato ar skritulio formos daiktų per tam tikrą laiko tarpą (naudojant smėlio laikrodžius, laikmatį). - Matuoja stalo, suolo, kėdutės ir kt. aukštį sprindžiu ar kitu sąlyginiu matu; sveria daiktus, naudodamiesi svarstyklėmis; eksperimentuoja pildami vienodą skysčio kiekį į skirtingo aukščio, pločio indus ir pan. - Varto knygeles, apžiūri paveikslėlius, nuotraukas, plakatus – nusako daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu. - Drauge su pedagogu rengia žygio į gamtą, biblioteką, vaistinę ar kitą objektą maršruto planą. - Ryto rate aptaria, kokia savaitės diena šiandien, buvo vakar, bus rytoj, koks metų laikas ir pan. 	<p>suvokti, atpažinti, vartoti ilgio, formų sąvokas.</p> <p>Grupės aplinką praturtinti priemone „Kalendorius, savaitė, mėnuo, metai, metų laikai.“ Skatinti vaikus žymėti, kokia šiandien diena.</p> <p>Kalbėtis apie savaitės trukmę, metų laikų kaitą, įvairių metų laikų atliekamus darbus.</p>
Vertybinė nuostata – nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas		

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
<p>3. Iniciatyvumas ir atkaklumas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susiranda veiklą ar išitraukia į suaugusiojo pasiūlytą ir ją plėtoja. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Atkakliai bando užsegti didelę sągą. - Pabuvęs kirpykloje, ima lėlę ir šukuoja jai plaukus. - Žaisdamas su sudominusiu žaislu, trumpam nukreipia dėmesį, bet vėl sugrįžta prie savo žaidimo. 	<p>Pabūti greta vaiko, kai jis mokosi naujų veiksmų – tai stiprina atkaklumą, skatina vaiką tęsti bandymą. Neskubėti padėti vaikui, nes jo paties atliktas veiksmas, turi didesnę poveikį jo raidai</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Susiradęs žaislą ar daiktą, jį patikrinęs (tyrinėjęs, apžiūrinęs) eina prie kito vaiko, rodo, kaip galima žaisti su juo, kviečia, ragina prisijungti ir žaisti kartu. - Žaidžia iš namų atsineštu žaisliuku, su juo išbando įvairius veiksmus, patikusius nuolat 	<p>Aplinką kaskart papildyti naujais žaislais, daiktais, kad vaikas netyčia juos pastebėjęs susidomėtų jais.</p> <p>Sukurti situacijas, kad vaikas</p>

		<p>pakartoto, ieško naujų būdų, kaip galima dar įdomiai veikti būtent su tuo žaislu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negalėdamas pasiekti norimo daikto ar žaislo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, nesutikus padėti, vaikas pradeda pykti ir pasakoti, kaip išties šiuo metu jam reikia šio daikto. Įtikinęs suaugusįjį sulaukia jam taip reikalingos pagalbos. - Sugalvojęs, ką nori žaisti, stengiasi plėtoti savo žaidimą, atsineša vis naujų žaislų iš kitų grupės kampelių, žaidžia tol, kol įgyvendina savo sumanymą. - Noriai išbando auklėtojos pasiūlytus darbelius su dažais ar plastelinu, siekia ir bando atlikti užduotį iki galo, džiaugiasi, kai pavyksta. - Kaskart siekia išsaugoti žaislą ar priemonę, kuria žaidžia, bando pasakyti grupės draugui, kad jis nori dabar su juo žaisti. - Atkakliai siekia būti pastebėtas, reikalauja pedagogo dėmesio, kad matytų kaip jis žaidžia, ką jis veikia 	<p>žaislą pasiektų įvairiais būdais, bet kad per daug nereiktų pedagogo įsikišimo, kad vaikas pats siektų jo savarankiškai. Žaislus, priemones, daiktus parinkti taip, kad vaikas juos nuolat naudotų savo žaidimams, kad vaikas su jais galėtų atlikti kuo daugiau veiksmų.</p> <p>Pastebėti vaiko norą žaisti, įsijungti į jo žaidimą, kalbinti, sugalvoti įvairių veiksmų, kurie pradžiugintų vaiką ir leistų jam savarankiškai plėtoti savo žaidimą.</p> <p>Vaikui aiškiai, veido mimika, trumpais žodžiais parodyti, kurį daiktą gali pasiimti, o kurį ne. Paskatinti vaiką aiškinti, kam būtent šis norimas daiktas yra reikalingas. Užduoti atvirusius klausimus. Kaskart pasiūlyti vaikui įdomias veiklas, kurių metu vaikus domintų pats procesas, ir savo veiklą siektų pabaigti iki galo.</p>
	4	<ul style="list-style-type: none"> - Siūlo savo sugalvotą žaidimą, kviečia vaikus žaisti drauge, stengiasi įgyvendinti sumanymą. - Noriai dalyvauja auklėtojos siūlomoje veikloje: gaminti salotas, kepti sausainius, piešti, aplikuoti, žaisti judriuosius ar kitus žaidimus ir pan. 	<p>Išklausyti ir atliepti vaikų veiklos idėjas, sumanymus, padėti išplėtoti, įgyvendinti.</p> <p>Skatinti vaikus veikti kartu, grupelėse, su draugu, vienam.</p>
	5	<ul style="list-style-type: none"> - Sugalvoja ir ilgai plėtoja vaidmeninį, vaidybinį žaidimą, kitą veiklą grupelėmis. - Įsijungia į auklėtojos siūlomą veiklą, veikia kūrybiškai, savitai, ilgą laiką. 	<p>Skatinti vaikus turiningiau išplėtoti jų pačių sumanymą. Veiklą vaikams pasiūlyti tik kaip motyvuojančią idėją, kurią jie galėtų sukonkretinti ir savaip</p>

			įgyvendinti. Pagalbą vaikui teikti ne ką nors darant už jį, bet keliant mąstyti skatinančius klausimus, pateikiant keletą alternatyvių pasiūlymų, skatinant bandyti daug kartų.
	6	- Kuria aktualiomis temomis ar pagal interesus projektus, juos įgyvendina per keletą dienų ar savaitę kaskart plečiant dalyvių ratą, veiklą. Jei reikia, pagalbos kreipiasi į suaugusįjį, grupės draugus. - Pedagogo inspiruotą veiklą plėtoja ilgai, kol sumanytą atlieka iki galo, išbaigia.	Siūlyti kruopštumo ir susikaupimo reikalaujančių darbų. Palaikyti vaikų sumanymus. Padėti juos plėtoti keletą dienų. Siūlyti įdomių veiklų vaikų grupelėms.
Vertybinių nuostatų – didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
4. Tyrinėjimas. <ul style="list-style-type: none"> • Domisi, tyrinėja pasinaudojant įvairiais pojūčiais supančią aplinką, samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, patyrė. 	2	- Tyrinėja viską, kas yra aplinkui: ima, judina, liečia, stebi, klauso, bando sudėti ar išardyti. - Kartoja tą patį žaidimą, mėgsta girdėti tas pačias pasakas, žiūrėti tuos pačius filmukus.	Leisti tyrinėti tam paruoštoje aplinkoje. Padėti vaikui, bet nepertraukti, nedaryti už jį. Skatinti reflektuoti, priimti sprendimus. Pamokyti pažinti spalvas, simetriją, formas.
	3	- Stebi į grupę atėjusį nepažįstamą suaugusįjį iš tolo, apžiūrinėja naują žaidimą, žaislą, bando veikti: išardyti, ragauti, dėlioti ir kt. - Stebi pro langą oro pokyčius: krušą, lietaus lašiukų judėjimą stiklu, vedžioja pirštuku per stiklą ir pan. - Varto knygeles, vedžioja pirštuku per paveikslėlius, komentuoja, ką mato, kas patinka ir kt. - Piešiant, klijuojant, štampuojant, bando teptuku, štamputu, kempinėle, pirštuku, delnuku atlikti	Sudaryti galimybes surinkti, rūšiuoti ir sudėlioti įvairius daiktus; įvairiais būdais veikti su žaislais, dailės priemonėmis. Pasiūlyti knygų ir paveikslėlių apie gyvūnelius, žaislus, buitines daiktus ir kt.

		veiksmus įvairiai prispaudžiant, pakreipiant, tyrinėja, kas atsitiko.	
4		<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžiant naudoja ne tik žaislus, daiktus, bet išradingai keičia juos kitais, pvz.: gamtine medžiaga. - Tylos pratimų metu klausosi, bando skirti ir įvardinti aplinkos, gamtos garsus. - Stebi, tyrinėja pamerktų šakelių pumpurų brinkimą, lapelių skleidimąsi; svogūnų laiškų augimą ir pan. - Skanauja vaisius, daržoves, nusako skonius. - Tyrinėja gamtos kampelyje, lauko gėlyne, prieskonių darže augančių augalų lapų švelnumą / šiurkštumą, lygina žiedų spalvas, kvapus ir kt. - Žaisdami apžiūri, liečia, tyrinėja įvairių tekstūrų medžiagas (švelni, šiukšti, minkšta, gruoblėta ir kt.). - Renka nukritusius lapus, tyrinėja, atranda juose įvairias spalvas. 	<p>Sudaryti sąlygas tyrinėjimams, paruošiant priemones, įrankius augalų auginimui, priežiūrai. Skatinti stebėti, liesti ir apibūdinti augalų išvaizdą, savybes ir bruožus; ragauti vaisius, daržoves, nusakyti skonius, kvapus ir kt.</p> <p>Pasirūpinti įvairių tekstūrų audiniais žaidimams, įvairių faktūrų popieriumi darbeliams ir kt.</p>
5		<ul style="list-style-type: none"> - Dalyvauja, stebi, kaip atliekami bandymai, patys atlieka: maišo dažus, išgaudami naujas spalvas, atspalvius; kuria muilo burbulų pilis; gamina dažus iš daržovių, vaisių ir kt. - Tyrinėja aplinką, žiūrėdami pro skirtingų spalvų plastiką, stiklą; užmerkus vieną akį; samprotauja, ką patyrė. - Pastebi ir pasako, kaip pasikeitė gamta ir samprotauja su kuo tai susiję. - Skanauja vaistažolių, prieskoninių augalų, uogų arbatas, nusako skonį, aromata, spalvą; samprotauja su kuo tai susiję. - Stebi darželio teritorijoje inkiluose gyvenančius varnėnus, tyrinėja jų išvaizdą klausosi jų giesmių. - Paveikslėliuose, knygelėse ar realius apžiūri įvairius daiktus, aiškinasi, kodėl vienas pats negali jais naudotis, kuo pavojingi. 	<p>Sudaryti galimybes grupėje, lauke stebėti, tyrinėti aplinką. Rodyti edukacinius filmukus apie gamtos reiškinius.</p> <p>Skatinti stebėti ir apibūdinti daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, piešti ar konstruoti įsivaizduojamus daiktus.</p> <p>Demonstruoti nesudėtingus bandymus, vėliau leidžiant išbandyti patiems vaikams. Priminti, paaiškinti saugaus elgesio taisykles.</p> <p>Vaikams pateikti tinkamų knygų, paveikslų, plakatų, žemėlapių, kuriais jie galėtų remtis pagrįsdami savo požiūrį.</p>

	6	<p>- Atlieka nesudėtingus bandymus su ledu, vandeni, magnetais ir kt., aiškinasi, daiktų savybes (tirpsta, skęsta, plaukia ir pan.). Išsako, argumentuoja savo nuomonę.</p> <p>- Tyrinėja, kaip veikia „namų kinas“, patys gamina filmuką.</p> <p>- Fotografuoja fotoaparatu, mobiliuoju telefonu, pasakoja, ką norėjo nufotografuoti, kaip sekėsi.</p> <p>- Stebi orą, žymi oro kalendoriuje pasikeitimus, aiškinasi oro ir gamtos reiškinių ryšius.</p> <p>- Atlieka ilgalaikius augalų stebėjimus: stebi, aiškinasi sėklų dygimą, tyrinėja augalų augimo tempą, žiedų formas ir kt.</p>	<p>Sudaryti sąlygas tyrinėti gamtos bei socialinės aplinkos objektus bei jų savybes. Grupėje turėti mikroskopą, įvairaus stiprumo didinamuosius stiklus, vabzdžių stebėjimo prietaisus, įvairiems bandymams atlikti skirtus komplektus, mokyti ir skatinti vaikus jais savarankiškai naudotis.</p> <p>Atlikti ilgalaikius augalų stebėjimus, fiksuoti pastebėjimus.</p> <p>Skatinti vaikus, kad į iškilusius klausimus ieškotų atsakymų knygose, enciklopedijose ir kt.</p>
Vertybinė nuostata – smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
<p>5. Mokėjimas mokyti.</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktyviai veikia įvairioje veikloje, pasako, ko išmoko. 	2	<p>- Juda spontaniškai, turėdami tikslą ką nors pasiekti, pabandyti, pajudinti. Tai daro sutelkęs dėmesį, nors pamatęs naują žaislą, lengvai pereina prie kitos veiklos.</p>	<p>Pripažinti, kad viskas, kas vyksta, gali būti naudinga žaidimui ir mokymuisi.</p> <p>Pastebi vaikų ketinimus, juos įvardyti: „Tu nori paimti smėlio formelę ir iškepti pyragą?“ Jei reikia, padėti įgyvendinti.</p>
	3	<p>- Nuolat aktyviai ir tuo pačiu spontaniškai juda erdvėje, ir kaskart siekia ką nors veikti. Paima vieną daiktą, kitą daiktą, ji apžiūri, tyrinėja, išbando vis naujais būdais.</p> <p>- Mėgsta klausytis tos pačios pasakos, ar žaisti tą patį žaidimą, tačiau kiekvieną kartą tai daro vis naujai, ir prideda jam naujų dalykų. Pvz., žaisdamas</p>	<p>Kaskart pastebėti vaikų sumanymus, skatinti kad jie patys juos įgyvendintų; Priminti, kad jei kažkas nesiseka žaidžiant visada gali padėti grupės draugas, pamokyti kaip reikia elgtis,</p>

		<p>su kaladėlėmis, kaskart stengiasi pastatyti kažką naujo.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mėgdžioja savo bendraamžius, kaip jie žaidžia, bendrauja, juda, siekia elgtis taip pat, ima pavyzdį iš kito. - Savo žaidimuose mėgdžioja suaugusiųjų gyvenimą, vaizduoja jų elgesį, bendravimą. - Pamatęs, kad draugas veikia kažką įdomaus, prieina ir klausia „Ką čia darai?“ „Parodyk kaip čia daryti“, mokosi iš savo grupės draugo. - Bendrų veiklų metu, stebi kitus grupės vaikus, jei nepavyksta bando mėgdžioti kitus, mokosi iš jų, stengiasi suprasti, kaip atlikti konkrečius veiksmus. - Mėgsta išbandyti naujus žaislus ir priemones, bando sugalvoti kaip su jomis veikti, įgyvendina savo sumanymus, pamoko ir parodo kitam draugui, kaip galima įdomiai žaisti. - Nesuprasdamas, tam tikrų dalykų, kaskart klausia auklėtojos „Kodėl?“, siekia juos išsiaiškinti ir suprasti. - Savo žaidimams pradeda kurti siužetus, siekia juos kas kart plėtoti, kviečia prisijungti grupės draugus, kad ir jie galėtų ką nors įdomaus sugalvoti. Pvz. žaidžia virtuvę, žaidžia parduotuvę ar ligoninę 	<p>tereikia tik paprašyti.</p> <p>Sudaryti sąlygas, kad vaikai veiktų individualiai, tuomet vaikas turės galimybę pats mokytis iš savo klaidų, taip pat mokysis įgyvendinti savo sumanymus.</p> <p>Parinkti tokių žaislų ir priemonių, su kuriomis būtų ne tik lengva veikti, bet iškeltų vaikui tam tikrą iššūkį, kad vaikas mokytųsi naujų veikimo būdų;</p> <p>Kalbėtis su vaiku, kai jam kyla įvairūs klausimai, paaiškinti tam tikrus naujus dalykus, su kuriais vaikais dar nėra susidūręs.</p>
	4	<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia žaidimus, kuriuose improvizuoja, naudojami daiktai kitaip nei realybėje. Sukuria savo įsivaizduojamą daiktą. - Kuria erdves, statinius iš įvairių medžiagų, daiktų, baldų. Mėgina jungti įvairių veiklą: kuo daugiau išdailina piešinį; sugalvoja melodiją, pritaiko jai įdomius judesius ir kt. - Įvairioje veikloje vaikai stebėdami, patys veikdami, pakartodami stengiasi ko nors išmokyti (piešti, kasti, grėbti, kirpti, konstruoti, statyti, lipdyti, dėlioti, skaičiuoti ir kt.). - Džiaugiasi ir pasako draugams, auklėtojai, ko išmoko: apsirengti, užsisegti, kirpti ir kt. 	<p>Sudaryti vaikams sąlygas mokytis to, ko jie nori. Netrukdyti kai vaikas ko nors mokosi, tačiau stebėti ir padėti padrašinti, kai vaikas prašo ir kai tai būtina.</p> <p>Pasiūlyti vaikams naujų dailės technikų, idėjų įvairiai veiklai. Užrašyti vaikų pasektas, sugalvotas istorijas, pasakėles, skaityti jas visiems vaikams.</p>

	5	<ul style="list-style-type: none"> - Daug kartų įsitraukęs į veiklą kartoja veiksmus, judesius, kol išmoksta, įsisavina (pilsto, segioja, lanksto, konstruoja ir kt.). - Pasako, džiaugiasi tuo, ką išmoko, ką dar norėtų išmokti, sužinoti, veikti. - Diskusijose, pokalbiuose, pristato savo atliktus darbus, pasakoja, ką nori veikti, ką darys. 	<p>Vaikus drąsinti nebijoti suklysti ką nors darant, iškelti klausimus, problemas, galvoti, kaip rasti atsakymą ar sprendimą.</p> <p>Numatyti įvairios veiklos, kuri padeda mokyti tyrinėti ir pažinti aplinką.</p> <p>Skatinti kalbėti apie savo žaidimus, kitą veiklą ir taip plėtoti jų refleksijos gebėjimus.</p>
	6	<ul style="list-style-type: none"> - Žaidimų, stebėjimų, bandymų, eksperimentų ir kitos veiklos metu klausinėja, kaip, kodėl vyksta, pats bando ieškoti atsakymų. - Enciklopedijose, knygose savarankiškai ar kreipiasi pagalbos į draugus, auklėtoją ieško atsakymų į rūpimus klausimus. - Ryto / popiečio rato, pokalbių metu išsako nuomones, ko norėtų išmokti, kaip tai galėtų padaryti pats ar su kitų pagalba. - Noriai mokosi įvairių naujų žaidimų: stalo, judrių ir kt. 	<p>Pastebėti vaiko norus ir sudaryti sąlygas ko nors išmokti.</p> <p>Pasirūpinti tinkamomis priemonėmis, kurios leistų mokyti, naudotis naujomis technologijomis.</p> <p>Praturtinti grupės aplinką enciklopedijomis, žinytais, knygomis, mokyti rasti reikiamą informaciją.</p> <p>Supažindinti vaikus su enciklopedijomis, internetu bei mokyti jais naudotis.</p>
Vertybinė nuostata – noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko			

Komunikavimo kompetencija.

1. Sakytinė kalba.
2. Rašytinė kalba.

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
1. Sakytinė kalba.	2	KLAUSYMAS - Mimika, gestais, trumpais žodeliais atsako į	Nuolat kalbėti apie artimiausią aplinką, tą patį

<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą (klausymas). • Kalba su vaikais, suaugusiais apie savo patirtį, supančią aplinką, geba deklamuoti, sekti, pasakoti (kalbėjimas) 		<p>suaugusiojo klausimus, prašymus, reaguoja į kitų vaikų kalbą.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kūno judesiais, garsais, trumpais žodeliais atliepia jam skaitomą trumpą tekstą. - Teigiamai arba neigiamai reaguoja į prašymus. <p>KALBĖJIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pakartoja trumpus žodžius. - Suaugusiojo padedamas pakartoja trumpus kūrinėlius, kuriuos yra jau girdėjęs 	<p>dalyką nusakyti kuo įvairesniais žodžiais. Sudaryti ryšį tarp daikto ir žodžio, veiksmo ir žodžio.</p> <p>Kasdien raiškiai deklamuoti vaikams eilėraščius, pasakoti trumpus tekstus.</p> <p>Palaikyti vaiko norą tarti žodžius. Skatinti kartoti žodžius ir frazes, papildant jas judesiais.</p>
	3	<p>KLAUSYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klausosi, kai auklėtoja užduoda kokį nors klausimą, supranta, kad kalbinamas turi atsakyti. - Mėgsta klausytis trumpas pasakas ar pasakojimus, išgalvotas istorijas, stengiasi išgirsti apie ką pasakoja auklėtoja, atitinkamai reaguoja išgirdęs auklėtojas keičiamas balso intonacijas. - Klausydamas auklėtojos ar savo bendraamžių ir išgirdęs jam nesuprantamą žodį, stengiasi jį išsiaiškinti suprasti jo reikšmę. - Išklauso ir sureaguoja į auklėtojos prašymus, pageidavimus, stengiasi juos įgyvendinti. - Žaisdami kartu su grupės draugais, vienas kitą supranta, išgirdę draugo pasiūlymus, juos kartu įgyvendina. - Mėgsta klausytis dainelių, supranta, apie ką jose dainuojama, pagal girdimus žodelius įsijaučia į kokį nors vaidmenį, pvz. pavirsta zuikeliu, klausosi ką dainelėje jis veikia, taip įsijaučia į jo vaidmenį. <p>KALBĖJIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mėgsta žaisti pirštukų žaidimus, stengiasi aiškiai ir suprantamai padeklamuoti visą žaidimo tekstą. - Pasakoja apie save, savo šeimą. Pvz., ką veikė savaitgalį, ar kur buvo išvykę atostogauti. - Geba pasakyti ir įvardinti kaip jaučiasi, pasako savo pageidavimus kitiems vaikams ar auklėtojai. 	<p>Aiškiai ir suprantamai kalbėtis su ugdytiniais, tinkamai adresuoti kuriam vaikui siekiama kažką pasakyti, kad jis tinkamai išgirstų ir suprastų.</p> <p>Skaityti, pasakoti (stalo teatras, pirštukų lėlių teatras ir kt.) įvairias pasakas, pasakojimus, išgalvotas istorijas, kurių metu vaikai galėtų susipažinti su juo supančiu pasauliu (apie gyvūnėlius, žmones, buitines darbus, gamtos reiškinius ir kt.).</p> <p>Kalbantis su vaikais vartoti skirtingas balso intonacijas, bei kalbėjimo greitį, kad vaikai suprastų skirtingas perteikiamas emocijas.</p> <p>Aiškiai įvardinti prašymus ir pageidavimus vaikams, kad jie greitai sureaguotų ir suprastų, jog tai skirta konkrečiai jiems.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Stebėdamas aplinką ir pastebėjęs staiga įvykusį įvykį, sureaguoja, pasakoja apie tai ką matė, pribėga prie kitų ir paaiškina, kas ką padarė ir pan. - Žaisdamas nuolat komentuoja savo veiklą, savo atliekamus veiksmus, įvardina savo mintis, idėjas ir kaip siekia jų įgyvendinimo. - Kartu su auklėtoja pasakoja ar deklamuoja patikusią trumpą pasaką ar eilėraštką. - Nuolat auklėtojos ar kitų vaikų klausinėja apie jam / jai nesuprantamus dalykus, reiškinius, nepažįstamus daiktus ar žmones, klausia, kas kaip vyksta ar veikia, geba suprantamai užduoti atitinkamus klausimus. - Kalbėdamas stengiasi vartoti tinkamą giminę, skaičių ir linksnį, suklydęs pasitaiso, arba klausia auklėtojos ar gerai pasakė. - Mėgsta komentuoti vartydamas knygeles, ką mato prieš save, rodo kitam draugui ar auklėtojai, aiškiai įvardija, kokius daiktus, gyvūnus ar žmones mato ir pažįsta. 	<p>Skatinti vaikus kalbėti, ir pasakoti apie save, savo šeimą, jam suprantamus daiktus, reiškinius ir kt. Nuolat uždavinėti vaikams atvirusius klausimus, klausti, kas kaip vyksta, kodėl, kur matei, kaip tai įvyko, kad vaikai turėtų galimybę plačiau kalbėti bei išreikšti savo mintis.</p> <p>Skatinti vaikus komentuoti savo veiklą, kad jie gebėtų pasakyti savo norus, sumanymus.</p> <p>Skaityti trumpas pasakas ar eilėraštkus, kartu kartoti jas su vaikais, kad jie išmoktų taisyklingo žodžių derinimo tarpusavyje.</p> <p>Kalbantis su vaikais vartoti kuo įvairesnių žodžių – tai padėtų vaikams ne tik turtinti jų žodyną, bet ir keltų jiems klausimus, ką tai reiškia?</p> <p>Skatinti vaikus pasakoti apie tai ką matė ar girdėjo artimoje aplinkoje, kad galėtų kuo daugiau kalbėti.</p> <p>Išgirsti vaikų prašymus, pageidavimus, paprašant paaiškinti tai tiksliau ar konkrečiau, kad jie gebėtų daugiau pasakyti.</p>
	4	<p>KLAUSYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ryto / popiečio rate klauso auklėtojos, tėvelių, pedagogų, studentų sekamus, deklamuojamus 	<p>Sukurti galimybę vaikams išgirsti įvairių kūrinijų.</p> <p>Sukurti galimybę girdėti</p>

		<p>kūrinius, audio pasakas, animacinius, pažintinius filmukus ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Išklauso draugų nuomonę: pasisakymus, paaiškinimus. - Tylos pratimų metu, gamtoje klausosi, bando atpažinti paukščių balsus, aplinkos garsus ir kt. - Žaidžia įsiklausymo reikalaujančius žaidimus, pvz.: „Sugedęs telefonas“, „Koks pirmas žodžio garsiukas?“ ir kt. <p>KALBĖJIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dalijasi įspūdžiais apie tai kas vyksta grupėje, darželyje, kieme, mieste, šeimos išvykose ir kt. - Žaidimų, veiklos metu kalba su draugu (ais): paklausia, prašo, užkalbina, pakviečia, pašaukia. Pasakoja, kalba apie savo esamą ir ankstesnę veiklą, potyrius, įspūdžius, emocijas. - Žaidžia įvairius išmonės ir stalo žaidimus su garsais, žodžiais ir kt. - Samprotauja, pasako nuomonę įvairiomis sveikatinimosi, pažinimo, draugystės, įvykių ir kt. temomis. - Kuria grupės pasakojimą, istoriją, pasaką, eilėrašį. Vienas kitam pasakoja, gestikulioja, mimika reiškia siužetą. - Stalo teatre atkartoja žinomas pasakas, veikėjų dialogus, frazes. - Rengia koncertus draugams: deklamuoja eilėraščius, rodo pirštukų žaidimus ir kt. 	<p>skirtingas kalbos intonacijas, pajusti kalbos vaizdingumą ir kt.</p> <p>Sukurti sąlygas vaikams kalbėtis rūpimais, dominančiais klausimais. Pateikti vaikams atvirus klausimus, skatinančius mąstyti.</p> <p>Kurti situacijas, skatinančias bendradarbiauti su draugais. Parinkti nuotraukų, knygų, plakatų, skatinančių aptarti, domėtis.</p> <p>Grupės bibliotekėlę pildyti įvairiomis siužetų, paveikslėlių knygomis.</p> <p>Skatinti vaikus kurti grupės knygą, pasaką, istoriją</p>
	5	<p>KLAUSYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klausosi skaitomų pamėgtų ir naujų knygų (pasakų, pasakojimų, tautosakos ir kt.), CD įrašytų kūrinių, edukacinių filmukų; klausosi informacinio, enciklopedinio teksto (pvz.: apie gamtą, reiškinius, įžymius žmones), bando rasti tekstų skirtumus. - Būnant gamtoje klausosi paukštelių čiulbėjimo, įvairiausio transporto garsų, bando juos atpažinti, įvardinti, atkartoti, imituoti. 	<p>Parinkti į grupės bibliotekėlę įvairaus žanro knygas, nuolat papildyti iš darželio bibliotekos knygomis.</p> <p>Skatinti naudotis knygomis įvairios veiklos metu, siekiant kūrybinių idėjų įvairovės, ieškant tikslaus</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Tylos pratimų metu klausosi skirtingų muzikos instrumentų, aplinkos garsų(tiksinčio laikrodžio, laužomo pagaliuko, glamžomo, plėšiamo popieriaus ir kt.), spėja, kokie tai garsai. - Žaidžia garsų žaidimus, nustatydami, koks pirmas, paskutinis ar žodžio viduryje išgirstas garsas. <p>KALBĖJIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pasakoja draugams ar visai grupei apie savo norus, svajones; komentuoja iš namų atsineštas nuotraukas (vasaros kelionių, veiklų, savo augintinio ir kt.), pristato savo darbus: piešinius, lankstinius, statinius ir kt. – aiškina, kaip darė; pasakoja, ką veikė vakar, ką planuoja veikti rytoj. - Pokalbio, žaidimų ir kitos veiklos metu laikosi kalbos etiketo: kalbėdamas žiūri į akis, paaiškina ar pakartoja, jei kitas nesuprato. - Aptaria matytus animacinius filmus, televizijos laidas ir kt. - Žaidžia kalbinius žaidimus: „Pasakyk kitaip“, „Priešingybės“, „Išsiklausyk – pasakyk“ t. t.; kalba sudėtiniais sakiniais, vartoja daugumą kalbos dalių. - Kuria pasakas, istorijas, eilėraštkus, mįsles, juos inscenizuoja, improvizuoja, deklamuoja. 	<p>sprendimo, atsakymo, minčių įvairiapusiškumo ir kt.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams kalbėti įvairiais rūpimais, dominančiais, svarbiais klausimais, temomis.</p> <p>Padėti vaikui įžvelgti kuo daugiau įvykio aplinkybių, detalių, pateikti atvirus klausimus.</p> <p>Kasdieninėje veikloje, ryto rato metu supažindinti su naujais žodžiais, terminais.</p> <p>Siūlyti kūrybinių vaizduotės žaidimų, skatinančių įsijausti į veiksmo situacijas.</p> <p>Skaityti vaikams knygas, leisti garso įrašus demonstruoti edukacinius filmukus.</p> <p>Skatinti vaikus išgirti kuo įvairesnius garsus, padėti jiems atspėti, koks tai garsas.</p>
6		<p>KLAUSYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klausosi ilgų tekstų: pasakojimų, istorijų, padavimų, pasakų, skaitomų gyvai ar įrašų. - Klausosi ir supranta mįslių, erzinimų, pajuokavimų prasmę. - Žaidžia žaidimus garsų žodyje nustatymui. <p>KALBĖJIMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskutuoja, tariasi, kokią veiklą norėtų plėtoti per savaitę, dieną ar kokią idėją įgyvendinti grupelėse ar visi drauge, kur norėtų vykti, kaip spręsti iškilusią problemą ir pan. - Kuria fantastinius pasakojimus, vartoja išgalvotą kalbą ar žodžius; kuria eilėraščius, pasakas, 	<p>Sudaryti sąlygas, klausyti įvairios stilstikos tekstų.</p> <p>Žaisti žaidimus susijusius su tekstu ir iliustracijomis.</p> <p>Sudaryti įvairesnių bendravimo situacijų, kurios skatintų kalbėti apie įdomius daiktus, reiškinius, vartojant rečiau girdimus, žinomus žodžius.</p> <p>Klausinėti, diskutuoti su vaikais apie tai kas jiems įdomu.</p>

		<p>pasakojimus, vartoja sudėtingos sandaros žodžius, sudėtingus sakinius.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studijuoja grupės aplinkoje esančius paveikslus, žemėlapius, kalba, ką mato, susieja su turima patirtimi. - Atpasakoja skaitytus grožinius kūrinius, matytus filmus, deklamuoja eilėraščius. - Žaidžia stalo kalbos žaidimus, inscenizuoja išgirstus ar pačių sukurtus kūrinius. 	<p>Žaisti garsų keitimo žaidimus.</p> <p>Skatinti kurti vaidinimus, dialogus apie kasdieninius, nekasdieninius nuotykius, personažus.</p> <p>Skaityti, pasakoti, rodyti vaizdinę medžiagą vaikams apie jiems nepažįstamą patirtį, skatinant juos kurti pasakojimus apie nekasdienius, fantastinius nuotykius, personažus, vartojant išgalvotus žodžius, kalbą.</p> <p>Ieškoti su vaikais grupės aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu.</p>
Vertybinė nuostata – nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
2. Rašytinė kalba <ul style="list-style-type: none"> • Domisi skaitymu, raidėmis, žodžiais bei įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis, pradeda skaitinėti (skaitymas). • Domisi rašymu, rašinėja raides, žodžius, braižo simbolius (rašymas). 	2	SKAITYMAS <ul style="list-style-type: none"> - Varto knygas, rodo pirštu į paveikslėlius, skleidžia garsus „au“, „miau“ rodydamas į katiną ar šunį. - Klausinėja apie aplinkoje matomas raides, simbolius. RAŠYMAS <ul style="list-style-type: none"> - Spontaniški braukymai popieriaus lape. 	<p>Leisti vaikui pačiam laikyti knygą, versti lapus, rodyti paveikslėlius ir kalbėti apie juos. Skatinti žodinę ir kūno kalbą. Kūrinių tekstus susieti su vaiko gyvenimu.</p> <p>Parūpinti vaiko rašinėjimams popieriaus ir jo amžiui tinkančių rašiklių.</p>
	3	SKAITYMAS <ul style="list-style-type: none"> - Žiūrinėja, sklaido pasakų knygeles. Apžiūri iliustracijas, atpažįsta veikėjus, išklauso pasakos siužetą ir kt.. Dalyvauja dialoge su pasakų veikėjais. 	<p>Teigiamai vertinti vaiko keverzones. Džiaugtis jo pasiekimais. Nuolat skatinti keverzonėmis reikšti savo</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Kartu su auklėtoja apžvelgia knygas iš serijos „mano pirmoji enciklopedija”. Aiškinasi, įsidėmi apie naminius gyvūnus, miško žvėrelius, baldus, transportą ir kt. - Vaizduoja, imituoja pasakos, eilėraščio siužetą žaislais ar statybos kaladėlėmis (pvz., lietuvių liaudies pasaką „Senutė ir katiniukas“, K. Jakubėno „Aš mergytė kaip pupa“, V. Nemunėlio „Namas“ ir kt.) - Klauso įgarsintą pasaką, eilėraščių (pvz. K. Kubilinsko knyga „Pats valysiu batukus“ ir kt.). Atpažįsta išgirsto teksto iliustraciją, pa(at)kartoja tekstą. - Išsirenka knygą iš grupės bibliotekėlės. Prašo „paskaityti“. Vartoja mandagius prašymo žodžius. Ieškosi vietos šalia draugo, „skaito“ draugui. Žaidimo metu „skaito“ žaislui. - Kartu su auklėtoja aiškinasi grupėje esančių simbolių reikšmes. Žaidžia orientacinius žaidimus. <p>RAŠYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Popieriaus lape su įvairiom rašymo priemonėm: spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis, guašu, akvarele, pirštais ir kt. vaizduoja, piešia, tapo įvairias <ul style="list-style-type: none"> - linijas (pvz., vertikalias, horizontalias, vingiuotas, apvalias), taškelius. „Užsirašo“ savo vardą, ką sugalvojo, ką nupiešė ir kt. 	<p>pasakojimus.</p> <p>Atkreipti vaiko dėmesį artimiausioje aplinkoje esančius užrašus, simbolius, reklaminius užrašus.</p> <p>Grupės bibliotekėlę papildyti įvairiomis knygelėmis (įgarsintomis pasakomis, eilėraščiais ar įgarsintais transport signalais, gamtos, gyvūnų garsais ir kt., atlenkiamais ir pasukamais piešinėliais ir kt.).</p> <p>Kaupti knygas iš serijos „Mano pirmoji enciklopedija” ir kt. įvairiomis temomis.</p> <p>Skaityti vaikams knygas pagal poreikius ir pageidavimus.</p> <p>Atkreipti vaikų dėmesį į grupėje esančius simbolius. Demonstruoti vaikams, kaip užrašomos jo mintys, palaikyti norą daryti taip, kaip suaugęs rašo.</p>
	4	<p>SKAITYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pasirenka knygą iš grupės bibliotekėlės. Apžiūri iliustracijas, savaip „skaito“, interpretuoja pasaką. Naudojasi knygomis žaidybinėse situacijose pvz., sėdint lėktuve, „dirbant“ mamos darbą ir kt. - Atsineša iš namų knygas. Siūlo, prašo „skaityti“, atverčia puslapį, įdomiausią siužeto vietą, komentuoja, apie ką yra knyga. - Garsiai komentuoja iliustracijose pavaizduotus įvykius, veikėjų veiksmus, išorės ypatybes. Išgyvena dėl veikėjų. 	<p>Kaupti grupės bibliotekėlėje įdomias iliustruotas pasakas, enciklopedijas, žinytus, vaikiškus žurnalus ir kt.</p> <p>Atliepti vaikų norą neštis knygas, skaityti jas grįžus iš lauko ar prieš miegą.</p> <p>Pasiūlyti rašymo priemonių ir skatinti „užrašyti“ ar „pasirašyti“ savo darbelį ar kitą informaciją.</p>

		<p>Aiškina(si), tikslina(si), įvardija iliustracijų vaizdus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia žaidimus su raidėmis magnetinėje lentoje. - „Skaito“ grupės elgesio taisykles, plakatų užrašus, gimtadienio kalendorių, auklėtojos parašytus žodžius grupės magnetinėje lentoje ir kt. <p>RAŠYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ieško grupės aplinkoje, reklaminiuose lapeliuose žodžių, kurie prasideda jo vardo pirmąja raide. - Kopijuoja, trafareto pagalba apvedžioja savo vardo pirmąją raidę, ją puošia, dekoruoja. - Smėlyje, ant šaligatvio trinkelių piešia kreida, pagaliuku, pirštais kraigaliones, savo vardo raides; išdėlioja žinomas raides gamtine medžiaga: kankorėžiais, spygliukais, akmenėliais ir pan. - Veria vardo raidžių karolius, apyrankeles. 	<p>Rašyti užrašus lentoje skatinti vaikus domėtis besikeičiančiais užrašais. Parinkti dailės priemonių raidžių dekoravimui.</p> <p>Naudoti IT pristatant įvairaus pobūdžio kūrinius.</p> <p>Skatinti vaikus užrašyti savo vardą lentoje.</p>
	5	<p>SKAITYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Varto, „skaito“ įgarsintas knygas. Įsidėmi tekstą, raidę, pasakytą daiktą, gyvūną, augalą ir kt. - Varto patinkančias, naujas knygas, pasakoja ką mato paveikslėliuose. - „Skaito“ žodžius, kuriuos mato artimiausioje aplinkoje. - Grupės, darželio aplinkoje esančiuose plakatuose, lankstinukuose, skrajutėse atranda žinomas raides (savo, tėčio, mamos vardų ir t. t.). - „Skaito“ savo, draugų pagamintas piešinių ar kitomis dailės technikomis pagamintas knygeles. <p>RAŠYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuria reklamas, skelbimus, kvietimus draugams, šeimos nariams į darželyje ar namuose vyksiančias šventes, renginius ir pan., naudojantis įvairiomis dailės technikomis. - Kopijuoja savo, draugų, artimųjų, augintinių vardus, gyvenamųjų vietų pavadinimus, įvairių vaisių, daržovių, daiktų pavadinimus. - Kuria knygeles (mėgstamų vaisių, daržovių, šeimos, pasakų ir kt.) iliustracijas papildo 	<p>Parūpinti įvairių spausdintinių raidžių, žodžių iškarpu, užrašų.</p> <p>Skatinti pasirašyti savo darbelius.</p> <p>Grupėje kurti kuo įvairesnę raidžių aplinką.</p> <p>Skatinti vaiką pavadinti savo sukurtas knygeles, nupieštus piešinius, atliktus darbelius.</p> <p>Skatinti nusakyti veikėjų, daiktų, veiksmy savybes būdvardžiais, veiksmažodžiais, jaustukais, išiktukais, dalyviais.</p> <p>Skatinti vaikus kurti rankų darbo knygeles.</p>

		<p>nukopijuotais žodžiais, sakiniais.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ant savo darbelių užsirašo vardą. - Kopijuoja, išgražina reikalingus užrašus kūrybiniais vaidmeniniams žaidimas, pvz.: parduotuvė, autoservisas ir kt. 	
	6	<p>SKAITYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Varto, skaitinėja grupės bibliotekėlės, darželio bibliotekos ar iš namų atsineštas mėgstamas knygeles, atpažįsta keliolika raidžių. - Tyrinėja plakatus, pvz.: miestų herbai, paveikslėlių sieja su užrašu. - Žaidžia stalo žaidimus su raidelėmis: sudarinėja žodžius, paveikslėliams parenka reikiamą pirmą raidę ir pan. - Skaito įstaigos viduje, išorėje esančius užrašus (ant rūbinėlės spintelių, plakatų, grupių pavadinimus ir kt.). <p>RAŠYMAS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rašo savo vardą ant darbelio. - Rašo laiškus (piešinys, papildytas žodžiais), pvz.: Kalėdų seneliui; sveikinimus ir kt. - Rašinėja raides, žodžius pirštais ant šviesos stalo, kruopų padėklo; kojomis ant popieriaus, pakabinto ant sienos ir pan. - Dėlioja žinomas raides, skiemenis, žodelius, naudojant gamtinę medžiagą ir kt. - Gražina raideles, naudodami įvairias dailės technikas. - Lipdo raideles iš plastilino, modelino, sūrios tešlos. - Formuoja sausainius – raideles. 	<p>Grupės knygų bibliotekėle nuolat papildyti įvairaus žanro knygelėmis.</p> <p>Kasdien skaityti kartu su vaiku.</p> <p>Pasirūpinti, kad grupėje būtų įvairaus dydžio, faktūrų raidžių, gamtinės medžiagos raidelių rašymui.</p> <p>Žaisti stalo žaidimus su raidelėmis pvz.: „Surask raidę“, „Sudėk žodį“ ir kt.</p> <p>Pritvirtinti užrašus ant grupės objektų, skatinti skaityti užrašus.</p> <p>Skatinti kuo dažniau kopijuoti raides, žodžius, sakinius.</p> <p>Skatinti kurti knygeles, laiškus, sveikinimus ir pan.</p>
Vertybinių nuostatų – domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu			

Sveikatos saugojimo kompetencija.

1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai.
2. Fizinis aktyvumas.

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
<p>1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geba tvarkingai valgyti, taisyklingai naudojasi stalo įrankiais, laikosi elgesio prie stalo taisyklių. • Savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus, laikosi asmens higienos. • Saugo savo sveikatą, saugiai elgiasi aplinkoje. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Valgo šaukštu, geria iš puoduko. - Savais ženklais parodo, kai jam reikia į tualetą. - Kiša koją į batą, ranką – į rankovę, kepurę deda ant galvos. - Parodo nešvarias rankas, padedamas pučia nosį. - Nuneša žaislą į jam skirtą vietą. 	<p>Skatinti savarankiškai valgyti, padėti naudotis tualetu. Pratinti apsirengti ir nusirengti tam tikra tvarka. Pasiūlyti aprenkti ir nurengti lėlę.</p> <p>Kurti žaidybines situacijas, skatinančias panaudoti mokėjimus ir įgūdžius.</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Sekdamas auklėtojos pavyzdžiu, savarankiškai valgo, geria, valgo šaukštu, šaukšteliu. - Žaidžia su žaislais, juos maitina įvairiais patiekalais, girdo. Naudojasi atitinkamais žaisliniais stalo įrankiais, indais, puodais ir kt. - Ragauja įvairių maistą, išgirsta patiekalų (valgio) pavadinimą. Pasako mėgstamus patiekalus, kalba apie mažiau patinkančius valgius. - Prisilaiko maitinimosi kultūros: neskuba, kruopščiai sukramto maistą, dėmesingai valgo, pavalgęs padėkoja ir kt. - Suaugusiam primenant ar savarankiškai nueina į tualetą. Pratinasi pats ar su pagalba pasinaudoti tualetiniu popieriumi, nuleisti vandenį, susitvarkyti drabužėlius, nusiplauti rankas. Žino veiksmų eiliškumą. - Žaidžia siužetinius– imitacinius, vaidmeninius žaidimus: rengia žaislus įvairiais drabužėliais su skirtingais užsegimais, apauna batais, užmauna kepurę, skarutę ir t. t. Išmokus veiksmus demonstruoja rengiantis, apsimauant apavą ir kt. - Mėgina pats naudotis higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu. Pratinasi pasirūpinti rankų švara. Supranta, kad reikia pasakyti apie suteptus ar šlapius rūbus, veido, rankų nešvarumus. - Žino žaislų, daiktų vietas(a) grupėje. Dėliojuos į jiems skirtas vietas lentynos dėžutėse ir kt. 	<p>Būti pavyzdžiu, atliepti ir pastebėti vaikų norą savarankiškai valgyti, rengtis, rūpintis higiena.</p> <p>Pasiūlyti žaidimus, pasirūpinti žaisliniais indais, įrankiais, puodais, patiekalų gaminimo ingredientais, rengimosi atributais ir kt.</p> <p>„Skaityti“ dienos meniu. Kalbėtis apie įvairiausių patiekalus.</p> <p>Valgio metu sukurti ramią, malonią aplinką. Skatinti vaikus kultūringai elgtis prie stalo, sakyti „gero apetito“, padėkoti ir kt. Skatinti pažaidus sudėti žaislus ir kitas priemones į vietą.</p> <p>Turėti kasdienį, pastovų tvarkymosi ritualą, keisti pagal situaciją, poreikį netikėtais efektais. Žaisti su didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas ir kt.). Mokyti taisyklingai naudotis tualetu.</p>

	4	<p>- Atliepia grupėje esančių suaugusių kultūringą, tvarkingą elgesį prie stalo. Taisyklingai valgo šaukštu, šakute, mėgina maistą supjaustyti peiliu; kruopščiai kramto, tvarkingai valgo duoną, savo dėmesį skiria tik maistui ir kt.</p> <p>- Nusiteikia valgymui, dainuoja padėkos ritualą, palinki „gero apetito“, pavalgęs padėkoja, atkartoja „į sveikata“.</p> <p>- Kartu su suaugusiu ar savarankiškai serviuoja stalus: rengiasi budėtojo drabužiais, padeda kiekvienam vaikui ant stalo servetėlę, lėkštę, stalo įrankius, puoduką, (priklausomai nuo maitinimosi meto). Orientuojasi budėjimo lentelėje. Susitvarko po valgio, nusineša lėkštę, puoduką, stalo įrankius ir kt.</p> <p>- Kalbasi, aiškinasi, aptaria plakatą „Maisto pasirinkimo piramidė“. Skiria pagrindines produktų grupes: pieną, mėsą, vaisius, daržoves. Atskirus produktus piešia, aplikuoja, lipdo ir kt.</p> <p>- Žaidžia, dėlioja paveikslukus su maisto produktais, žaislinėmis daržovėmis, vaisiais, duonos gaminiiais ir t. t., panaudoja įvairią tarą nuo pieno produktų ir t.t. Žaidžia atvaizduoja, imituoja šeimos maitinimosi įpročius, ypatumus ir kt.</p> <p>- Teiraujasi suaugusiojo apie neįprasto skonio, kvapo dar neragautą maistą ir nepažįstamas uogas ir vaisius. Žino, kad gali apsinuodyti.</p> <p>- Aiškinasi apie vaisių, daržovių, uogų svarą ir svarbą sveikatai.</p> <p>- Prisilaiko asmens higienos: naudojasi asmeniniais higienos reikmenimis, pastebi, kada yra susitępęs, nešvarus, netvarkingas ir mėgina savarankiškai susitvarkyti, supranta kaip tinkamai čiudėti, kosėti, saugant aplinkinius ir kt.</p> <p>- Savarankiškai naudojasi tualetu, pats susitvarko. Šiek tiek padedant rengiasi, aunasi, prausiasi, šluostosi t.t.</p>	<p>Valgio metu sukurti geranorišką aplinką, teikiančią norą ragauti įvairius patiekalus, vartoti mandagumo žodžius ir t.t.</p> <p>Atkreipti dėmesį į taisyklingą stalo įrankių laikymą.</p> <p>Sudaryti galimybę domėtis plakatu „Maisto pasirinkimo piramidė“, aiškintis produktus, vartojimo dažnį, kiekį ir kt.</p> <p>Skatinti perteikti savo išpūdžius, potyrius piešiant, aplikuojant vaizdelius, lipdant modelinu, plastilinu ir t.t.</p> <p>Pasiūlyti žaidimus, atspindinčius įvairių maitinimosi metų, vietų, patiekalų, produktų įvairovę, valgymo įpročius, maisto gaminimo situacijas ir kt. Parūpinti žaidimams reikalingų priemonių, receptų, maisto pristatymo kortelių, skrajučių ir t. t.</p> <p>Skatinti samprotauti apie vaisių, daržovių, uogų naudą ir svarą sveikatai.</p> <p>Sudaryti galimybę serviuoti stalus pagal serviravimo taisykles pusryčiams, pietums, vakarienei su atitinkamais stalo indais, įrankiais įvairiems patiekalams, atsižvelgiant į prie stalo sėdinčių vaikų skaičių.</p>
--	---	---	--

		<p>- Žino žaislų, daiktų, priemonių, knygų vietas (-ą) grupėje. Dėlioja juos į jiems skirtas vietas lentynose, dėžutėse, į bibliotekėlės skyrius ir kt.</p> <p>- Stebi animacinius, edukacinius filmukus, aiškinasi, aptaria įvairias situacijas apie saugų elgesį su aštriais, smailiais, duriančiais daiktais, degtukais, vaistais, įvairiais elektros prietaisais ir kt.</p>	<p>Skatinti vaikus turėti asmeninius higienos reikmenis, esant poreikiui, jomis naudotis ir pačiam susitvarkyti ir prižiūrėti savo išorę.</p> <p>Parinkti informacinius filmukus, pateikti atvirus klausimus ir kt. apie saugų elgesį su sveikatai pavojingais daiktais, jei netinkamai su jais elgsies.</p> <p>Kviestis į grupę dietistę, atlikti su vaikais eksperimentus: „Švarios – nešvarios rankos“; kalbėtis apie rankų plovimo svarbą.</p>
	5	<p>- Žino, kuriems patiekalams valgyti skirti įvairūs stalo įrankiai. Įvardija kelis sveikus maisto produktus, dėliodami maisto pasirinkimo piramidę, įvardija tuos produktus, kurių vartoti reikia ne daug.</p> <p>- Po valgio nuneša indus ir įrankius nuo stalo, žino, kur juos padėti, moka nuvalyti stalą.</p> <p>- Gamina vaisių, daržovių salotas, kepa sausainiukus, tinkamai naudojami būtiniais reikmenimis.</p> <p>- Pokalbių, žaidimų metu pasako, kaip reikia rengtis rudens, žiemos, pavasario, vasaros metu. Mokosi tvarkingai susitvarkyti savo rūbus ir daiktus spintelėje, prieš ruošiantis miegui rūbus pasikabina tvarkingai ir t. t. Suvokia, kad sušlapintus rūbus reikia pasikeisti ir t. t. Stengiasi nesutepti drabužių ir t. t.</p> <p>- Sudeda žaislus, šluosto dulkes, surenka šiukšles aikštelėje.</p> <p>- Saugiai elgiasi grupėje, aikštelėje, laikosi grupės</p>	<p>Savo pavyzdžiu rodyti, kaip taisyklingai naudotis stalo įrankiais.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams dengti stalus kiekvieną dieną, švenčių metu, atkreipiant dėmesį, kaip taisyklingai reikia serviruoti, pasiūlant užsirišti prijuostas, kepureles.</p> <p>Kalbėtis su vaikais apie saugų elgesį visur. Diskutuoti su vaikais, kaip konfliktus spręsti taikiai.</p> <p>Savo pavyzdžiu rodyti, kaip taisyklingai sėdėti, stovėti, vaikščioti. Organizuoti edukacines valandėles drauge su sveikatos priežiūros</p>

		taisyklių ir susitarimų.	specialiste apie taisyklingą laikyseną, maisto pasirinkimo piramidę.
	6	<ul style="list-style-type: none"> - Taisyklingai naudojasi peiliu. Valgydamas laiko šakutę kairiaja, peilį – dešiniąja ranka, šaukštą ir šaukštelį – tarp pirštų. - Savarankiškai serviuoja ir po valgio tvarko stalą. - Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. - Žaidžia didaktinius, vaidmeninius žaidimus, klausosi skaitomų kūrinų, stebi filmukus apie žmogui naudingus maisto produktus, patiekalus, jų gaminimą ir pan. - Taisyklingai plaunasi, šluostosi rankas. - Savarankiškai apsirengia/nusirengia, apsiauna / nusiauna, susitvarko rūbus, padžiauna, sušlapusius rūbus. - Laikosi susitartų saugaus elgesio grupėje bei elgesio gatvėje taisyklių. Saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais (siuvinėja atvirukus, kala paveiksliukus ir pan.). 	<p>Žiūrėti filmukus, skaityti grožinius kūrinius, inspiruoti žaidimus apie naudingus maisto produktus, saugumą gatvėje, iškilusius pavojus.</p> <p>Organizuoti diskusijas, minčių lietuvių apie sveiką maistą, pavojingas situacijas ir elgesį.</p> <p>Skatinti vaikus sudaryti stalo serviravimo grafikus.</p> <p>Organizuoti žaidybines veiklas, kuri stiprintų taisyklingą laikyseną.</p> <p>Savo pavyzdžiu rodyti, kaip taisyklingai valgyti, laikyti šakutę, šaukštą, peilį; kaip taisyklingai sėdėti, stovėti, vaikščioti; stebėti ir priminti, kad taisyklingai sėdėtų.</p> <p>Organizuoti įvairių kūrybinių darbų (piešinių, inscenizacijų ir t. t.) kūrimą, jais skatinti pasirinkti sveikus produktus ir patiekalus.</p>
Edukacinės išvykos	4–6	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikai vyksta į policijos komisariatą, gaisrinę, dalyvauja edukacinėse valandėlėse apie saugų eismą, saugų elgesį aplinkoje. 	<p>Skatinti vaikus aiškintis, koks elgesys saugus, tinkamas su specialistais (gaisrininkais, policininkais).</p>
Vertybinė nuostata – noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
<p>2. Fizinis aktyvumas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Išlaikydamas pusiausvyrą taisyklingai atlieka pagrindinius judesius: eina, bėga, meta ir kt. Atlieka veiksmus, kuriems būtina akių–rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikas vaikšto, keisdamas kryptį, užlipa kelių pakopų laiptais, užlipa ir nulipa nuo kėdes. - Sudeda keturių–šešių kaladėlių bokštą, atsuka ir užsuka dangtelius, knygeles varto po vieną puslapį. 	<p>Siūlyti dėlioti žaislą iš vienos rankos į kitą, masažuoti vaiko delnus, žaisti su įvairaus dydžio kamuoliais, balionais.</p> <p>Turėti grupėje žaislų, kuriuos galima stumdyti, jais važinėti, ant jų sėdėti, važiuoti, pasispiriant kojomis. Pasiūlyti nešioti daiktus tarp dviejų virvių, stumdyti vežimėlius su kaladėmis.</p> <p>Žaisti žaidimus, lavinančius ir įtvirtinančius vaiko judėjimą. Sudaryti sąlygas joti ant linguojančių žaislų.</p> <p>Leisti lipdyti, žaisti su grūdais, sėklomis, gamtine medžiaga ir pan.</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Įsijaučia į pažįstamą gyvūnelį (šuniuką, mešką, katiną) mankština visas kūno dalis pagal pasirinkto gyvūno būdingą charakteristiką (klampoja kaip meška, bėga greitai kaip šuniukas, ražosi kaip katytė). - Geba užlipti ir nulipti laipteliais pakaitiniu žingsneliu, stengiasi tai atlikti pats savarankiškai. - Mėgsta lįsti per įvairias landas (tunelį). - Žaidžia įvairius žaidimus su kamuoliu: meta ar ridena draugui, stengiasi spirit kamuolį su viena koja, kelia kamuoliuką į viršų taip mankštindamas savo kūno dalis. - Stengiasi pastovėti ant vienos kojos, tada ant kitos taip jas kaitaliodamas (imituodamas gandrą). - Įsijautęs į auklėtojos pasakojamą siužetą atlieka įvairius judesius (pvz., kelionė į mišką – eina į miškelį, bėga nuo vilko, šoka per upelį dvejomis kojomis ar 	<p>Skatinti vaikus įsijausti į savo mylimus gyvūnelius, pasakoti siužetą, kaip tas gyvūnelis elgiasi, kad vaikai suprastų, kaip jiems veikti.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams lipti laipteliais, iš pradžių padėti, tada suteikti galimybę lipti savarankiškai.</p> <p>Sugalvoti įvairių žaidimų, kurių metu vaikai galėtų lįsti per tunelį.</p> <p>Aktyviai judant dažnai naudoti kamuolį, sugalvoti įvairių žaidimų, kurių metu vaikai galėtų žaisti poromis</p>

	<p>pakaitiniu žingsneliu, atsitupia, slepiasi nuo meškos, pašoka, bando nuskinti kankorėžį ir pan.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atsigulęs ant nugaros, iškėlęs abi kojas rodo, kaip mina dviratį, įsijaučia, kad mina lėtai ir bando užvažiuoti į kalną, o tada mina labai greitai važiuodamas nuo kalniuko. - Mėgsta žaisti nesudėtingas astafetes (perneša kamuolį iš vieno krepšio į kitą), užlipa laipteliais, perlenda per tunelį ir sugrįžta, leidžia tą patį padaryti kitam grupės draugui. - Mėgsta statyti bokštą, deda kaladėles vieną ant kitos, stengiasi, kad jis nenugriūtų, susikaupia ir kaladėles deda kruopščiai vieną po kitos. - Stengiasi atsukti įvairaus dydžio dangtelius nuo kibiriuko ar buteliuko, džiaugiasi, kai pavyksta pasiekti rezultatą, o jo siekia ryžtingai nusiteikę. - Mėgsta verti įvairius karolius ant virvelės, veria tiek mažas detales, tiek ir didesnes, tai atlieka kruopščiai. - Perdeda smulkias detales iš vieno indo į kitą (karoliukus, kamuoliukus, segtukus, sagas ir pan.). - Mauna skirtingo dydžio bokštelius ant kūgio. - Klijuoja smulkias iškarpas ant popieriaus lapo. - Stengiasi įkirpti žirkklėmis į popieriaus lapą; - Pagauna draugo metamą kamuoliuką, jį meta atgal; - Žaidžia su smulkiais konstruktoriais, bando sukurti gėlytę, saulę, mašiną ir kt.; - Stengiasi sudėlioti nesudėtingas, skirtingų formų detales į visumą, tai jiems padeda sujungti atitinkamas paveikslukas. - Pirštukais šildo ir minko plastiliną ar tešlą, daro kamuoliukus, gyvatėles, aplikuoja smulkiais blyneliais ir pan. 	<p>ridenant kamuolį, ar visiems kartu mankštinant visas savo kūno dalis.</p> <p>Norint stiprinti visas vaikų fizines galias, pasakoti vaikams įvairius siužetus, kurių metu vaikai ir eitų, bėgtų, liptų, pašoktų, tūptų, stovėtų ant vienos kojos, taip paskatinant vaikus mankštintis ir atlikti pagrindines funkcijas.</p> <p>Organizuoti nesudėtingas astafetes, kurių metu kiekvienas galėtų atlikti nesudėtingas užduotis (pernešti kokį nors daiktą, užlipti ir nulipti laipteliais, perlįsti tunelį ir pan.).</p> <p>Skatinti vaikus žaisti konstrukcinius žaidimus, kurių metu vaikai statytų bokštus iš skirtingų dydžių kaladėlių.</p> <p>Parūpinti grupėje įvairių daiktų, kuriuos vaikai sugebėtų patys atsukti, prisukti, sudaryti figūras ir kt.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams žaisti tokius žaidimus, kurių metu galėtų perdėti iš vieno indo į kitą smulkias detales, paskatinti vaikus savo pirštukais jas paimti ar sutvarkyti jas išpylus.</p> <p>Prikarpyti įvairių formų detalių iš spalvoto popieriaus, kartono, laikraščių, ir leisti vaikams jas klijuoti ant</p>
--	--	--

			<p>popieriaus lapo, taip sukuriant įvairias aplikacijas.</p> <p>Supažindinti vaikus su žirkėmis, leisti jiems įkirpti į popieriaus lapą ar kokį nors laikraštį, žurnalą, lankstinuką. Sudominti vaikus smulkiais konstruktoriais, kad galima sudėti įdomių dalykų, parodyti vaikams, taip paskatinant ir juos kažką suverti, sukurti.</p> <p>Skatinti vaikus dėlioti nesudėtingas dėliones, įvardinant, kokį pavyks pamatyti paveiksluką visas detales sudėjus į visumą. Sudaryti sąlygas vaikams žaisti su plastilinu ar tešla, taip skatinant dirbti vaikų pirštukams, kartu minkyti, šildyti tarp rankų, ant lentelės volioti ir pan.</p>
	4	<ul style="list-style-type: none"> - Eina, bėga ratu: greitai reaguoja į besikeičiantį tempą: lėtai – greitai, kryptį (žaidžia žaidimus „Varlės ir gandrai“, „Vėjas“, „Varlių lenktynės“ ir pan.). - Eina, bėga įvairiais būdais: ant pirštų, kulnų, aukštai keliant kojas ir kt. (per „akmenukus“, vaikštukais, per kliūčių ruožus ir pan.). - Atlieka įvairius judesius rankomis, kojomis, įvairiose padėtyse (stovint, sėdint): pasistiebia ir atsistoja ant kulnų, siūbuoja rankas kaip laikrodžio rodyklė, suka rankas ratu kaip vėjo malūnas; pritraukia, pakelia aukštyn kojas, uždeda vieną ant kitos ir kt. - Eina įveikdamas kliūtis, tarp linijų, siaura linija, gimnastikos suoleliu, (nu)lipa laiptais nesilaikydamas turėklų. 	<p>Siūlyti vaikams įvairaus aktyvumo ir intensyvumo žaidimus su sportiniu inventoriumi.</p> <p>Skatinti judesiais vaizduoti gyvūnų judesius, įvairaus transporto judėjimą (laivo, traukinio, lėktuvo ir kt.), buities prietaisų veikimą, kt.</p> <p>Įjungti muzikinį foną, atliekant judesius su sporto įrankiais, ar įveikiant kliūčių ruožą.</p> <p>Kurti žaidybines situacijas,</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Šokinėja abiem kojom, peršoka kliūtis ir per dvi linijas, pašoka ir siekia daikto, nušoka nuo paaukštinimo, šoka į (iš) lanką (-o). - Rideną kamuolį vienas kitam, pro vartus, iš įvairių padėčių; meta kamuolį į grindis, į viršų, krepšį, mėtą popierines gniūžtes ir pan.). - Pralenda kliūtis ropom ir neliečiant rankomis grindų. Pralenda, perlipa per įvairaus aukščio kliūtis. - Atlieka žygiavimo judesius: ritmiškai vaikšto, bėga, straksi, šokinėja ir t.t. - Žaidžia žaidimą „Pėdučių kelionė“. Eina įvairiu paviršiumi. - Žaidžia pirštukų žaidimus: pirštus sulenkia, ištiesia, išskleidžia; atskirai ir (ar) sukibusius ir (ar) paeiliui judina, barbena, liečia ir kt. - Žaidžia žaidimą „Linksmieji sukiniai“. Aplink save ridena kamuolį ir perduoda draugui. - Naudojasi žnyplėmis, pincetu, perkeliant smulkius daiktus iš vieno kibirėlio į kitą. - Dėlioja mozaikos detales į liniją, ratuką, nesudėtingą formą. - Veria ant virvutės karolius, sagas, geometrines figūras. Išgauna įvairių spalvų derinius, kompozicijas. Veria virvelę į skylutes, išgauna daikto, gyvūno kontūrą. - Savo kūryboje, įgyvendindamas savo sumanymą, ar pasiūlytą idėją: piešia, tapo linijomis, brūkšneliais, taškeliais, ar jų deriniais, vaizduoja ir derina tarpusavy kampuotas, apvalias, netaisyklingas ir kitas formas, štampuoja įvairiais štampukais, plėšo iš popieriaus įvairias formas ir kt. - Savarankiškai nusirengia ir apsirengia, užsisega užtrauktuką, užsiriša klipas. - Veikloje naudojami pipete, pincetu; kerpa nesudėtingus karpinius. 	<p>leidžiančias miklinti pirštukus, tikslinti akių–rankos koordinaciją.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams važinėti judėjimo priemonėmis, triratukais, paspirtukais.</p> <p>Sudaryti galimybę vaikams daryti darbelius plėšant įvairios struktūros popierių, lipdyti iš modelino, plastilino, kirpti įvairias formas. Žaisti pirštukų žaidimus.</p> <p>Siūlyti žaidimus, kuriuose vaikai naudotųsi pincetu, skalbinių segtukais, pipetėmis ir pan. įvairių priemonių, kad vaikas galėtų verti ant siūlo.</p>
	6	<ul style="list-style-type: none"> - Eina poroje, ratu, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu; bėga pristatomuoju ar pakaitiniu 	<p>Organizuoti vaikams įvairias estafetes, kurių metu vaikai</p>

		<p>žingsniu, aukštai keldamas kelius; bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. - Važiuoja judėjimo priemone ratu, gyvatėle, pagal orientyrus, signalus. - Žaidžia komandinius žaidimus: estafetes, mini futbolą, krepšinį. - Neria pynele virvelę, suka virvutes, dygsniuoja. - Kerpa paprastomis, figūrinėmis žirkklėmis įvairias formas. 	<p>galėtų judėti poroje, ratu, sutartinai su kitais vaikais. Sudaryti sąlygas žaisti žaidimą „Klasės“, šokinėti per gumytę. Organizuoti sportinius žaidimus, kad vaikai galėtų varžytis tarpusavyje.</p> <p>Parūpinti priemonių, tinkančių konkreitiems sportiniams žaidimams (krepšinio, futbolo kamuolius, vasaros slidžių, badmintono rakečių, kėglių, lazdu).</p> <p>Skatinti važinėti judėjimo priemonėmis, atlikti įvairias užduotis.</p> <p>Skirti užduočių įvairių formų kirpimui įprastomis ir figūrinėmis žirkklėmis.</p> <p>Inspiruoti nėrimą, virvučių vijimą, sukimą, dygsniavimą. Parinkti įvairių priemonių (sagų, rutuliukų, karolių), kad vaikas galėtų verti ant siūlo, virvelės.</p>
Edukacinės išvykos	4–6	- Dalyvauja varžybose su kaimyninių darželių vaikais.	Organizuoti sportinius renginius su kitų darželių vaikais; parūpinti modernių sporto įrankių smagiai veiklai.

MENINĖ KOMPETENCIJA

1. Meninė raiška.
2. Estetinis suvokimas.
3. Kūrybiškumas

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
<p>1. Meninė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia emocijas, patirtį, mintis, išpūdžius dainuojant, grojant, ritmuojant, klausant muzikos, kuriant, improvizuojant. • Išreiškia save šokdamas liaudies ratelius, šokamuosius žaidimus, kurdamas šokio improvizacijas. • Išreiškia savo požiūrį ir supratimą savo paties ar lėlės(žaislo) judesiais, veiksmis, žodžiais, balso intonacijomis, veido mimika. • Išreiškia save vaizdų kalba, naudojant dailės, skaitmenines priemones, lipdant, konstruojant, lankstant ir kt. 	2	<p>MUZIKA, ŠOKIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartoja ir mėgdžioja suaugusiųjų padainuotas dainas, judesius ir spontaniškai atlieka natūralius judesius, spontaniškai taria ir intonuoja žodžius, garsus. - Balsu imituoja aplinkos garsus, ritmiškai stuksena kokiu nors daiktu. <p>ŽAIDIMAI IR VAIDYBA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pamojuoja,šypsosi, atlieka judesius, susietus su žaidinimu, pasakėle. - Imituoja personažų judesius, balsus. - Žaidžia žaisliniu telefonu ar pritaiko tam kitą daiktą: klausia, atsako. <p>VIZUALINĖ RAIŠKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sparčiai pribrauko popieriaus lapus minkšta kreidele, pieštuku. - Eksperimentuoja su dažais ir vandeniu teptukais, kempinėmis, pirštais. 	<p>Sudaryti sąlygas girdėti įvairių stilių muziką.</p> <p>Dainuoti nesudėtingas, trumpas, pasikartojančio teksto daineles, niūniuoti, kalbėti vieno aukščio tonu garsus, žodžius.</p> <p>Pamokyti išgauti kūno perkusijos garsus.</p> <p>Sudaryti galimybę groti vaikiškais skambančiais žaislais.</p> <p>Suteikti pakankamai laiko judesiams tyrinėti.</p> <p>Skatinti vaikus mėgdžioti balsus bei intonacijas.</p> <p>Skatinti atrasti naujus veikimo būdus su teatrinėmis lėlėmis, figūromis, kitais žaislais.</p> <p>Kartoti tuos pačius žodžius, veiksmus, balso intonacijas.</p> <p>Pasiūlyti naują lapą, jeigu vaikui dar norisi piešti, naujų priemonių bei medžiagų, pritarti, pagirti už pasiekimus.</p> <p>Sudaryti sąlygas piešti, tepinėti ant įvairių paviršių – slidžių, gruoblėtų ir pan., įvairių formų ir spalvų popieriaus, audinio.</p>
	3	<p>MUZIKA, ŠOKIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaikai klauso suaugusiojo dainavimo a capella ir su instrumentiniu pritarimu, CD įrašų, mokytojo grojimo (pianinu, elektriniu pianinu, liaudies 	<p>Dainuoti a capella, su instrumentiniu pritarimu, kitais būdais, drauge su vaikais</p>

	<p>instrumentais) ir atliepia klausomus kūrinus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Drauge su suaugusiuoju ar vienas dainuoja trumpas, nesudėtingas dainėles, žaidžia muzikinius žaidimus, imituoja tekstą įvairiais kūno judesiais. - Apžiūri ritminius instrumentus (pliauškučius, žvangučius, varpelius, būgnelius ir kt.), bando išgauti garsus, ritmą, groja drauge su suaugusiuoju. - Grojant muzikai, suaugusiajam dainuojant ar įvardinant gyvūną, vaikai atvaizduoja (katinėlio, šuniuko, pelytės, žvirbliuko, gandro, meškos, vilko ir kt.) elgseną, naudodami savo kūno plastiką. - Žaidžia su žaislais, turinčiais muzikinius mechanizmus. <p>ŽAIDIMAI IR VAIDYBA.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Improvizuoja judesius (sukasi aplink save, ramiai eina, mojuoja rankomis ir t.t.), su priemonėmis (skarelės, kaspilai, žaisliukai) pagal muziką. - Žaidžiant žaidimus (pvz., šeimą, darželį, ligoninę, statybininkus, vairuotojus, ir t.t) mėgdžioja, žmonių kalbą bei elgesį patirtose situacijose. Esant galimybei žaidžiant persirengia įvairiais rūbais. - Aktyviai dalyvaudami vaikai seka žaidimo eigą, stengiasi įsiminti tekstą, kartodami žodžius, bando įsijausti į atliekamą vaidmenį. Geriau susipažįsta su aplinka. - Užsimerkia ir išsižioja. Gavęs sukramto vaisių (pvz.: apelsiną, ananasą, melioną, kivį, arbūzą), daržovę (pvz.: morką, buroką, kopūstą, cukiniją) ar uogą (pvz.: braškę, spanguolę, mėlynę). Jis atsimerkęs atsako į klausimus. Veido mimika, judesiu bando dar kartelį pavaizduoti, kokį skonį jautė. - Žaidžia žaidimą „Atkartok mane“ – vaikas stovi prieš pedagogą ir stebi jo atliekamus judesius, siekia juos atkartoti ir mėgdžioti vienu metu (pakelti ranką, suploti, pašokti į viršų, sutrepsėti ir t. t.). 	<p>imituoti muzikos kūrinėlių tekstą judesiais.</p> <p>Aprūpinti vaikus vaikiškais instrumentais, kartu groti, sudaryti sąlygas tyrinėti išgavimo būdus ir galimybes, skleidžiamus garsų tembrus. Sudaryti sąlygas ir skatinti vaikus savitai šokti, imituojant įvairius gyvūnus, tyloje ar grojant muzikai. Rodyti vaikams improvizacinius judesius pagal muziką. Pasiūlyti veikti su įvairiais daiktais (skarelės, kaspilai, žaisliukai). Skatinti vaikus pačius kurti savus judesius, keičiant melodijos tempus ir nuotaką. Išklaustyti vaiko, su susidomėjimu stebėti jo žaidimą. Diskutuoti su vaiku apie tai, ką jis yra patyręs ir išgyvenęs.</p> <p>Parūpinti įvairių priemonių pagal žaidimą. Pastebėti, kada vaikui sunku plėtoti savo žaidimą prisijungti prie jo, kurti siužetą, taip pat pastebėti kada laikas pasitraukti ir leisti vaikui laisvai toliau plėtoti savo žaidimą. Siūlyti vaikams žaisti žaidimus su improvizuotu pažintiniu turiniu (pvz.: „Lukui reikia drabužių“, „Spalvos“, „Žuvelės gaudymas“ ir kt.), plėtoti ir kurti siužetą, kad vaikui galėtų veikti pagal</p>
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Klausosi skaitomos knygelės „Gustavo nuotyčiai“ savaip atvaizduoja išimintiniausius personažus, žaidžia / mėgdžioja, kaip gamina maistą (pvz.: minko tešlą, su formelėmis įspaus sausainius ir pan). - Žaidžia trumpus pirštukinius žaidimus („Dešimt paukščių tupi“, „Apelsinas“, „Voras“ ir t. t.). Atkartoja auklėtojos atliekamus veiksmus, taip pat bando sukurti ir savo judesių girdint auklėtojos sakomą žaidimą. - Kuria savo pasaką su pirštukinėmis lėlytėmis (karvytė, paršiukas, šuniukas, lapė ir t.t.). Žaidžia kartu su draugais. - Naudojasi įvairiais grupėje esančiais žaislais, daiktais, įsivaizduoja norimą gyvūnelį, skleidžia jo garsus, pats savarankiškai kuria siužetą, siekia sudominti kitą vaiką, prie jo prisijungti. - Skaitant pasaką kartu su auklėtoja, bando atkartoti įvairių gyvūnų garsus, bando juos pavaizduoti (šuns, katės, varlės, karvės, ožkos ir kt.). <p style="text-align: center;">VIZUALINĖ RAIŠKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktyviai tyrinėja ir kuria piešimo, tapymo, štapavimo, aplikavimo, lipdymo priemonėmis (medžiagomis). Mėgaujasi pačiu procesu. 	<p>pasakojamą istoriją.</p> <p>Pasiūlyti vienos rūšies, dviejų ar trijų rūšių maistą. Po to klausti, kokį(ius) skonį(ius) jautė? Kas tai buvo – daržovė (-s), vaisius (-iai) ar uoga (-os). Paskatinti vaikus prisiminti, kokius skonius jie jautė: (pvz.: aštrų, rūgštų, saldų, kartų) ir pakartoti veido mimika judesiu.</p> <p>Skaityti knygelę „Gustavo nuotyčiai“, rodyti trumpametražinius filmukus „Gustavo receptai“. Klausinėti, kalbėtis kartu su vaikais, skatinti juos vaidinti matytus personažus, pakartoti matytus veiksmus.</p> <p>Vaikams aiškiai ir raiškiai pasakoti pirštukinių žaidimų žodžius. Kartu su vaikais atlikti atitinkamus judesius. Kaskart parūpinti priemonių, padėti jas vaikams pasiekiamoje vietoje.</p> <p>Parodyti vaikui, kad ir paprastas žaisliukas, kaladėlė gali tapti įsivaizduojamu gyvūneliu, šuniuku, ar kačiuku,</p>
--	---	---

	<p>- Vaizduoja nesudėtingos formos daiktus (pvz.: balionus, sviedinukus, siūlų kamuoliukus, kelių mašinos, žolytę ir kt.), gamtos reiškinius (lietų, balas, debesys) ir kt. Kalba, komentuoja nupieštus daiktus.</p> <p>- Išbando įvairius veiklos būdus: ant balto, spalvoto, sauso, šlapio popieriaus, lapo centre, visame lape, ant paruošto lankstinio ir kt.</p>	<p>skatinti jį žaisti ir kurti savo siužetą, ką jis gali veikti, kur bėgioti ir pan.</p> <p>Kartu su vaiku skaityti knygeles: „Naminiai gyvūnai“; „Laukiniai gyvūnai“; „Kas gyvena tvenkiny“; „Kas tvartelyje gyvena“. Aiškiai ir raiškiai perskaityti kiekvieno gyvūno skleidžiamus garsus. Kartu su vaiku juos atkartoti ir vėl iš naujo prisiminti. Skatinti vaikus papasakoti apie savo darbelį (dirbinį), ką pavaizdavo, kas vyksta, bandyti jį įvardinti ir t.t. Tęsti veiklą su sukurtu darbeliu (dainuoti, šokti, sakyti ketureilius ir gamtagarsius, balsų pamėgdžiojimus, žaisti įvairius žaidimus ir kt.). Atliepti vaiko kūrybinį džiugesį, aktyvumą. Būti jautriu, dėmesingu klausytoju, kūrybinio proceso stebėtoju, patarėju, siūlytoju ir kt. Puoselėti vaikų kūrybos išraiškumą, spontaniškumą, pasitikėjimą jėgomis.</p> <p>Suteikti vaikams galimybių naudotis įvairiomis piešimo priemonėmis (pieštukais, vaško ir paprastom kreidelėm ant popieriaus ir grindinio, šakele ant žemės, pirštu ir kt.), įvairias šampukais, aplikuoti ar dekoruoti daiktų gyvūnų, žmonių siluetus, figūrėles,</p>
--	---	---

			formas, lipdyti plastilinu, drėgnu smėliu, sniegu ir kt.
	4	<p>MUZIKA, ŠOKIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klausosi: nesudėtingų vokalinių ir instrumentinių kūrinų (pedagogo atliekamų, CD įrašų) gamtos garsų, atliepia muzikos tempą (greitai, lėtai); garsą (tyliai, garsiai); garso aukštį (aukštą, žemą). - Klausosi muzikinių pasakų. - Dainuoja įvairius vokalinius artikuliacinius ir melodinius pratimus, mokosi taisyklingo kvėpavimo; muzikinio pasisveikinimo ir atsiveikinimo. - Dainuoja lietuvių liaudies ir autorines dainas bei imituoja jas įvairiais kūno judesiais. Dainuodamas klausosi savo balso skambėjimo, prašomas dainuoja tyliai – garsiai, greitai – lėtai, aukštai – žemai. - Savarankiškai pritaria suaugusiojo grojimui sutartose muzikos kūrinio vietose įvairiais ritminiais muzikos instrumentais: marakais, lazdelėmis, mediniais plaktukais, rutuliukais, akmenukais, savos gamybos tarškučiais. - Eina ratelius, žaidžia muzikinius žaidimus, atlieka imitacinius judesius pagal žaidimo turinį. - Skanduoja, ploja, trepsi, kuria melodijas ir ritmus savo vardui, įvairiems žodžiams, judesius muzikai su priemonėmis (kaspinais, skarutėmis, juostelėmis ir kt.) arba be jų. - Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, gyvūnų, augalų) šokamuosius žaidimus. - Kartu su pedagogu kuria istorijas apie augalų, gyvūnų gyvenimą, gamtos reiškinius ir istorijos turinį imituoja viso kūno judesiais. - Klausosi muzikinio terapinio instrumento - Mėnulio būgno skambėjimo, atliepia viso kūno judesiais. - Drauge su pedagogu gamina įvairius nesudėtingus barškučius, panaudodami gamtinę medžiagą, įvairias pakuotes ir kt. 	<p>Dainuoti nesudėtingas daineles, leisti CD įrašus: instrumentinės, vokalinės muzikos, gamtos garsų; muzikinių pasakų (gyvai sekamų pedagogo ar iš CD įrašo). Dainuoti su vaikais trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono liaudies bei originalios kūrybos dainas, jas imituoti judesiais. Aprūpinti vaikus ritminiais muzikos instrumentais: marakais, lazdelėmis, mediniais plaktukais, rutuliukais, akmenukais. Sudaryti galimybę vaikams žaisti muzikinius ir ritminius žaidimus. Skatinti vaikus kurti istorijas apie augalų, gyvūnų gyvenimą, gamtos reiškinius; terapines improvizacijas.</p> <p>Pasirūpinti gamtine medžiaga, buitines atliekų daiktais barškučių gamybai.</p>

	<p>ŽAIDIMAI IR VAIDYBA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žaisdamas imituoja tikrovę ir patį darbą (pvz., kirpyklą, parduotuvę, statybas ir kt.) tikrais daiktais, reikmenimis, drabužiais ar jų atributais. Atvaizduoja kalbą, elgseną pagal susikurtą situaciją. - Žaidžia improvizacinius – pažintinius žaidimus. Įsijaučia į neįprastus vaidmenis, aktyviai juda sekdamas žaidimo eigą, kalba ir pasakoja istorijas ir nutikimus. - Improvizuoja judesius žinomiems lietuvių liaudies rateliams ar žaidimams, apdainuojamiems veikėjams, jų veiksams ir kt. <p>Kuria trumpą savos kūrybos pasaką (istoriją, nutikimą) su pirštukų lėlėmis, žaislais, stalo teatro figūrėlėmis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pasakos metu kartu su auklėtoja atkartoja veiksmą, veikėjų dialogą, dainuoja pasakos dainuojamuosius intarpus ir kt. - Emocingai reaguoja į įvairiai besiklostančias kūrybines situacijas (susimąsto, kaip įdomiai pademonstruoti, džiaugiasi savo atradimu, sėkme ir kt.). <p>VIZUALINĖ RAIŠKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Piešia ir tapo (derina pvz. linija su uždažytu plotu, akvarelę su vaškinėmis kreidelėmis, darbelį papildo realiomis medžiagomis: audiniu, siūlu ir kt., dekoruoja dirbinėli taškėmis, brūkšneliais, linijomis, apskritimais ir kt.), spalvina įvairiomis spalvomis, lipdo ir formuoja išlenktą, sulenktą, susuktą, nusmailintą ritinėli, rutulį, išspaudžia duobutę, griovelius, užlanksto kraštus, darbuojasi steku ir kt., aplikuoja paties plėštas įvairias formas, vaizdelius iš paruoštų detalių ir kt., atspauduoja įvairios faktūros šampūkiais, pirštais, delnais, gamtine medžiaga, 	<p>Drauge su vaikais eiti ratelius, rodyti judesius, džiaugtis kiekvieno vaiko pastangomis ir atradimais. Skatinti, kad vaikai tyrinėtų, stebėtų įvairiausių aplinką, žmonių ir gyvūnų gyvenimą, klausytų įvairių istorijų ir patys pasakotų.</p> <p>Pasirūpinti žaidimams reikalingomis priemonėmis, reikmenimis, drabužiais atributais. Kurti grupėje naujas žaidimo vietas.</p> <p>Kviestis į grupę įvairių profesijų atstovus, galinčius papasakoti apie savo darbą, pademonstruoti darbo reikmenis, t. t. Kurti sąlygas vaikams žaisti improvizacinius žaidimus, naudoti video kaip žaidimo foną. Skatinti vaikus atliepti pasakos, koncerto, spektaklio išpūdžius, potyrius įvairiomis teatro priemonėmis, vaidinti.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams kūrybos metu naudotis dailės ir netradicinėmis priemonėmis, ieškant linijų, spalvų, formų, kompozicijos įvairovės. Pasiūlyti, parodyti, paaiškinti, kad iš įvairių buities ir gamybos atliekų galima pasidaryti įvairių originalių darbelių.</p> <p>Sudaryti saugias sąlygas, piešti ant įvairių paviršių. Skatinti veikti išradinai, girti</p>
--	---	--

		<p>konstruoja, gamina Užgavėnių kaukes, Kaziuko mugės dirbinius ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stebėtus, matytus daiktus, vaizdus, gamtos reiškinius ir kt. vaizduoja įvairiomis linijomis, trumpais, ilgais potėpiais, didelėmis, mažomis, kampuotomis, apvaliomis, kreivomis formomis, dėmėmis ir jų deriniais. Perteikia šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus ir kt., įvardija tai, ką sukūrė. - Demonstruoja savo patirtį kurdamas, stebėdamas kitų kūrinius (draugų, auklėtojų, meno reprodukcijas, menines ir buitines fotografijas, tautodailę, įvairiu stiliumi iliustruotas knygas ir kt.). Šneka apie savo ir (ar) kitų kūrinius, komentuoja, gestikuliuoja. - Kuria paveikslus iš muilo burbulų, putų, įvairių pabarstukų, balionų pėdsakų ir kt. - Iš plastilino, modelino, molio lipdo nesudėtingas formas jas puošia naudojant guašą, pagaliukus, sagas, kamštelius, formeles ir kt. 	<p>vaiką už pastangas.</p>
	5	<p>MUZIKA, ŠOKIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klausosi vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų, gyvos muzikos, pasakoja, kokia ji buvo, nusako muzikos charakterį (liūdna, linksma, švelni, iškilminga, maršinė ir kt.), kokius instrumentus girdėjo. - Išklausytą muzikinį kūrinį atvaizduoja dailės priemonėmis. <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir / ar patys kuria muzikines pasakas. • Dainuoja įvairius vokalius artikuliacinius, dikcinius ir melodinius pratimus, mokosi taisyklingo kvėpavimo; keletu muzikinio pasisveikinimo ir atsisveikinimo variantų. - Išraiškingai, emocingai dainuoja, balsu perteikia dainos veikėjų charakterius, nuotaikas. Tyrinėja savo ir draugų balso skambėjimo ypatybes ir galimybes. - Dainuoja a capella ar su instrumentiniu pritarimu; dainuoja vienas ar su vaikų grupe. - Groja įvairiais ritminiais instrumentais 	<p>Sudaryti sąlygas vaikams klausytis vokalinės, instrumentinės muzikos įrašų ir gyvos muzikos, atliekamos profesionalių muzikantų, buvusių auklėtinių, besimokančių muzikos mokyklose. Skatinti vaikus dalintis įspūdziais žodžiu ar dailės priemonėmis. Dainuoti su vaikais įvairius vokalius artikuliacinius, dikcinius ir melodinius pratimus, vienbalses dainas, skatinant tyrinėti savo ir draugų balso skambėjimo ypatybes ir galimybes.</p> <p>Aprūpinti vaikus ritminiais muzikos instrumentais: trikampaiais, šaukštais,</p>

	<p>(trikampiais, šaukštais, įvairiomis lazdelėmis), akompanuoja dainavimui, groja nedideles muzikines atkarpas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyrinėja muzikinių instrumentų išvaizdą, skambesį; atpažįsta ir įvardija juos įvairiuose paveiksluose, knygoje; atskiria tembrą. - Groja melodiniais instrumentais: diatoniniais varpeliais, triolomis, molinukais, mušamaisiais vamzdžiais. Tyrinėja jų skambėjimo tembrus. - Kuria melodijas, ritmus balsu ir muzikiniai instrumentais. - Kuria muzikines terapines melodijas, naudodami Mėnulio būgną. - Muzikines terapines melodijas improvizuoja judėdamas erdvėje. - Šoka sukamuosius ratelius. - Improvizuoja šokdamas pagal skirtingo charakterio ir pobūdžio muziką su priemonėmis (kutais, didelėmis ar mažomis skarelėmis ir kt.) ar be jų. <p>ŽAIDIMAI IR VAIDYBA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaidina pasakų, eilėraščių, spektaklių, vaikiškų filmų ištraukas su pirštukų, pirštinių ir lazdelinėmis ir t.t, taip pat suaugusių sukurtais popierinėmis, kartoninėmis lėlytėmis, stalo ir lėlių teatre. - Improvizuoja, įsivaizduoja, išgyvena istorijų, pasakų, pasakojimų, nuotykių, nutikimų ir kt. realų ir fantastinį siužetą: kuria ir plėtoja veiksmą dialogu ar monologu, keičia veikėjus ir balso intonacijas, pritaiko dainelių, eilėraščių, pirštukų žaidimo tekstą ir kt. - Atsižvelgdamas į veikėjo ar personažo elgesį, poelgį, kalbos manierą, intonacijas, judesio tempą, ritmą, laisvai interpretuoja ir suranda savitą teatro lėlės judėjimą, kalbėjimą, nuotaiką ir kt. Išreiškia savą mimiką, gestus, judesius. Perteikia personažo norus, veiksmus, žodžius „kaip savo“. - Kuria trumpo siužeto vaidinimą, istoriją, nuotyki 	<p>įvairiomis lazdelėmis; įvairių muzikinių instrumentų paveikslėliais, nuotraukomis.</p> <p>Drauge su vaikais šokti paprastus sukamuosius ratelius. Vaikų sugalvotas judesių sekas rodyti visiems ir klausti vaikų, ką jie matė, padėti vaikams sieti pamatytą personažą su atliekamais judesiais, vartoti frazes, pvz.: šliaužia lėtai – kaip vėžlys, šokinėja aukštai – kaip varlė ir kt.</p> <p>Kalbėtis su vaikais apie skirtingus vaidmenis, profesijas, rodyti vaikams pavydžius kaip vaidina aktoriai. Sukurti sąlygas klausytis grožinės literatūros kūrinių, žiūrėti vaidinimus ir filmukus iš serijos „Senoji animacija“, kt.</p> <p>Parūpinti įvairių atributų (daiktų, įrankių, kostiumų ir jų detalių), padedančių įsijausti į vaidmenį ir į susikuriamas aplinkybes. Skatinti įsivaizduoti, kur, kaip vyksta veiksmas, ką veikėjai veikia, kas nutinka ir kt. Pasiūlyti patrauklių, netikėtų vaidybinių elementų, vaidmens elgsenos, kalbos ypatybių.</p>
--	--	--

	<p>iš pagamintų lipdinių, lankstinių.</p> <p>„Atgaivina“ piešinius, aplinkos daiktus ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pasitelkia savo išmonę, fantaziją pasirenkant vaidinimui dekoracijas ir kostiumus. Kartu su suaugusiu gamina veikėjus iš įvairių gamtos gėrybių (kaštonų, gilių, kankorėžių, medienos gabalėlių, sausos medžio šakelės ir kt.), kai kurių namų apyvokos reikmenų (plastmasės butelių ir indelių, medinių šaukštų, vielučių, plaušinių ir kt.). Piešia, klijuoja, spalvina dekoracijas. - Susikuria vaidinimo, žaidimo aplinką: rengiasi veikėjo drabužiais, komponuoja ir išdėsto dekoracijų detales. - Žaidžia lietuvių liaudies ratelius, žaidimus. - Laisviau, drąsiau vaizduoja žaidimo ar ratelio veiksmą, jų seką. Kuria savitus judesius galva, rankomis, visu kūnu, įvairiai linguojant, siūbuojant, pasilenkiant, judant erdvėje ir kt. <p>VIZUALINĖ RAIŠKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gamtos ir kitus aplinkos stebėjimus, juose patirtus išpūdžius, emocijas, reakciją, įgytas žinias išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais piešimo, tapymo, štapavimo, aplikavimo, lipdymo priemonėmis ir medžiagomis. - Kūryboje kreipia dėmesį į daikto ar vaizdo detales, dalis, jų išsidėstymą, spalvas, formą, linijas, dekorą ir t.t. Ryškina, detalizuoja charakteringas detales, bruožus, elementus ir kt. Atvaizduoja tai, ką apie juos žino. - Eksperimentuoja ir kuria paveikslus piešdami įvairios spalvos tušu plunksnele, teptuku arba pagaliuku ant sauso ir šlapio popieriaus, purkšdami dažus per šukas, šiaudelius, darydami kiekvieno daikto antspaudą t.t., grotąžo, monotipijos, dekoratyvinio ornamentavimo technika. - Savo piešinį, aplikaciją ar kitą dirbinį papildo įvairiomis priemonėmis: pagaliuku, plunksna, kartono 	<p>Žadinti ir palaikyti kūrybinį džiaugsmą ir pasigėrėjimą, pasitikėjimo, pasisekimo jausmą, atliepti ir plėtoti netikėtus sprendimus, pasiūlymus. Kurti žaidybines situacijas, inicijuojančias pasekti pasakaitę, padainuoti, padeklamuoti, pademonstruoti judesį, kūno pozą ir kt.</p> <p>Parūpinti reikalingų gamybai medžiagų (popieriaus, kartono, siūlų, skiaučių, gamtos ir buities daiktų). Skatinti išbandyti naujus, netikėtus lėlių gamybos būdus. Sukurti sąlygas stebėti, tyrinėti gyvą (augalus, gyvūnus) ir negyvą (vandenį, smėlį, dirvožemį, oro ir gamtos reiškinius, dangaus šviesulius) gamtą įvairiais pojūčiais, regėti dailininkų ir tautodailės kūrybą, kelioninius suvenyrus, aptarti iliustruotas enciklopedijas, žinytus ir kt.</p> <p>Patarti ir aptarti, kaip papildyti darbėlį smulkesnėmis, sudėtingesnėmis detalėmis, tarsi vaizdu iš vidaus (pvz. mašinos</p>
--	--	--

		<p>gabaliuku ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Derina, komponuoja bent kelis būdus: aplikavimą, piešimą, tapymą, štampavimą, spalvinimą ir t.t. - Įvairiai naudojami popieriumi: plėšia, karmo įvairias formas (apvalias, kampuotas, dideles, mažas, netaisyklingas), popieriaus juosteles, lanksto „origamius“ ir t.t. - Kuria gamtinės medžiagos, audinio aplikacijas ir t. t. - Kuria, komponuoja mažas ir dideles skulptūreles iš buities daiktų (asambliužas): „Žirafa“, „Robotas“, „Laivas“. - Kuria pakabinamus ir pastatomus ant stalo erdvinius dirbinius iš gamtos gėrybių, popieriaus (laikraštinio, vyniojamojo, dovaninio, tapetinio, servetėlių ir t.t., skirtingo šiurkštumo ir storumo), buities smulkių reikmenų ir t. t. - Piešia, tapo ant daiktų: vazonėlio, lentelės, akmens t. t. - Eksperimentuoja su skirtingomis meninėmis priemonėmis, maišo dažus, derina spalvas, kuria koliažus. - Kuria siužetus, ornamentus iš laisvų bei pagal kontūrą iškirptų, išplėsytų iš popieriaus geometrinių formų, gėlių, lapelių, eglučių ir kt. - Karmo, lanksto, pina, audžia iš popieriaus juostelių, šiaudelių ir kt. 	<p>vidaus įrenginiai, ką veikia keleiviai, vairuojas ir kt.) Sukurti grupėje kūrybines situacijas, kuriose vaikai galėtų išreikšti savo kūrybos savitumą, mintis, jausmus, norus, svajones ir kt. Kalbėtis su vaiku apie vidinius jo jautimus, aptarti tolimesnes kūrybines idėjas.</p> <p>Sukurti kūrybinę aplinką ir pasiūlyti netradicinių, įvairių priemonių, medžiagų, sumanymų įgyvendinimo būdų, kūrybinių idėjų. Gėrėtis vaikų originalia kūryba ir kūrybiniu aktyvumu, fantazija, išradingumu.</p>
6		<ul style="list-style-type: none"> - Klausosi įvairiais instrumentais atliekamos programinės muzikos (K. Sen Sanso „Žvėrių karnavalas“, B. Dvarionas „Žiemos eskizai“, M. Musorgskis „Parodos paveikslėliai“), pasako, kokie instrumentai groja (smuikas, violončelė, kontrabosas, gitara, fortepijonas, kanklės, arfa, saksofonas), kokie veikėjų charakteriai (liūtas – išdidus, galingas; antilopė – šokli, greita; gulbė – svajinga, plastiška; vėžlys – lėtas ir kt.), kaip juos pateikia kompozitorius. 	<p>Sudaryti vaikams sąlygas klausytis įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos. Klausytis tylos, triukšmo, lyginti jų skirtumus. Dainuoti su vaikais įvairius artikuliacinius, dikcinius ir melodinius pratimus, mokyti taisyklingo kvėpavimo dainuojant.</p> <p>Rodyti vaikams natas</p>

	<p>- Klausosi tylos ir triukšmo bei juos aptaria.</p> <p>- Dainuoja sudėtingesnius vokalinius artikuliacinius, diktinius ir melodinius pratimus, toliau mokosi taisyklingo kvėpavimo.</p> <p>- Susipažįsta su rankų ženklais rodomomis natomis ir dainuodami pratimus šiuos ženklus naudoja.</p> <p>- Susipažįsta su pagrindiniais ritminiais natų ir pauzių vertės skiemeniniais pavadinimais (ta, ti ti, tiri, ša ir kt.) ir panaudoja vokalinėse ir ritminėse pratybose.</p> <p>- Bando dainuoti lietuvių liaudies dainas kanonu. Klausosi draugo, vaikų grupės dainavimo.</p> <p>- Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais (metalofonais, triolomis ir kt.) groja 2-3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, groja orkestre ir solo. Stebi dirigentą, seka muzikos tempą, dinamiką, laiku įstoja ir baigia groti.</p> <p>- Kuria muzikines pasakas.</p> <p>- Šoka lietuvių liaudies ratelius.</p> <p>- Šoka su atributais (kaspinais ir kt.).</p> <p>Sujungia judesius, atliekamus įvairiame erdvės lygyje (aukštyje), įvairiu tempu, panaudojant įvairius judesius be konkrečios istorijos, pvz.: ridentis žemai ir lėtai, bėgti aukštai ir greitai, suktis per vidurį greitai, lėtinti sukimašį ir sustoti. Tą patį padaro, šokio elementų raišką siedamas su norima perteikti mintimi, šokio nuotaika, pvz.: greitai sukasi pašokdamas aukštyn ir pakeldamas rankas į viršų, taip perteikdamas džiugesį arba lėtai svyruoja, nuleidęs rankas, pasilenkęs žemyn perteikdamas liūdesį. Priderina šiuos savo judesius derinius prie muzikos, keičia atlikimo greitį, atsižvelgdamas į muzikos tempą, nuotaiką.</p> <p>ŽAIDIMAI IR VAIDYBA.</p> <p>- Po stebėto spektaklio, klausytos pasakos, pagal pačių sugalvotus siužetus – vaidina, vaizduoja</p>	<p>reiškiančius rankų ženklus, supažindinti su ritminiais natų ir pauzių skiemeniniais pavadinimais ir panaudoti juos dainuojant. Dainuoti su vaikais lietuvių liaudies dainas – kanonus.</p> <p>Pasirūpinti, kad vaikai turėtų muzikos instrumentų, muzikos įrašų, klausymosi aparatūrą, turėtų galimybę kompiuteryje stebėti žymių muzikantų atliekamus kūrinius.</p> <p>Groti kartu su vaikais, paskatinti vaikus groti melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais solo ar orkestre. Pamokyti vaikus sekti dirigento judesius, kad jie kartu galėtų pradėti ir baigti kūrinį. Atrinkti nesudėtingus lietuvių liaudies ir kitų tautų žaidimus, ratelius ar autorinius šokius.</p> <p>Skaityti vaikams pasakas, sudaryti sąlygas klausyti audio, video įrašų dainelių, spektaklių,</p>
--	---	---

		<p>matytus, girdėtus personažus, jų elgseną, mimiką.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tariausi dėl vaidmenų, eigos, dalijasi pirštines, pirštukų lėles, žaislus, reikiamą atributiką. - Vaikai vaidina vaikams, vaidina spontaniškai, palaiko bendravimą su žiūrovais. - Žaisdami muzikinius žaidimus, dainuodami – sugalvoja ir atlieka savitus judesius. <p style="text-align: center;">VIZUALINĖ RAIŠKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eksperimentuoja, kuria dailės darbus mišriomis technikomis, lanksto, lipdo ne tik individualiai, bet ir dviese ar nedidelėmis grupelėmis; tariasi dėl darbo turinio, spalvų, išdėstymo. - Kuria vaizdus: realius ar fantastinius, ant šviesos stalo dailės priemonėmis, iš popieriaus, gamtinės medžiagos ir kt.; darbą papildo sukurta istorija. - Tyrinėja tautodailės leidiniuose, plakatuose ornamentus, simbolius, karpinius (pirštinėse, šalikuose, audiniuose, verpstėse, rozetėse, skryniose, margučiuose ir kt.), bando juos atvaizduoti dailės priemonėmis, iškarpyti. - Piešia, tapo klausydami muzikos, lietaus šnaresio, po ragavimo (pvz.: saldaus ir rūgštaus skonio), sklindant smilkalų kvapui ar pauosčius kvapnių gėlių. - Kuria erdvines, mobilias kompozicijas iš popieriaus, audinių atraižų, šiaudelių, pagaliukų ir kt. - Piešia kompiuteryje, naudodamiesi programomis „Paint“, „Paintbrush“. - Fotografuoja savo, draugų sukurtus darbus; tiek lauke, tiek grupėje sudėliotus gamtinius, daiktų koliažus; patinkančius vaizdus. 	<p>filmukų – skatinti vaidinti, žaisti, improvizuoti matytus ar pačių vaikų sugalvotus siužetus.</p> <p>Pasiūlyti vaikams daiktus, įvairius rūbus, lėles, žaislus, kitą atributiką vaidinimams; palaikyti iniciatyvas. Skatinti vaikus žaisti muzikinius žaidimus, ratelius, sugalvojant ir atliekant originalius judesius.</p> <p>Skatinti vaikus kurti dailės darbus, mišriomis technikomis, lipdyti, lankstyti, veikti ne tik individualiai, bet ir keliese.</p> <p>Sudaryti sąlygas vartyti tautodailės leidinius, tyrinėti plakatus, liaudies menininkų darbus (lipdinius, audinius, juostas, pintus, drožinėtus dirbinius ir kt.).</p> <p>Skatinti vaiko gebėjimą reikšti jautimą vaiko patirtį. Skatinti vaikus įvairiapusei kūrybinei raiškai, naudotis skaitmeninėmis priemonėmis. Ugdyti vaiko gebėjimą išvelgti linijų, spalvų, dėmių „kalbą“. Sudaryti sąlygas pažinti dailės priemones, atliekant eksperimentus (naudojant piešimą ant vandens, maistinius dažus, bandant spalvų maišymą, naujais įrankiais).</p>
Edukacinės išvykos	4–6	<ul style="list-style-type: none"> - Stebi organizuojamus renginius vaikams (koncertus, festivalius, konkursus ir kt.) ir aktyviai 	Padėti vaikams išmokti renginių nuostatuose nurodytus

		juose dalyvauja	kūrinius ar kompozicijas.
Vertybinė nuostata – jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
2. Estetinis suvokimas. <ul style="list-style-type: none"> Grožisi aplinka, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba. 	2	<ul style="list-style-type: none"> Aktyviai reiškia emocijas, klausydamasis patinkančios dainos, nusiramina išgirdęs liūdną melodiją. Stebėdamas šokančius, ploja jeigu jam patinka arba suirsta, jeigu nuobodu. Pamėgdžioja įvairius personažus ir džiaugiasi laisvu, išraiškingu savo paties intonavimu, veikimu. Stebėdamas tapantį suaugusįjį, mėgdžioja tapymo veiksmus. Džiūgauja matydamas spalvingas gėles, nori jas paliesti, užuosti, nusiskinti. 	<p>Slopinti neigiamų emocijų proveržius ir skatinti teigiamas emocijas dainuojant vaikui, paleidžiant kontrastingos nuotaikos muzikos.</p> <p>Kartu su vaiku žaisti su teatrinėmis lėlėmis, rodant įvairias emocijas, išraiškas.</p> <p>Vaiko piešinius dėlioti matomoje vietoje. Pagirti jo kūrinis, suteikti galimybę pažinti ir išbandyti įvairias dailės priemones bei medžiagas.</p> <p>Parodyti vaikui gražių aplinkos vaizdų, spalvingų dailės kūrinių.</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> Klausosi įvairaus charakterio muzikinių kūrinių, stebi trumpus vaidinimus ir skirtingai reaguoja: džiugiai ploja, moja rankomis, trepsi, žygiuoja ar suklusęs linguoja, tupia, sūpuoja, bando dainuoti, šokti ir pan. Džiaugiasi artimiausia aplinka (žaislais, savo išvaizda, gamta ir kt.). Gėrisi dailės darbėliu. 	<p>Pasirūpinti muzikinių kūrinių įrašais, sudaryti sąlygas stebėti trumpus vaidinimus (vaidina pedagogas, naudojant pirštines lėles, žaislus ir pan., vyresnieji vaikai, profesionalūs aktoriai).</p> <p>Eksponuoti vaikų darbėlius įvairiose įstaigos erdvėse vaikų akių lygyje.</p>
	4	<ul style="list-style-type: none"> Noriai dalyvauja muzikinėse valandėlėse: dainuoja, šoka, klausosi muzikos, žaidžia, muzikuoja. 	<p>Sudaryti galimybes vaikams dalyvauti muzikinėje veikloje.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Skirtingai reaguoja į liūdną / linksną muziką, dainą, šokį, dailės kūrinių, vaidinimo veikėjus: išsako savo nuomonę žodžiais, gestais, mimika. - Pasako savo nuomonę apie savo, kitų gražų / negražų poelgi, išorės grožį. 	<p>ir darželyje vykstančiuose renginiuose.</p> <p>Atkreipti dėmesį į tai, ką vaikas sako, palaikyti jo norą, pasidžiaugti, pagirti.</p>
5	<ul style="list-style-type: none"> - Prašo kartoti sukėlusius daug emocijų kūrinius: daineles, ratelius, žaidimus, pasakas ir kt. - Su dideliu susidomėjimu dalyvauja kūrybos procese: piešia, lipdo, aplikuoja, lanksto, dekoruoja, muzikuoja ir džiaugiasi rezultatais. - Estetinių meno kūrinių ir savo kūrybos vertinimą susieja su doriniais, emociniais išgyvenimais. - Švenčiant draugų gimtadienius, išsako originalius komplimentus, palinkėjimus. - Noriai pagamina dovanėlę artimiesiems, draugams įvairiomis progomis. - Apžiūri dailės reprodukcijas, nuotraukas, multimedijos pagalba stebi filmukus, diskutuoja. Aiškinasi, kuo skiriasi dailės kūrinys, fotografija, kinas. 	<p>Kartoti daug emocijų sukėlusius kūrinius. Vaikams suprantamai atskleisti kūrinių grožį.</p> <p>Parūpinti įvairių dailės priemonių.</p> <p>Skatinti vaikus sakyti palinkėjimus, komplimentus, džiaugtis originaliais pamąstymais.</p> <p>Palaikyti norą, padėti įgyvendinti sumanymą gaminant dovanėlę.</p> <p>Atsinešti nuotraukų, reprodukcijų, sudaryti sąlygas įstaigoje stebėti filmukus ir diskutuoti apie juos.</p>	
6	<ul style="list-style-type: none"> - Emocingai išgyvena meno kūrinius: linguoja, vaizduoja, kad groja girdimu instrumentu, atliepia kūno judesiais girdimą muziką. - Gėrįsi ir grožįsi savo menine kūryba, nori ją eksponuoti kitiems. - Išsako savo nuomonę po koncerto, spektaklio, stebėto filmuko, išgirstos pasakos: kas patiko – kodėl?, kas nepatiko – kodėl? - Reiškia nuomonę apie grupės, lauko aikštelės, salės, kitų patalpų aplinkos estetiką; noriai tvarko, puošia supančią aplinką. - Samprotauja, diskutuoja, kas yra grožis, kaip jis kuriamas. - Stengiasi kuo gražiau vaidinti, šokti, dainuoti, 	<p>Sudaryti sąlygas savoje įstaigoje vaikams dalyvauti ar stebėti kuo daugiau muzikinių, vaidybinių renginių, koncertų, parodų (vaikų, tėvų, pedagogų, praktiką atliekančių studentų darbų). Pasikalbėti apie patirtus įspūdžius.</p> <p>Kviesti vaikus prižiūrėti įstaigoje esantį gėlyną, prieskonių daržą, gėrėtis žydinčiais augalais, kvapais, žiedų, lapų formomis.</p>	

		muzikuoti, padaryti dailės darbelį bei susitvarkyti savo daiktus, žaislus ir kt. Argumentuoja, kodėl taip daro.	Diskutuoti, kaip gali būti kuriamas grožis.
Edukacinės išvykos	4–6	- Dalyvauja netoliese esančioje „IKI“ ir „NORFA“ parduotuvėje edukacinėse valandėlėse: „Užgavėnių kaukės“, „Margučių marginimas“. - Apžiūri viešojoje bibliotekoje eksponuojamas savo ar kitų vaikų darbų parodas. - Stebi spektaklius Vilkaviškio kultūros centre. - Apžiūri savo ir kitų vaikų darbų parodas Vilkaviškio jaunimo centre.	Sudaryti sąlygas saugiai dalyvauti edukacinėse valandėlėse, stebėti spektaklius, apžiūrėti parodas, skatinti išsakyti savo nuomonę, patirtus įspūdžius.
Vertybinė nuostata – domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.			

Ugdymo(si) sritis / esminiai pasiekimai	Pasiekimų žingsniai	Vaikų veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
3. Kūrybiškumas. <ul style="list-style-type: none"> • Domisi supančia aplinka, gamta, muzika, savitai reiškiasi įvairioje veikloje. 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Tyrinėja visus daiktus, pakliuvusius jam į rankas, domisi kas yra žaislų ar daiktų viduje, juos išardydamas. Judesiais ir mimika reaguoja į naujus garsus, vaizdus, objektus. - Tiria liesdamas, ragaudamas, uosdamas, išmėtydamas ir vėl surinkdamas, apžiūrinėdamas. - Atranda vis įvairesnius veiksmus su tuo pačiu daiktu, emociškai reaguoja į naują patirtį. - Spontaniškais judesiais išmargina popieriaus lapą, džiaugdamosis tai pakartoja. 	<p>Medžiagų, žaislų ir priemonių nuolatinis atnaujinimas, kaitaliojimas.</p> <p>Aplinkoje esantys žaislai turi lavinti visus pojūčius. Turėti žaislų, kuriuos galima išardyti, turėti garsus skleidžiančių žaislų.</p> <p>Skatinti veiklą, grindžiamą visų penkių pojūčių panaudojimu.</p> <p>Žaisti dailės priemonėmis bei medžiagomis, kad eksperimentavimo metu įgyta patirtis taptų pirmuoju žingsniu link kūrybos.</p>
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Tyrinėja grupės patalpų aplinką: apžiūrinėja iškabintus plakatus, vaikų darbelių parodas, metų laikų požymių simbolius; veikia su įvairiais daiktais, 	<p>Kurti saugią, turiningą aplinką, puošti ją vaikams matant metų laikų požymių</p>

		<p>esančiais vaidmeninių žaidimų kampeliuose, konstruktoriais, mozaikomis, kaladėlėmis, muzikos instrumentais (varto, čiupinėja, sudėlioja, išardo ir pan.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dailės darbui renkami patinkančios spalvos popierių, dažus, pieštukus ir kt., savaip komponuoja. - Įstaigos išorės erdvėse noriai išbando naujus dalykus: voliojimąsi sniege, slidinėjimą ant ledo, bėgiojimą po rasotą žolę, taškymąsi balutėse, vaikščiojimą akmenukų takeliais ir kt. - Veikia, tyrinėja rastas darželio teritorijoje gamtos dovanas: giles, kaštonus, pušų spyglius, šakeles ir kt. - Įdėmiai klausosi pasakojimų apie gyvūnus, augalus, daiktus, jų išorines savybes, užduoda apie juos klausimus, pats pasakoja apie juos - Išgirdę muziką (gyvai atliekama, CD įrašą, naudojant IT), sukasi, kelia, mojuoja rankomis, plasnoja, bėga, pritupia ir pan. 	<p>simboliais.</p> <p>Aprūpinti vaikus įvairių spalvų faktūrų dydžių popieriumi; skirtingais konstruktoriais, mozaikomis, kaladėlėmis, įvairiais vaikiškais muzikos instrumentais.</p> <p>Esant palankioms oro sąlygoms ir tinkamai aprangai, leisti voliotis sniege, žolėje, taškytis balutėse ar vandeniui ir kt.</p> <p>Sistemiškai skaityti vaikams knygas, skatinti vaikus samprotauti, klausinėti.</p> <p>Epizodiškai sudaryti sąlygas girdėti įvairią muziką aktyvios veiklos metu.</p>
	4	<ul style="list-style-type: none"> - Iš aplinkoje esančių daiktų susikuria reikiamą aplinką naujam žaidimui, vaidinimui; suteikia daiktams norimas funkcijas (pvz.: šakelės, pagaliukai – duona, agurkai, kankorėžiai – ananasai, gilės – kiaušiniai, akmenukai – pinigai ir pan.). - Žaisdamas persikūnija į įvairius veikėjus, sugalvoja nebūtų personažų. - Kuria netikėtus lipdinius, statinius. - Tyrinėja, eksperimentuoja, veikia savaip su muzikos instrumentais 	<p>Suteikti laisvės, erdvės, laiko, pasiūlant naudoti įvairius surinktus daiktus.</p> <p>Lavinti kūrybinį mąstymą – lankstumą, detalumą, originalumą.</p> <p>Skatinti vaikus įgyvendinti į galvą atėjusias idėjas: išvaidinti, konstruoti, kurti melodijas ir kt.</p>
	5	<p>Plėtoja žaidimą, susikurdamas reikiamus atributus iš įvairių daiktų, medžiagų (popieriaus, medžiagų skiaučių, virvelių, segtukų ir kt.).</p> <p>Žaidimą transformuoja į susigalvotus kitus žaidimus.</p> <p>Gamina vaidybai veikėjus iš popieriaus gniužulų, nosinių, buities atliekų, šiaudelių, siūlų kamuoliukų ir</p>	<p>Skatinti ir drąsinti, kad idėjų veiklai būtų kuo daugiau; išsakyti idėjas taip, kad niekas kitas taip nesugebėtų; drąsinti fantazuoti, kurti ir nebijoti savo idėjų.</p> <p>Suteikti galimybę ir skatinti</p>

		<p>kt.</p> <p>Kuria vaidinimus iš turimų žaislų, pirštinių lėlių, buitės reikmenų, pasidaro dekoracijas, susikuria teatro salę, sceną ir kt.</p> <p>Kuria dailės darbelius: naudoja dailės priemones (guašą, flomasterius, spalvotus pieštukus, vaškines kreideles ir kt.), jungia kelias technikas (pvz.: aplikaciją su piešimu), dailės priemones derina su gamtine medžiaga ar buityje naudojamomis priemonėmis (sagos, batraiščiai, siūlai, juostelės).</p> <p>Ekspromtu kuria dainas (tekstą ir melodiją), muziką.</p>	<p>atrsti skirtumus tarp fantazijos ir realybės.</p> <p>Pasiūlyti įdomios veiklos ir patirties, skatinant patirti naujų išgyvenimų.</p> <p>Pateikti įvairių medžiagų, žaislų, dailės priemonių, skatinant vaiką kurti iš jų naujus produktus.</p>
	6	<p>- Kuria ir įgyvendina žaidimus – projektus („Skrydis į kitą planetą“, „Svajonių automobilių lenktynės“, „Kelionė į negyvenamą salą ir kt.).</p> <p>- Įgyvendina naujas netikėtas idėjas: kuria robotus, kompiuterius, mobilius telefonus, automobilius iš įvairaus dydžio dėžučių, popieriaus tūtų ir pan.</p> <p>- Sugalvoja mįsles, pasakas, istorijas, eilėraščius.</p> <p>- Patys vaidina autorių ar pačių sukurtus siužetus. Praturtina spektaklius įvairiais muzikiniais intarpais.</p> <p>- Ekspromtu sudaro orkestrą (ansamblį) ir kuria muziką.</p>	<p>Organizuoti projektus, grupinę veiklą.</p> <p>Sistemiškai skaityti įvairius literatūros kūrinius, mokytis eilėraščių, mįslių, patarlių, skaičiuočių; skatinti perkurti patikusius kūrinius ir kurti savus.</p> <p>Pateikti vaikams audio ir vizualinę medžiagą apie orkestrą, skatinti patiems kurti orkestrą ir jame groti.</p>
Edukacinės išvykos	4–6	<p>- Lankosi skulptūrų parke šalia Kultūros centro, prie Vilkaujos upelio, tyrinėja aplinką, plėtoja laisvą kūrybinį žaidimą.</p>	<p>Sudaryti sąlygas saugiai, tikslingai apgalvotais maršrutais nuvykti į skulptūrų parką, šiose vietose inspiruoti gamtos tyrinėjimą, plėtoti laisvą kūrybinį žaidimą.</p>

V SKYRIUS UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

VERTINIMO DAŽNUMAS

Lopšelyje-darželyje numatytas vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas:

Diagnosticinis vertinimas – vaikui pradėjus lankyti įstaigą (lopšelio ar kitą grupę). Šio vertinimo tikslas – pažinti vaiką, nustatyti jo pasiekimų lygį bei numatyti jo ugdymo kryptis ir uždavinius. Vaikai vertinami mokslo metų pradžioje ir mokslo metų pabaigoje.

Formuojamasis vertinimas – kasdienio vaiko ugdymosi situacijų stebėjimas, apmąstant, kaip vaikas įsitraukia į veiklą, kaip elgiasi, kas kiekvienam sekasi, kur reikia pagalbos, kaip pakreipti veiklą, kad geriau atitiktų kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius ir kt.

Apibendrinamasis vertinimas – išsiaiškinti vaiko ugdymosi pagal įstaigos ikimokyklinio ugdymo programą rezultatus.

VERTINIMO VYKDYTOJAI IR DALYVIAI

Vaikų pasiekimus ir pažangą vertina pedagogai, tėvai. Vaikas taip pat yra aktyvus pasiekimų vertinimo dalyvis: įsiklausoma į jo nuomonę dėl vertinimo būdų, drauge aptariami pasiekimai, pabrėžiant sėkmę.

PASIEKIMŲ FIKSAVIMO IR PATEIKIMO FORMOS

Informacijos apie vaiko pasiekimus ir pažangą rinkimo metodai ir būdai:

Vaiko stebėjimas kasdieninėje veikloje (aprašomos situacijos, fiksuojama pagal kriterijus ar ištisai).

Pokalbis su vaiku.

Vaiko veiklos darbelių analizė (piešinių, lipdinių, karpinių ir kt.).

Vaiko samprotavimai, klausimai, žodinė kūryba.

Vaiko elgesio aprašų ar vaizdo įrašų analizė.

Informacija apie vaiko pasiekimus pateikiama tėvams (globėjams) tėvų susirinkimų, žinučių, diskusijų, elektroninėmis informacijos priemonėmis, individualių pokalbių metu.

VI SKYRIUS NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Adaškevičienė A. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinių fizinio aktyvumo optimizavimo programa.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius. 2001.
3. Bakūnaitė J. Humanistinio Vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius. Eugrimas. 1998.
4. Bitinas B. Ugdymo filosofija. 2000.
5. Boyd D., Bee H. Augantis vaikas. 201
6. D.T.Dodge, Laura J.Colker, Cate Heroman. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. 2007.
7. Einon Dorothy. Ankstyvasis ugdymas. 1998.
8. Europos politika dėl vaikų. Vilnius. 2001.
9. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Programa, Vilnius. 2003.

10. Grigaitė B. Protinio vaikų brandumo Programa. Kaunas.1996.
 11. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenimos įgūdžių ugdymo programa. Vilnius. 1997.
 12. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras. 2016.
 13. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras. 2015.
 14. Klimka L., Kazlauskas R., Lazdauskaitė Ž., Po tėviškės dangum. Vilnius. 1997.
 15. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-05-20 Nr. IX-1569 „Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“. Lietuvos Respublikos Seimas. Vilnius
 16. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos. 2003.
 17. Szarkowicz D. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. 2006.
 18. Vaiko teisės Europoje. Vilnius. 2000.
 19. Žmuidienė G., Milvydienė A. Sveikos ir saugios gyvenimos ugdymas lopšelyje darželyje. Klaipėda.2003
-